

V. ÉVFOLYAM 5. SZÁM

ZENEKAR

1998. DECEMBER

- Pályázati 1x1
- Zenekari körkép
- Jubileumok
- A Hubay iskola

*Boldog Karácsonyi Ünnepeket és
Sikerekben Gazdag Újesztendőt Kívánunk
Minden Kedves Olvasónknak!*

TARTALOM

PÁLYÁZATI 1x1	
<i>Konferencia a pályázati lehetőségekről</i>	2
ZENEKARI KÖRKÉP	
<i>Az „átlagos” magyar szimfonikus zenekari művész élettere</i>	6
JUBILEUMOK	
<i>75 éves jubileumok</i>	8
<i>Harminc éve az első pultnál</i>	9
<i>35 éves az Egri Szimfonikus Zenekar</i>	12
HÍRADÁSOK	
<i>Közyűlésünk margójára</i>	13
PEARLE*	13
<i>Pécsett a helyzet változatlan</i>	15
<i>Dél-Koreában ünnepelte...</i>	16
<i>Dirigensek iskolája</i>	17
POSTÁNKBÓL	
<i>Az érdekvédelem útjai, avagy mi történik a Matáv Szimfonikus Zenekar háza táján</i>	18
ZENETÖRTÉNET	
<i>A Hubay iskola izraeli ága</i>	20
KRITIKA	
<i>Egy eltemetett álom megvalósulása</i>	27
<i>A MÁV Szimfonikus Zenekar évadnyitó koncertjeiről</i>	29
KÖNYV	
<i>A mikrofonnál Kroó György</i>	30
<i>Leopold Mozart: Hegedűiskola</i>	31
REJTVÉNY	32
HANGSZERVILÁG	
<i>Bírói vélemények objektíven és szubjektíven</i>	33
<i>A habos juharfából készült hegedűk testének méret- és formatartóssága</i>	35
<i>Guarneri del Gesù fogságában</i>	38
<i>Eisenhoffer János mesterre emlékezünk</i>	39
PRÓBAJÁTÉKOK	40
PROGRAMOK	47

PÁLYÁZATI 1x1

Kik, hogyan, kihez, miért, mikor?

– Konferencia a (zene) pályázati lehetőségekről –

Október 30-án és 31-én a Magyar Zenei Tanács konferenciát szervezett azzal a céllal, hogy találkozhassanak a zenei élet, a különböző intézmények képviselői azokkal a szakemberekkel, akik pontosan el tudják mondani, melyik pályázati projekt milyen csoportokat (egyéneket, intézményeket) céloz meg és döntéseivel milyen jellegű rendezvényeket, kiadványokat, stb. preferál. A kétnapos, alkalmanként heves vitákkal tarkított találkozó lehetőséget biztosított a pályázatóknak, hogy a leggyakoribb hibákról, félreértésekről szóljanak, és a pályázók is kérdezhetek, panaszkodhattak, jegyzetelhetek.

A konferencia levezető elnöke nem a művészeti szféra „napszámosa” volt. Erre a feladatra dr. Borbély Györgynét, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE) főtitkárát, a Debreceni Felsőoktatási Menedzsment Központ vezetőjét kérte fel a Zenei Tanács. Dr. Borbély Györgyné évek óta pályázik: pontosan tudja, milyen feladatokra hová érdemes pályázni, tudja, milyen elvek alapján illő meghatározni az egyes projektek költségvetését. Beszélt a leggyakoribb formai hibákról, tartalmi fogyatékoságokról és – nem utolsósorban – arról, milyen forrásokból értesülhetnek az érdekeltek a pályázati kiírásokról és a határidőkről.

A különböző alapítványok képviselői révén pedig mindenki tájékozódhatott az egyes alapítványok anyagi helyzetéről, a kuratóriumok pályáztatási filozófiájáról és az 1998. végén vagy 1999. elején esedékes pályázatok némely részletéről.

Az Óbudai Társaskörben, a konferencián bemutatott sok alapítvány, pályázati lehetőség megismertetésének talán leghatékonyabb módja, ha a legfontosabb adatok alapján jellemezve, az egyedi sajátosságok említésével körvonalazzuk a pályázatók által kínált lehetőségeket.

I.) szempont: kiket céloz meg az adott alapítvány?

- 1) egyéneket
- 2) csoportokat
- 3) civil szervezeteket
- 4) intézményeket

II.) szempont: milyen területi határokon belül érvényes?

- 1) Budapesten (egyéb önkormányzat határain) belül
- 2) országon belül
 - a) Budapesten és másutt
 - b) csak Budapesten kívül
 - c) csak magyar kedvezményezett
 - d) magyar és külföldi résztvevőkkel
- 3) országhatáron kívül
 - a) magyar résztvevő külföldön
 - b) külföldi és magyar kedvezményezett külföldön

III.) szempont: milyen projekteket támogat

- a) eseti rendezvényeket
- b) periodikusan ismétlődő rendezvényeket
- c) kiadványokat
- d) működést

Miután a pályázatokat projektekre írják ki és projektekre kérjük őket, magára erre a szóra kell valamilyen definíciót keresni – ami egyben abban is segít, hogy ne helyettesítsünk ezzel a divatos szóval más tartalmú kifejezéseket. □

ZENEKAR

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGÉNEK,
valamint
a MAGYAR ZENEMŰVÉSZEK ÉS TÁNCMŰVÉSZEK
SZAKSZERVEZETÉNEK közös lapja, a Nemzeti
Kulturális Alap támogatásával.

ALAPÍTÓTTA: POPA PÉTER

A szerkesztőség címe:
MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE
1068 Budapest, Városligeti fasor 38.
Telefon: 342-8927 - Fax: 342-8372

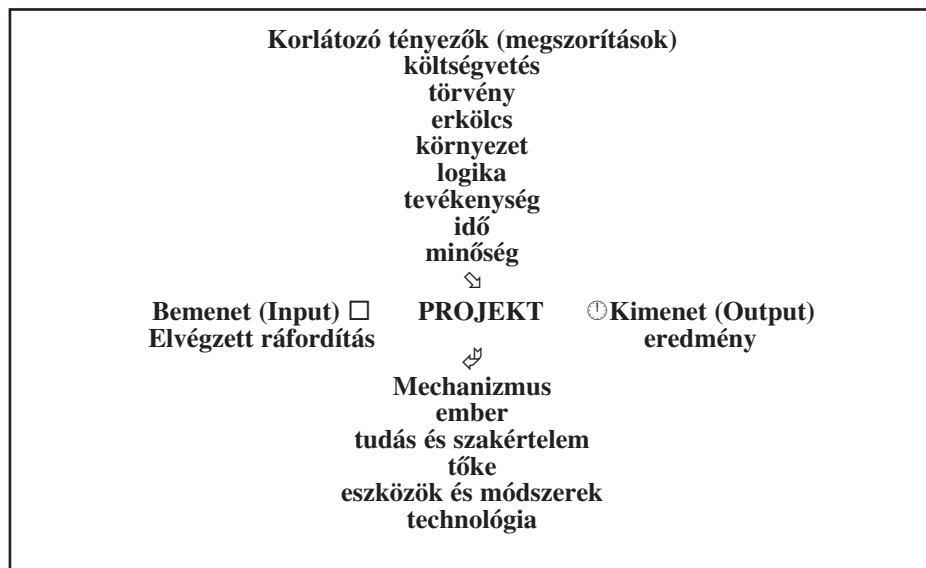
*
Felelős kiadó és szerkesztő: POPA PÉTER
Tördelés-szerkesztés: Publicitatis Print Kft.

*
Nyomtatás: Publicitatis Print Kft.
1021 Budapest, Tárogató út 26.
Telefon/fax: 200-7330

Felelős vezető: A Kft. ügyvezetője
*
ISSN: 1218-2702

MI A PROJEKT?

A projekt egy átalakulási folyamat céljainak a megvalósítását jelenti.

Első lépés: a pályázat meghirdetése

Sokan panaszkodtak arról, hogy nem tudni pontosan, mikor és hol hirdetik meg a pályázatokat. Intézmények esetében a probléma nem annyira feltűnő, mert szinte mindenütt járatták azokat a közlönyöket, amelyek időben hírt adnak a pályázati lehetőségekről és a benyújtás határidejéről.

Információszerzés

- média (rádió, TV, újsághirdetések)
- hirdetési újságok
- szaklapok, közlönyök
- alapítványi, pályázati újságok (Sansz, Pályázatfigyelő, Forrás-expressz)
- Internet
- alapítványi almanachok
- információs központok
- alapítványi központ

Második lépés: pályázat elkészítése

Először adaptálni kell igényeinket a meghirdetett pályázathoz: az általunk tervezett program beleillik-e a pályázató elképzelésébe; ha nem, van-e olyan elképzelés, aminek alapján az adott pályázattal érdemes foglalkozni. Szükségszerű az idevonatkozó törvények aktuális ismerete.

Ezen a ponton elengedhetetlen a megfelelő

Tájékozódás

- a felhívás figyelmes tanulmányozása, kapcsolatfelvétel a pályázat kiírójával esetleges további tudnivalókért
- adatlap beszerzése (nyomtatott és lehetőleg elektronikus formában is)
- formai követelmények alapos tanulmányozása, ellenőrző lista összeállítása

Információs honlapok az Interneten

KLTE Pályázati Iroda:	http://www.lib.klte.hu/klte/competition
SANSZ:	http://www.lib.klte.hu/klte/students/sansz
Pályázatfigyelő:	http://foobar.szabinet.hu/palyazatfigyelo
MKM:	http://www.mkm.hu
OMFB:	http://www.omfb.hu
PHARE:	http://www.prof.iif.hu/phare.html
SOROS Alapítvány:	http://www.soros.hu
TEMPUS:	http://www.prof.iif.hu/tempus/tempus.htm
SOCRATES:	http://www.prof.iif.hu/socrates/socrates.htm
SOCRATES-KLTE:	http://fenesok.math.klte.hu
ERASMUS:	http://www.prof.iif.hu/erasmus/erasmus.htm
CEEPUS:	http://www.prof.iif.hu/ceepus
Mobilitás:	http://www.starkingnet.hu/mobilitas

A pályázatot kiírókkal való konzultálás sok hibától óvhat meg mindenkit, nem is szólva a tőlük megszerezhető fontos információkról. A nagy pályázatok, nemzeti irodák közös, szakértők által vezetett konzultációs lehetőségeket biztosítanak.

Utána meg kell írni magát a pályázatot. Ezen a ponton végre elhangzott: a pályázatok jelentős részéből nem derül ki, hogy miről is van szó, mert a pályázók nem tudják elképzeléseiket röviden, érthetően, minden fontosat megemlítve leírni (gyakoriak a helyesírási hibák is). A kulcsszó:

Igényesség

- kézzel írott pályázatok kora lejárt, legalább írógéppel, de leginkább szövegszerkesztővel nyomtatva
 - jó minőségű, fehér papír
 - széles margó, legalább másfeles sorköz (esztétikai szempont és lehetőség a bírálónak széljegyzetek készítésére)
 - szövegszerkesztőnél jól olvasható betűtípus, megfelelő (általában 12-es) betűméret
 - jó tagolás, kiemelések (óvakodva a túldíszítéstől)
 - megadott terjedelmi keretek figyelembevétele
 - célratörő pályázat, az erények szerény, de hangsúlyos kiemelése
 - határozott elképzelések, reális igények
 - helyesírás!!!
 - megfelelő és eredeti (nem fénymásolt) aláírások
 - ajánlások, referenciák csatolása (minél rangosabb, annál jobb)
 - több példány esetén jó minőségű fénymásolat
 - legyen kísérőlevél (maximum egy oldal, legyen benne megnevezve a pályázat intézményi felelőse és elérhetősége, lehetőség olyan, a pályázat szempontjából fontosnak ítélt momentum megemlítésére, amelyre a pályázati űrlap nem adott lehetőséget), aláírással
 - csak postai úton adjuk be (kivéve, ha személyesen kéri); a fax udvariatlan és hiteltelen
- A költségvetés elkészítése előtt érdemes megtudni, mennyi is a szétosztható pénz (erre is jó a pályázatókkal való konzultálás). Összeállítása önmagában sem egy-

szerű feladat, és a dolgot tovább nehezíti a pályázati ideológia: hányszorosát kell kérni az igényelt összegnek ahhoz, hogy a szükséges pénzt megkapjuk? Egyáltalán nem mindig célszerű magasabb összeget írni, mert csak az derül ki, hogy a pályázó nem elég tájékozott saját projektjét illetően. Érdemes odafigyelni, hiszen ez a pályázat fontos része és reálisnak kell lennie.

Gyakori kérdés a pályázati űrlapon, hogy a pályázó az adott projekttel máshová is pályázott-e? Kapott-e máshonnan is támogatást? A támogatásokat be kell vallani, a több helyen megpályáztatott projekt esetében a később beadottnál módosításra kell hivatkozni. Egyébként is alapszabály, hogy ugyanazt az anyagot szóról-szóra nem szabad több helyre beadni.

Ma már mindenféle igazolással kell alátámasztani, hogy a pályázónak nincsenek tartozásai, adósságai. Ezek hiányában nem kötnek senkivel szerződést, mint ahogy elszámolni is csak megfelelő bizonylatokkal lehetséges. A szerződés meghatározza az elköltség folyamatát is, amit az elszámolásnál be kell tudni mutatni.

Amennyire presztízsromboló lehet egy rosszul, csúnyán megírt pályázat, egy hevenyészett, irreális költségvetés, ugyanúgy rossz visszhangja szokott lenni a nem időben történt, felületes elszámolásnak is.

Egyre sürgetőbb dolog, hogy a sokat pályázó intézmények, szervezetek megfelelő PR-munkát végezzenek. Az igazán jó PR-szakembereket azonban meg kell fizetni. Erre maguk a pályázatok is lehetőséget nyújtanak, hiszen a kapott összeg 10%-a működési költségként építhető be, amiből ki lehet fizetni a szakértők részvételét.

Melyik mennyit, mikor, kiknek – az egyes alapítványok bemutatása

Nemzeti Kulturális Alap (NKA)

A konferencia napján már tudni lehetett, hogy a Nemzeti Kulturális Alapítványt (NKA) januártól nem kívánja ebben a formában működtetni a kormány. Maga a pénz, a támogatandó projektek jellege megmarad, ám az elosztást a Minisztérium irányítja majd. Bak Józsefné, a Zenei Kollégium titkára részletesen és rokonszenvesen ismertette az Alap megalakulását, pénzügyi helyzetének változásait, pályázati feltételeit és ő is beszélt a tipikus pályázati hibákról.

A jövő szempontjából fontos számon tartani a megalakulás célkitűzéseit: a XXIII./1993-as törvény értelmében a Nemzeti Kulturális Alap a nemzeti értékek őrzésére, terjesztésére, az ezzel kapcsolatos évfordulók, fesztiválok támogatására vállalkozott, valamint nemzetközi kapcsolataink támogatására a kultúra területén. 14 szakmai kollégium mellett az adott év kiemelt feladataira alakult ad hoc kollégiumok foglalkoztak a pályázatokkal. Alapítóját a befizetett kulturális járulékok alkotják. A rendelkezésre álló pénzügyi összeg nominálértéke évről évre növekedik, a pályázatok kiírását folyamatosan finomítják az igények figyelembevételével.

Maguk a pályázók is „fejlődtek” az idők során: eleinte nagyon sok volt a pályázati igény a meglévő összeghez képest, később kevesebb, de cél tudatosabb pályázat érkezett. Az Alap az utolsó évben megszüntette a csoportok pályázati lehetőségeit: egyének és jogi személyek jelentkezhetnek.

A pályázatokról szólva Bak Józsefné is típushibákról beszélt, különösen ami az űrlap kitöltésének pontosságát, a csatolandó mellékletek teljességét illeti.

Soros Alapítvány

Az egyedüli olyan alapítvány, ahol élő szponzor határozza meg a támogatási filozófiát. Működési területe a posztoszocialista országok köre, megszűnése 2010-re várható.

A kezdeti parttalan pályázgatások után, amikor a kuratórium még zenéhez nem értő irodalmárokból és társadalomtudósokból állt, felállt egy zenei kuratórium is. Pályázati rendszere ma már határozott kontúrokkal rendelkezik.

Csak hivatásos zenei produkciókat támogat, és szigorúan a társadalmi szükségletekre igyekszik koncentrálni. Azaz: elsősorban azokon a területeken kíván segíteni, amelyek nehezebb helyzetben vannak; ebből a célból írta ki a vidéki koncertsorozatokat támogató pályázatát (ezen belül is az északkelet-magyarországi régió élvez prioritást).

Fontosnak tartja a fiatal művészek bemutatkozásának lehetőségét, ezt szolgálja az Alapítvány DEMO-CD programja.

A feltételrendszer igen szigorú:

A pályázathoz **mellékelni** kell:

- koncertek esetén az adott intézmény befogadó nyilatkozatát
- műsortervet

- részletes költségvetést (benne: helyiség, technika, hangszerbérlet, nyomdai költségek, ARTISJUS igazolások)
 - várható bevételt (bevétellel számolni kell, hiszen a közönség fizet a jegyért)
- A pályázatnál egyébként is alapfeltétel, hogy a pályázó ne csak a Soros Alapítvány forrással gazdálkodjék.
- szereplők (meghívott művészek) listája

Az elszámolás rendkívül szigorú. Az elnyert összegekből a művészeknek (egyelőre!) nem kell TB-járulékot és személyi jövedelemadót levonniuk, így a kapott pénz mintegy 40%-kal többet ér.

A pályázatok fogyatékoságairól szólva Szilárd Gabriella programigazgató hangsúlyozta, hogy gyakori a „fantomjelenség”: a meghívottként feltüntetett művészről például pontosan tudja a kuratórium, hogy az adott időszakban nem tartózkodik Magyarországon. Olyan is előfordult, hogy a pályázó már régóta elkészített anyaggal pályázgatott és az idők során például egyik ajánlója meg is halt – neve azonban a frissen datált ajánlás alatt szerepelt.

Budapest Főpolgármesteri Hivatal

Fővárosi Zenei Alap

Az 1990-ben, a Kulturális Alapból létrejött Zenei Alap költségvetési pénzből gazdálkodik. Csak Budapest határain belül finanszíroz bármit is – kivéve ösztöndíjakat és beruházást. Program- és eseménytámogatást segít, az azokhoz csatlakozó dolgokkal együtt.

Célja az érdeklődés felkeltése; támogatás vagy segítség más támogatás elnyerésében. Teljes projekt támogatás egy forrásból szinte kizárt.

A szakmai értékelésben a szakma krémje vesz részt (Magyar Zenei Tanács, Magyar Muzsikás Fórum, Zeneiskolák Szövetsége, Zeneszerzők Szövetsége). Míg 1992/93-ig a politikusokból álló Kulturális Bizottság megváltoztathatta a szakértői testület véleményét, ma már legfeljebb csak kiegészít, tartalékból kiegészít.

Az utóbbi évek jelentős változása az egyházzene, a zeneiskolák és a jazz erősödése.

A pályázatokban egyértelműen meg kell jelölni a célfeladatokat és a költségvetést. Tudni kell, hogy az Alap meglévő források mellé szívesebben pótolja a megjelölt hiányokat (azok 50%-át).

Eddig még nem kötött az Alap szerződést a pályázati nyertesekkel (most már születőben van egy megállapodás), de gazdasági elszámolásra igényt tart.

Zelinka Tamás főtanácsos szolt a gondokról is: nehézkes a pályázatok megjelentetése (idén a Magyar Nemzetben és a Budapest Újságban publikálták). A pályázók részéről pedig a pályázatok írását érzi a leginkább nehézkesnek – ami egyébként érthető a muzsikások esetében.

Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány

Célja a művészet és közművelődés támogatása. Forrása a Vigadó téri irodaház bérleti díjaiból származik. Az Alapítvány anyagi helyzete kétséges, az épületek rossz állapotban vannak. A pályázatok bírálását szakkuratóriumokra bízák, de kuratórium kontrollálja a Pesti Vigadó Hangversenytermének kiadását is. Ott egyébként folyamatosan nő a más típusú rendezvények száma, jöhetnek az Alapítvány egyfajta támogatási formaként komolyzenei együtteseket kíván hozzásegíteni egy-egy bérleti alkalomhoz. Komolyzenei koncertek rendelkezésére akarják bocsátani a 200 fős, alig kihasznált kamaratermet is.

Az Alapítvány fő profilja művészeti együttesek, alkotások, rendszeres programok, továbbképzések, stb. támogatása, amelyből például művelődési házak is részesülhetnek. Gallyas Csaba igazgató szavaival a pályázat lényege, hogy „tisztességes szándékról és arról győzze meg, hogy azt meg is tudja valósítani”.

Szívesen fogadják a kollektív pályázatokat, a tömör bemutatkozást, reális költségvetést; kellenek ajánlók, nem szívesen olvasnak azonban nagy siránkozóakat és mások szidalmazását.

A tervek között művészeti ösztöndíjak alapítása és kulturális szolgáltatófejlesztő csoport kialakítása szerepel.

Magyar Alkotóművészek Közalapítvány (MAK)

Jogelődje a Magyar Köztársaság Művészeti Alapja. 1968 és 1984 között ez társadalmi, majd költségvetési szervezet volt. Rendszerváltás után birtokosi problémák voltak; 1992-ben Alapítvány, 1994-ben közalapítvány lett. Vagyona nem pénz, hanem ingatlan (alkotó házak).

Jelenleg nyolc másik alapítvánnyal

együtt, banki háttérrel működik. Pályázataik között van az egészséggel és a sajtóval foglalkozó projekt is, de emellett négyféle zenei lehetőséget kínál. A működtetési rend szigorú, az Alapnak alaptőke megerősítési kötelezettsége van. Dr. Győry Erzsébet kuratóriumi tag elmondta még, hogy pályázataik április-májustól havonta jelennek meg, az elbírálás 30-60 nap, felkért szakértők segítségével.

Pro Renovanda Cultura Hungariae Alapítvány

1990-ben alakult a széles szakmai közvéleményre alapozott, kultúra-finanszírozást meghonosító alapítvány. 21 szakkuratórium bírálja a közoktatás, felsőoktatás, kultúra, közművelődés területéről érkezett pályázatokat. Zenei szakalapítványa a „Kodály Zoltán emlékére” szakalapítvány, amelynek célja a magyar zenei művelődés színvonalának emelése Kodály Zoltán szellemében. A pályázatot az ének-zenetagozatos iskolák számára szokták meghirdetni.

Közoktatási Modernizációs Közalapítvány (KOMA)

1995-ben alakult, a közoktatás fejlesztésének céljából. 1995/96-ban egy nagy, 20 milliós pályázatot hirdetett meg az alapítvány, 1997/98-ban már tematikus pályázatokat írt ki. Ezeket szakértői társulat bírálta, ám az utógondozás nem volt megszervezve. Sok volt bennük az esetlegesség, amit menet közben kellett aktualizálni.

A KOMA elsődleges célja ugyan a közoktatás modernizációja, ebben azonban nemcsak a közintézmények vehetnek részt.

Dr. Dobos Krisztina elnök elmondta, hogy a problémák között élen áll a pénzhány, hogy az alapítványhoz nem lehet csatlakozni és hogy nem érznek garanciát arra, vajon valóban a legjobb pályázók kapják-e a pénzt és hogy a megkapott támogatást arra fordítják-e, amit a pályázatban megjelöltek. Szándékukban áll nyitottabbá tenni az alapítványt.

Fontos:

- a) a pályázó részéről
 - adatlap pontos kitöltése
 - megfelelő minőségű pályázat
 - eszközvásárlás, utaztatás, hangszervásárlás mellőzése
 - szerződés betartása (pénzt nem lehet más programra költeni)

- elszámolás a megadott metódus alapján
- b) a pályázató részéről

- megfelelő pályamunkák felhasználása a közoktatás javítására
- az Alap tulajdonában lévő sok értékes program publikálása

Oktatási Minisztérium Szakképzési Támogatások Főosztálya

Minden nem egyetemi és főiskolai képzés szerepel az Országos Képzési Jegyzékben. Köztük vannak művészeti jellegű képzési formák is. A központi költségvetés elkülönített alapjából finanszírozzák, kiadásai három nagy csoportra oszthatók:

- az Oktatási Minisztérium pályázatai
- megyei munkaügyi központok támogatása
- gyakorlati szakképzést folytató vállalkozások visszaigénylései

Kik is férhetnek hozzá a pályázatot pénzekhez? Középfokú iskolarendszerű szakképzéssel foglalkozó intézmények – saját gyakorlati képzésükhöz kapcsolódó eszközök beszerzésének céljából.

A szakképzési hozzájárulások rendszerének pénzügyi hátteréhez egyébként – legalábbis részben – törvények, rendeletek adnak jogi fedezetet. A gazdálkodó szervezetek az alkalmazottak bére után 1,5%-ot fizetnek, de eldönthetik, milyen formában róják le adósságukat:

- befizetik
- közvetlenül támogatnak egy középfokú szakképző iskolát
- saját maguk működtetnek gyakorlati képzőhelyet

Van tehát mód a támogatásra és a jó intézménymenedzserek meg is találják ezeket a támogatókat. A különböző kamarák is támogathatják saját tagjaikat.

Az alapítványok, közalapítványok egyre nagyobb szerepet játszanak a finanszírozásban. Ezek java része állami forrásból működik. A Nyitott Szakképzés Közalapítvány 1 milliárd forinttal részesül az Országos Szakképzési Alapból. Nyílt pályázat révén lehetséges a Közalapítványhoz fordulni.

S hogy hogyan juthatnak mindennek közelébe a muzsikások? Giber Mihály főosztályvezető elmondta, hogy a művészeti szakközépiskolák már kevés fondorlattal is pályázhatnak ilyen pénzekre, de ha bárkinek benne szerepel az alapító okiratában, hogy szakképzést folytat, kaphat ebből a pénzből. (Azért az alapító okiratot a jegyzőnek ellen kell jegyeznie.)

Budapest Music Center (BMC)

Gőz László sikertörténete. Információs központot akart létrehozni. 1996-ban kezdett bele vállalkozásába, nagyon amatőr körülmények között. A hálózat alapjait „lerakta”, de ebből megélni nem lehetett. Másik tevékenységet is el kellett kezdeni, ehhez Kft.-t kellett alapíta-

nia. Lemezkiadással kezdett foglalkozni és azért, hogy a komolyzenei CD-ket finanszírozni tudja, más jellegű CD-ket is készített. Úgy is lehet interpretálni, hogy az egyik műfaj a piacon hoz pénzt, a másikkal pályázni lehet. A nyereséget pedig visszafordítja az információs bázisba, mert ez az információ százada.

Jelenleg maximális az informálódási lehetőség a cég segítségével az interneten keresztül, miközben CD-felvételek „piaci” alapon készülnek. Stratégiája: üzleti tevékenység a magyar zenekultúra szolgálatában.

Tóth Anna

ZENEKARI KÖRKÉP

Koedukált öltöző, ötévenként ruhacsere, minimálbér, száznál több fellépés egy évben = az „átlagos” magyar szimfonikus zenekari művész élettére

1998. októberében a „Zenekar” újság nevében kérelemmel fordultam a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének zenekaraihoz, hogy a postázott kérdőívet kitöltve és azt visszaküldve segítsék elő egy olyan, tájékoztató felmérés elkészítését, amelyből képet kaphatunk, milyen körülmények között dolgoznak együtteseink. A kísérőlevélben arról is biztosítottam az együttesek vezetőit, hogy nem szükséges minden adatot közölniük: amire nem óhajtanak válaszolni, ne válaszoljanak. Nem a fizetéseket kívánja ez a tájékoztató összehasonlítani, hanem inkább a körülményeket (juttatások, próbakörülmények, tervezhetőség). Nem is lehet egyébként egyetlen tényező alapján sem összehasonlítani az együtteseket, hiszen ahány, annyiféle működési formát, fenntartói, támogatási megoldást mutat.

Nagy köszönettel tartozom az együttesek jelentős részének, hiszen első kérésre válaszoltak, mégpedig az elsőként megadott határidőn belül. Bizonyos idő elteltével még egy kérést faxoltam, hiszen voltak postai gondok, volt, aki elutazott és nem tudott válaszolni, de végül készségesen, pontosan igyekeztek a Zenekar kérésének eleget tenni. Két helyről nem érkezett válasz sem a levelekre, sem személyes telefonos kérésre (Nemzeti Filharmonikus Zenekar és Szombathelyi Szimfonikus Zenekar), sajnálatos módon így a megbízás teljesítésének nemes szándékát nem tudtam tökéletesen teljesíteni.

Voltak nem egyformán értelmezett kérdések, ezért a táblázatot úgy szerkesztettem

meg, hogy minden értelmezésnek megfeleljen a megfelelő „rubrikája”. Ilyen például a fizetésekről kért információ, ahol eltérő módon közöltek átlagfizetéseket, legalacsonyabb és legmagasabb béreket összevonva a teljes állományra vonatkozóan, vagy külön ismertetve a művészeti és adminisztratív dolgozók adatait. Nem minden együttes tette publikussá ezeket az összegeket, de ezt tökéletesen meg lehet érteni.

A válaszokból következtetve úgy látszik nem lehetett egyértelműen értelmezni a hangszerek szállítására vonatkozó első kérdést: maguk viszik-e hangszereiket? Volt, aki itt arra gondolt, hogy az együttesek utazások alkalmával a saját hangszereiken játszanak-e, volt, aki a cipelésre vonatkozó érdeklődést vélte kihallani a kérdésből. Ha félreérthető volt, elnézést kérek, a válaszokban igyekeztem megtalálni a megfelelő információt.

Két együttes mellékelte némi írásos kiegészítést a kitöltött kérdőív mellé. A Rádiózenekar esetében Héthy Apor elsősorban az utolsó fejezetben exponált problémákat boncolgatja:

„A próbaterem és koncertterem hiánya, a munkáltató nehézségei, a több lábon való állás esetlegességei komplikálttá, néha lehetetlenné teszik az előretervezés olyan formáit, amelyek lehetővé tennék a zenekari tagok más elfoglaltságainak egyenlő súlyú, illetve preferált kezelését.

A mellékállásokat illetően a helyzet elég bonyolult, mert számos kolléga dolgozik alkalmilag működő kisebb együttesekben, de ezt nem tartjuk nyilván, hiszen szabadide-

jükben jogosan, bejelentési kötelezettség nélkül folytathatnak előadóművészeti tevékenységet.

A tanítást illetően négy, a Zeneművészeti Főiskolán működő tanárról tudok, s még hasonló lehet azok száma, akik egyéb oktatási intézményben dolgoznak, de a szerződéses viszonyok, félállások világában – amíg a zenekari munkával időbelileg összeegyeztethető módon folynak – támogatjuk, szorosan nem tartjuk nyilván.

Itt kell leszögezmem, hogy a zenekari tagok minden külső elfoglaltságával szemben, a zenekar zavartalan működése, s így a tagság egészének érdekében, kikötjük prioritásunkat, tehát ragaszkodunk ahhoz, hogy tagjaink nálunk lévő munkaviszonyukat tekintsék főállásnak.”

A Szegedi Szimfonikus Zenekar elsősorban a körülményeiről szóló adatokat egészítette ki bővebben. Ezek szerint az együttesnek nincs hangversenyerterme, hangversenyeiket a Szegedi Nemzeti Színház termében tartják, évadonként 10 alkalommal ingyen, ezen felül minden esetben terembérleti díjat kell fizetniük. A zenekar székhelyének jövőbeli helyzete bizonytalan, mivel az épületet az egyház visszaigényelte és vissza is kapta. 2002-ig kell a zenekarnak kiköltöznie, és a szegedi Önkormányzat a mai napig még nem tudott alkalmas épületet felajánlani az együttesnek.

A többi zenekar úgy gondolta, hogy a tények önmagukért beszélnek – és milyen igazuk van – sajnos!

	BM Duna	Dohányi	Debrecen	Győr	Opera	Rádió	MATÁV	MÁV	Miskolc	Pécs	Szeged
LÉTSZÁM											
1. művészeti	52	51	72	73	207	103	86	90	79	94	71
2. adminisztratív	2	6	6	7	2	5-6	15	10	6	11	5
ÁTLAGFIZETÉS											
a) művészeti dolgozó	55 220,-			55 086,-				54 600,-		44 800,-	
b) adminisztratív dolg.	30 000,-			55 407,-				86 600,-		31 000,-	
1. legacsonyabb		16 800,-	24 400,-		55 000,-				33 600,-		26 000,-
a) művészeti dolgozó	29 500,-			33 600,-				45 600,-			
b) adminisztratív dolg.	28 500,-										
2. legmagasabb		40 150,-	122 800,-		100 000,- (egy/1)				78 400,-		133 300,-
a) művészeti dolgozó	73 150,-			71 700,-				85 000,-			
b) adminisztratív dolg.	32 000,-										
ÉVES JUTTATÁSOK											
1. húr-, ill. nádpérez	évente egyszer	igen	igen	nincs	igen		igen	nádpérez			
2. vagy természetbeni juttatás	húr vagy nád			van		van		húrijuttatás	igen	igen	
3. ebédhozzájárulás	1 600,-/hó	igen	van	1 400,-/hó	igen	van	igen	nincs	igen	igen	
4. utazási hozzájárulás	vidékieknek és éves BKV bérlet	nem	van	munkába járáshoz	nincs	nincs	igen	nincs	nem	igen	
5. ruhapérez	2 000,- Ft/év	igen	van	nincs	nincs	nincs		nincs	nem	van	
6. ruhát kapnak-e?	frakk – estélyi	frakk igen	igen	formaruha	igen	van	igen	igen	igen	van (frakk, estélyi)	
– ha igen:											
a) évente	évente	évente									
b) ritkábban	kb. 5 évente			5 évente	ritkábban	ritkábban	ritkábban	ritkán	ritkábban	ritkábban	
KÖRÜLMÉNYEK											
1. koedukált öltöző	Duna Palotában	nincs	nincs	nincs		van	igen***	van	igen		nincs
2. szelektált öltöző		nincs	nincs	nincs	van					igen	nincs
3. büfé	van (+étterem)	nincs	nincs	nincs	van	van	teakonyhák****	nincs	nincs	nincs	nincs
4. társalkodóhelyiség	van	nincs	van	nincs	nincs	van	klub, kert, aula	nincs	van	nincs	nincs
UTAZÁS											
utazásokról a hangszereket											
1. maguk viszik magukkal?	esetenként	igen	igen	csak a kicsiket	igen	kicsiket igen	igen	igen, kicsiket	igen	általában igen	igen
2. biztosított-e a szállítás?	legtöbbször igen	igen	nem	igen	nem	igen	igen	igen, nagyjoknál	nem	igen	igen
SAKMAI LEHETŐSÉGEK											
1. Hány tagnak van mellékálása?	8-10 fő	nem ismeretes	10	20 fő	42		11	40	40	80	50%
– Ebből hányan tanítanak?	8-10 fő	nem ismeretes	10	16 fő	40		11	35	40	60	mind
2. Mennyivel előbb tudják meg a következő évad programját?	előző év őszén	félv évvel van	egy évvel korábban	évvad-kezdéskor	itt lehetetlen!	részletesen évadkezdéskor*	1 évvel	3-4 hónappal	5 hónappal	előző évad végén	konzertekét évről évre operákát hó elején
3. Tudnak-e tervezni a tagok?	igen, de változhat	igen	igen	változó	nem	nehézen**	igen	igen	igen	igen	nem
4. Évente hány szólampróbbája van egy adott szótárnak?	30-35 szólam vagy előkészítő év	műsoroként 1-2	4-5	kb. 10	kb. 10	10-20	minden koncert előtt***	50-60	műsörtől függ,	művektől függ, alkalmanként	kb. 20
5. Hányféle fellépése van egy évben?	130-150 litron, és a turné	50-55	121	90-100	150 előadás és 150 próba	40-60	1998-ban kb. 70	110	80	70-80 koncert és 100 színházi előadás	kb. 120

Jelmagyarázat: * nagy vonalakban az előző évad második felében – ** lehetséges segítség mellett – *** hangszerszerkezők szertejárta – **** emeletről – ***** minden koncert előtt osztott fűv és vonós plusz szólampróbbák szervezeten és saját kezdeményezéséből

75 ÉVES JUBILEUM

A Debreceni Filharmonikus Zenekar története az 1920-as években kezdődött. 1922 végén P. Nagy Zoltánnak, a helyi zeneiskola igazgatójának Balázs Károly üzletember segítségével sikerült egy fejlődőképes együttes alapjait leraknia. Törekvéseiben főként a széles körű zenélési kedvre és igényre, a városunkban működő kamaraegyüttesek lelkes tagjaira, valamint az Egyetértés Zenekarra és a MÁV-ra támaszkodhatott.

váltó előadásokra volt képes az együttes. A vezetése alatt megtett út nagyságát és jelentőségét az a tény is jelzi, hogy karmesteri működésének utolsó évében, 1934-ben a zenekar sikeres olaszországi hangversenykörúton vett részt.

A közvetlenül a II. világháborút követő időszakból Tözsér József és Szabó Béla nevét kell megemlíteni. Ők

Az 1948. december 19-én tartott 25 éves jubileumi hangversenyt követően 1949-től Csenki Imre vezette a zenekart. 1950 elején megérkezett az első jelentős segítség kitünő, új hangszerek formájában. További sikeres hangversenyek után 1952 január 1-jén került sor a zenekar önállósodására, amely nemcsak Debrecen, hanem az ország kulturális életének is jelentős eseménye volt. Az állandó zenekar létrejötte alapozta meg a Csokonai Színház operatársulatának kialakulását is. A 72 tagú együttes összetételének bázisát a városban élő muzikusok jelentették, de sokan jöttek a zenekarba más vidéki városokból sőt Budapestről is. Az önállóvá vált zenekar fejlődése az első két évben nagyon dinamikus és eredményes volt. Rubányi Vilmos karmester és Berg Ottó másodkarmester irányításával a zenekar Debrecen legjelentősebb művészeti együttesévé vált. Rubányi Vilmos főállása már a filharmonikusoknál volt. A 72 tagúvá bővült zenekar összekovácsolása, fegyelmezett művészeti együttesé nevelése nem kis munkát jelentett a vezető karmesternek.

Rubányi elévülhetetlen érdeme, hogy néhány hónap alatt sikerült összeszokott, kiváló, sokféle feladat megoldására alkalmas zenekart teremtenie az amatőr muzikusokból. Az 1954-t követő két-három év nehézségei után egy újabb fellendülés eredményeképpen az 1960-as évek elején a zenekar az ország szinte minden pódiumán fellépett már. 1962 augusztusában pedig a franciaországi Tours városában sor kerülhetett az első külföldi szereplésre is. A következő külföldi fellépés helyszíne az olaszországi Párma volt. Az 1960-as évek közepének bel- és külföldi sikerei, zenészeink egyre javuló fizetése és a létszám emelkedésének lehetősége sok fiataalt vonzott a Filharmonikus Zenekarba. Az 1970-71-es évadban nyugállományba vonult Rubányi Vilmos, posztján Szabó László kezdte el két évtizedes munkásságát. A zenekar 1973 tavaszán ünnepelte fennállásának félv százados jubileumát.

A zenekar 1923. május 23-án mutatkozott be a közönség előtt. Az első korszakban az ötven fős zenekar legnagyobb vállalkozása Haydn Esz-dúr szimfóniájának nagyszerű előadása volt. A debreceni vasutasok filharmonikus zenekarában és a MÁV Egyetértés Zenekarában a helyi értelmiség képviselői, a tanítók, tanárok, orvosok és ügyvédek voltak túlnyomó többségben a vonósok, míg a fúvósok zömmel a MÁV kétékezi dolgozói, a jegykezelők, fékezők és kocsivizsgálók közül kerültek ki. Az új együttes első karmestere Erlich József volt. Őt Sztára Sándor, Szűcs Gergely, majd a zenekar egyetlen női karmestere, Rubinstein Erna követte. 1926 őszétől Ábrányi Emil nyolc éven át vezette a zenekart, akinek irányításával már országos visszhangot ki-

ketten hatalmas lelkesedéssel, fáradhatatlanul intézték a zenekar ügyeit, szervezték a koncerteket. Támogatás hiányában a tagság vállára nehezedett minden: a hangszerek javítása, a kották másolása stb. Ekkortájt az együttes a „MÁV Forgalmi Szakszervezet Szimfonikus Zenekara” néven lépett pódiumra. Több évi kemény munka eredményeképpen a zenekar újra átvette a vezető szerepet a város zenei életében. Karmestere, Pongrácz Zoltán az 1947-ben rendezett két oratóriumhangverseny után elismert és népszerű ember lett Debrecen zenei köreiből. Nagy tudásával, kiváló zenei képességeivel ő volt hivatva arra, hogy a Tözsér József irányította MÁV zenekart korábbi eredményeinek biztos alapjairól sikeresen vezesse tovább.

Az 1923-as megalakulástól napjainkig terjedő időszakból három évtized a z öntevékeny működésnek, több mint négy évtized pedig a hivatásos munkának a jegyében telt el. Zenekarunk rangot vívott ki magának a magyar zenekultúra területén. Ennek elismeréseként 1978-ban a szegedi Operafesztiválon a „Legjobb zenekari munkáért” kitüntetést nyerte el, 1989-ben a Pro Urbe Debrecen, 1991-ben pedig Bartók Béla – Pásztori Ditta művészeti díjat kapott. 1990 február 1-jétől

Debrecen városa, majd Debrecen Megyei Jogú Város Közgyűlése mint felügyeleti szerv átvette a MÁV-tól a zenekart. Azóta az együttes új neve Debreceni Filharmonikus Zenekar. A debreceni önkormányzat fontosnak tartja a kulturális értékek megőrzését. Támogatása biztos hátteret, komoly anyagi segítséget jelent a zenekar számára.

1994 óta a zenekar igazgatója Kovács János, vezető karmestere Kollár Imre.

Az együttes első önálló szponzorának, az IBM Magyarországnak a támogatásával készült el a zenekar első CD lemeze Kollár Imre vezető karmester vezényletével. A második CD lemez az idén, 1998-ban jelent meg. A Debreceni Filharmonikus Zenekar más szponzorai, támogatói a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, a MATÁV, a MALÉV Kelet-Magyarországi Területi Igazgatósága, a K & P Concert Management, a Cívis Hotel Kálvin, a Cornett Bt. és az Agrárgazdaság Kft.

Harminc éve az első pultnál

Szelezsán István, a Szegedi Szimfonikus Zenekar titkára beszélget Király Istvánnal, a zenekar szólamvezető elsőkürtösével abból az alkalomból, hogy harminc éve tölti be ezt a posztot.

Sz. I.: Kedves Pista! Hadd kezdjem a szokványos kérdéssel: hogyan kezdődött pályád?

K. I. Zenekari pályafutásomat Győrött kezdtem a Filharmonikus Zenekarnál 1961-ben. Szegedre 1965. április 1-jével kerültem Vaszy Viktor, a Szegedi Nemzeti Színház igazgatója hívására. A győri zenekarban első kürtös voltam, de Szegedre, a Nemzeti Színház zenekarába akkor második kürtös kellett. Elvállaltam ezt a pozíciót, hisz itt szép feladatok vártak rám! Szeged zenei híre, a szabadtéri, Vaszy személyisége vonzott. Majd 1968. január 1-től, az akkori elsőkürtös (Kovács János) betegsége miatt engem bízott meg Vaszy az elsőkürtösi teendők ellátásával. 1969. augusztus 1-től a Szegedi Nemzeti Színház Zenekarából önállósult Szegedi Szimfonikus Zenekarnál is szólamvezető első kürtösnek nevezett ki és azóta is ezt a pozíciót töltöm bel.

Vaszy keze alatt gyorsan gyarapodott operai és hangverseny-repertoárom. Két év alatt harminc (!) operát játszottam. Harminc különböző opera, plusz a hangversenyek. Ezeket az adatokat mind igazolni tudom, mert kezdetől vezetem az operaelőadásokat és a hangversenyeket.

A virágzó operakultúra és hangversenyélet csodálatos iskolának bizonyult. Nagyszerű vendégművészekkel volt szerencsém együtt játszani. Hazai

kiválóságainkon (Simándy József, Moldován Stefánia, Komlóssy Erzsébet, Melis György, Gregor Jóska, Gyimesi Kálmán, Réti Csaba, Karikó Teri stb., stb.) kívül sok külföldi énekessel is játszottam operákat. A hangversenyéletben hasonlóan nagyszerű művészekkel volt szerencsém együttműködni. Kevés itt a hely, hogy felsoroljam a vendégkarmestereket, akikkel szintén nagy élmény volt az együttműködés. Azért néhány név, ami az eszembe jut: Libor Pesek, Wolfgang Bothe, Paul Capolongo, Eliahu Inbal, Lamberto Gardelli, Kobajasi Kenicsiro, stb. Nem beszélve a magyarokról: Komor Vilmos, Kórody András, Lehel György, Lukács Miklós, Erdélyi Miklós és így tovább.

Sz. I.: Voltak-e, vannak-e szólista-ambícióid?

K. I.: Még 1965-ben, amint Szegedre kerültem, megalakult a Szegedi Fúvósötös. Román Zoltán, Nagy Imre, Török János, Király István és Szalay György voltak az alapító tagok. Ebben a fúvósötösben való munkálkodás kamarazenelési igényemet maximálisan kielégítette. Szerencsére az akkori Országos Filharmonia viszonylag gyakran foglalkoztatta együttesünket. Ez a kamarázás természetesen nagyon jótékony hatással volt a zenekari játékra is! A

kamarázásnál elengedhetetlen egymásra figyelés, alkalmazkodás, megtette jótékony hatását a zenekari muzsikálásban is. A 70-es évek vége felé néhány szólista feladattal is megbízott a Filharmonia. Így volt szerencsém többek közt eljátszani Réti Csabával, a Szegedi Szimfonikus Zenekar Kamarazenekarával Szalatsy István vezényletével Britten: Szerenád tenorhangra, kürtre és vonószekarra című művét. Szólista produkcióim között ezt tartom a csúcsnak. Egyébként úgy ítélt meg, hogy nem vagyok igazán alkalmas szólistának. Ilyenfajta ambícióimat a fúvósötösrel való szereplés kielégítette. Két kollegánk – szerintem korai – halála, mások külföldre távozása sajnálatos módon megszüntette a fúvósötös létét. Örömmel látom azonban, hogy ifjú kollégáink létrehoztak egy ilyen együttest és lelkesen dolgoznak együtt. Úgy látszik föltámad Szegeden a fúvósötös! A Szegedi Fúvósötös megszűntével azért nem maradtam teljesen kamarazenélés nélkül, hiszen röviddel a Szegedi Szimfonikus Zenekar megalakulása, önállósodása után megalapítottam a Szegedi Kürtkvartettet. Ezt az együttest már közel sem foglalkoztatta a Filharmonia annyit, mint a fúvósötöst, viszont létezik még a mai napig is és működik is! Immáron hagyománnyá vált, hogy minden év november elején a Szegedi Felsővárosi Szent Miklós templomban

közreműködik H. Neuhaus: Grande Messe di Saint Hubert előadásában. Ilyenkor, erre a Hubertusz-misére el szoktak jönni vadászok is, díszbe öltözve, remekül idomított kutyáikkal, sólymaikkal, stb.-vel. Mindig nagy sikere van ennek az eseménynek. Kivonult már ilyenkor a Nimród c. vadászfolyóirat, máskor a TV, még film is készült erről az eseményről. Ezzel a kürtkvartettel készült felvétellel a rádióban, a TV-ben, filmben. Sőt! még egy ún. „félkomolyzenei klip” is készült nemzetközi összefogással és stábbal, amiben mind a Fúvósötössel, mind a Kürtkvartettel szerepeltem. Ez utóbbi együtttest gyakran hívják különböző vadászati eseményekre. Ezek kellemes kirándulások a szó szoros és zenei értelmében is.

Sz. I.: Mondj még valamit Vaszyról!

K. I.: Vaszy nagyságára jellemző eset: 1966-ban a Szegedi Szabadtéri Játékokon fellépett egy grúz balettelgyűttes két műsorral. A. Macsavariani: Otello és O. Toradze: Gorda c. balettjét táncolták el. A számunkra ismeretlen szerzők műveit a rendszeres próbák megkezdése előtt Vaszy átjátszatta a zenekarral. Ő is akkor látta először a partitúrát. Végigküzdöttük magunkat a darabokon. Amikor aztán megérkezett a grúz karmester és nekiláttunk megtanulni a darabokat, döbbenet tapasztaltuk, hogy mennyire meggyeztek a tempók, a dinamika, az egész mű! Mintha Vaszy ismerte volna ezeket a darabokat. Kitűnően ráértett a zenére. Amikor különböző okok miatt kevés idő állt a rendelkezésre egy-egy hangversenyre való felkészüléshez, olyankor Vaszy úgy fejezte be a koncert előtti utolsó próbát, hogy: „Majd vigyázzunk!” S mi vigyáztunk. Ő ilyenkor oly szuggesztív erővel dirigált, hogy magával ragadta a zenekart, s a zenekar azt és

úgy csinálta, ahogy ő akarta! Részéről az egyik legnagyobb elismerésként azt tartom számon, amikor azt mondta nekem: „Maga, maga tudja, hogy mikor, milyen dinamikával kell játszania!”

Sz. I.: Apropos! Elismerés! Kaptál kitüntetést, vagy valami más elismerést hivatalosan?

K. I.: Igen, kaptam. Miniszteri Dicséret (1974), Kiváló Dolgozó (1976), Év Zenésze (1990), Bartók-Pásztori Díj (1989). Az Év Zenésze kitüntetés különösen kedves nekem, hisz a kollégáim ítélték akkor nekem. Valamint azok az elismerések, gratulációk, amiket kollégáktól, a közönségtől kapok. Egy-egy szép koncert után még napokkal, hetekkel is megállítanak az utcán és gratulál-

nak. Egy kollégám mondta, hogy egy másik vidéki nagyvárosban járván az ottani kollégák évek múltán (!) is emlegették pozitívan, amikor beugrottam egy Fidelio előadásukba. Egy másik vidéki nagyvárosban meg egy Faust-beugrassomát dicsérték sok év elteltével is. Ezek az igazi elismerések, kitüntetések! 1975-ben, amikor már 10 éve eljöttünk Győrből, mesélte egy ottani ismerősöm,

hogy egy koncerten valaki felsóhajtott mögötte: „Amióta Király Pista elment innen, nem hallottam szép kürtszót”. Biztos, hogy az időben eltelt távolság is megszépítette az illető emlékeit, de azért be kell vallanom, igen jólesik ilyent hallani! Amikor még jelent meg kritika a helyi újságban egy-egy hangverseny, vagy operabemutató után, elő-előfordult, hogy a kritikus név szerint is dicsérően említett meg engem. Sajnos, már sok év óta egyszerűen elfeledkeznek a zenekarról – se jót, se rosszat nem írnak róla. A legutóbbi Szabadtérin történt például, hogy az Elisabeth c. musical utolsó előadásának a végén a rendező a tapsrend kapcsán mindenkit a színpadra hívott név szerint, aki az előadás részese volt. Elsősorban természetesen a főszereplőket, szólistákat, majd a különböző tervezőket, énekkart, tánckart, sminkeket, öltöztetőket, fodrászokat, műszakot, de még csak meg sem említette, hogy az előadás részese – s nem kis részese! – volt a zenekar is. Azért érdekes az is, hogy nem egészen

újkeletű ez a bánásmód a zenekarral. Még Vaszy idejében történt, amikor rengeteget „tájoltunk”, hogy megjelent a próbatáblán egy utasítás a következő szöveggel: „A tájbuszokba először a művészek szállnak be, a csoportos személyzet (énekkar, műszak, zenekar) tagjai csak ezután foglalhatnak helyet.” Ebben a felsorolásban is utolsó helyre került a zenekar.

Sz. I.: Említetted, hogy a repertoárodad bizonyítani tudod. Mi ez a „bizonyíték”?

K. I.: Feleségem (Homor Mária), aki „szintén zenész”, hegedűs, még lánykorában elkezdte gyűjteni az általa játszott hangversenyek műsorát egy kis füzetbe, amibe pár taktust is leírt a játszott művek illusztrálására és aláírta a vezénylő karmesterrel, közreműködő szólistával, szólistákkal. Ebben a buzgalomban idővel én is részt vettem, sőt teljesen átvettem ennek a Hangversenykönyvnek a vezetését, megírását, aláírását. Tehát amióta zenekarban játszunk – ideértve a győri éveket is – vezettük ezt a Hangversenykönyvet. Az operaelőadásokat is jegyzem, de azokat már nem iratom alá a résztvevőkkel. Így szép kis kollekció gyűlt össze az eddigi évtizedek alatt! Az autogramok kérésekor sok esetben személyemnek szóló gratulációk is beírásra kerültek. Nemrégiben átlapoztam mind a 11 kötetet és egy érdekes dologra figyeltem föl. Egy esetet kivéve mindig vendégkarmester, vagy vendégzólista adott elismerése jeleként néhány gratuláló szót. Saját főnököm maximum szóban reagált, ha arra rászolgáltam. Eddig tehát egy eset volt, hogy az éppen „soros” igazgató-karmester írásban ilyen módon ismerte el pillanatnyi teljesítményemet.

Sz. I.: Mit gondolsz, mi tartott meg Téged ezen a pályán, itt Szegeden ennyi ideig és hogy sikerült elérned, hogy immáron 30 éve vagy első kürtös, szólamvezető?

K. I.: Az a tény, hogy ennyi időt eltölthettem ezen a pályán, ezen a poszton, annak is köszönhető, hogy feleségem áldozatos munkával biztosítja a háttérrel, a nyugodt, boldog családi légkört, hogy az Istentől kapott tehetségemet minél jobban kifejthessem. Igyekeztem még a nekem kevésbé tetsző játszanivalóban is megkeresni azt a részt, ami szép, ami tetszik, s ennek kedvéért teljes erőbedobással játszottam le a többit is. Ez a módszer nem könnyű, elismerem. Sőt! nagy önfegyelmet kíván. Ez az, ami sajnos egyre kevesebb emberben van meg. Az önfegyelem! Pedig nélkül ezen a pályán vagy nagyon keservesen lehet megmaradni, akkor is csak ideig-óráig,

vagy egyáltalán nem. Kínszenvedés lehet úgy beülni a zenekarba, hogy: „Jaj, de utálok ezt”. Az ilyen mentalitás nem is szül jó eredményt és akkor hol van még a művészet!? Közönséges, durva lelkülettel képtelenség szépen muzsikálni! A művészeti ágak között a zeneművészet gyakorlásához kell szerintem a legkifinomultabb lelkület.

Nagyon elanyagiasodott a világunk! Ma már egy pályakezdő először a markát tartja, s csak azután kérdezi meg, hogy mit kell játszani. Az amatőrök lelkesedése már teljesen kihalt a hivatásos zenekarok tagjaiból, vagy csak elenyésző módon van jelen. Nem szeretek általánosítani, de a tapasztalat a fentieket igazolja. Az előbb említettem, hogy Vaszy „majd vigyázunk” jelszavára hogy össze tudta szedni magát a zenekar! Pedig abban a Szegedi Szimfonikus Zenekarban sokkal kevesebb diplomás zenész játszott, mint most. Az ember azt hihetné, hogy a mai fiatal diplomásokkal felfejlesztett zenekar csodás produkciókra lesz képes!... S hogy ez nem egészen így van, egyetlen dologra vezetem vissza: a fegyelem, az önfegyelem szinte teljes hiánya. Erre most nem akarok részletesen kitérni, pedig e téma „megérne egy estét”!

Az, hogy Szegedre jöttem, mint már említettem, Vaszy hívó szava volt. És itt maradtam. Pedig már, vagy még 1968-ban is hívtak Budapestre, és még néhány évig hívtak, hívogattak. Nem mentem, maradtam. Nem akartam elfogadni azt, hogy minden, ami említésre méltó, csak Budapesten történhet. Ott nem biztos, hogy lett volna ilyen jó csapat, mint a fúvósötösünk. Szerettem volna hozzájárulni ahhoz, hogy ha valami jót csinállok, az itt történjen Szegeden! Budapesten sokadik lettem volna, itt az első között voltam, s vagyok. Ott volt példa előttem Vaszy. Meg a Szegedi Szabadtéri Játékok. Vaszy sem törte magát, hogy Budapestre menjen. Öt évig lakunk Kiskundorozsmán albérletben, s motorral jártunk be Szegedre. Egy-egy előadás után (akár színházi, akár szabadtéri) láttam, hogy Budapest felé hosszú kocsisor haladt. Tehát sokan jöttek Szegedre onnan zenei élményben részesülni. No meg aztán jól éreztem magam itt. Gyermekeim egy kivétellel már mind itt születtek, ők igazi szegediek lettek és hallani sem akartak arról, hogy elmenjünk innen.

Sz. I.: Végül azt mondd meg, hogy meddig szeretnél dolgozni, meddig lehet még ezt a posztot ellátni?

K. I.: Csodálatos pálya ez, de őszintén szólva, ha megkérdeznéd, hogy ha újra kezdhetném az életemet, akkor is ezt a pályát választanám-e, nem tudom, mit válaszolnék. Arcpirítóan alacsony a fizetésünk. A mellékállások kényszerű vállalása miatt már alig-alig jut idő és energia a hangszeres szinten tartáshoz, pláne az előrehaladáshoz! Ezért ezt a hivatás szépsége miatt érdemes csinálni.

Legnagyobb (és legjobb) kritikusaím a családom. Feleségem, három lányom, egy szem fiam nem rejtik véka alá kritikus megjegyzéseiket. Megállapodtam velük, hogy csak addig maradok aktív ezen a pályán, amíg el nem kezdődik egy hallható hanyatlás. Akkor szólnak és én levonom a konzekvenciát. Szerencsére van utánpótlás, senki nem pótolhatatlan. Azért szeretném, ha még az unokáim közül néhányan hallhatnának zenekarban játszani! Ha nem is mind a tíz, de a nagyobbak lassan már eljöhennének egy-egy matinéra, ha Szegeden laknának!

Olyan ígéretes hangversenyprogramok adódnak évről-évre, hogy igazából ha ténylegesen nyugdíjba vonulok, igen csak hiányozni fog a zenekari játék. Annak ellenére, hogy engem sok minden más is érdekel. Például a hobbijaim! A pénz/éremgyűjtés, a barkácsolás, villanyvasút modellezés stb. Talán nyugdíjasan lesz időm, hogy rendezgessem gyűjteményemet kedvem szerint, hogy megcsináljam mindazt, ami vár kis műhelyemben, kinn a kertben, hogy játszhaszak unokáimmal stb.

Tehát van kijelölt dolog, ami majd abahagyatja velem ezt a pályát. Addig, ha a vezetőség is jónak látja, még szeretnék játszani, hisz ez nem csak munka, hanem „játék” is!

Sz. I.: Végezetül további munkádhoz, álmaid megvalósításához jó egészséget kívánok, sok erőt és még több örömet irigylésre méltó szép családotokban, sok gyönyörű unokádban!

Szeged, 1998. november 10.

*Szelezsán István
zenekari titkár*

35 éves az Egri Szimfonikus Zenekar

Az idén ünnepelte fennállásának 35. évfordulóját az Egri Szimfonikus Zenekar. Az együttes tulajdonképpen hagyomány folytatója a Huszty Zoltán, Szalay Lajos vezette korábbi városi zenekarnak. Jelen együttesünk a Megyei Művelődési Központban talált otthonra. Az 1963-ban alakult zenekart először Rezessy László tanszékvezető tanár irányította rövid ideig. Tőle a stafétabotot Farkas István zeneiskolai tanár vette át, ki közel negyedszázadon keresztül vezette az együttest, elévülhetetlen érdemeket szerezve a társulatnak. Működése idején érte el a zenekar a többszöri Kiváló Együttes címet. 1989-től Gémesi Géza irányította a zenekarunkat. Keze alatt számottevő fejlődést ért el az együttes. Ez időre datálható több nagyszabású oratórikus mű, és több nagyromantikus zenedarab bemutatása. A zenekar jelenlegi művészeti vezetője Szabó Sipos Máté, ki 1995-ben kitüntetéssel szerezte meg karmesteri diplomáját Lukács Ervin professzor karmestertképző osztályában. Szabó Sipos Máté jól felkészült, alapos muzsikusi karmester. Több zenei verseny sikeres résztvevője, aki az Egri Zenekar vezetése mellett a Filharmóniai Társaság Zenekarának asszisztens karmestere, a Nemzeti Énekkar szólamvezetője és a Zeneakadémia Karvezetés szakának vezénylési gyakorlat tanára is.

A vele töltött néhány év intenzív munkájából számtalan értékes hangverseny született, és az általa támasztott igényesség nagyban segíti a zenekart abban, hogy hivatásos testület legyen. A nagyrészt zeneiskolai tanárokból, hivatásos katonazenészekből, pedagógusokból és főiskolai hallgatókból álló együttes Eger és Heves megye kulturális életének meghatározó szereplője és szeretné ha a régió még inkább felismerné és kihasználná a testületben rejlő lehetőségeket. A zenekar repertoárja felöleli a zenekari irodalom barokktól napjainkig terjedő széles skáláját, de szívesen kalandoznak az opera, operett és musical világába is. Az együttes tevékeny részt vállal a Gárdonyi Géza Színház zenés darabjainak bemutatásában is. Nyári szabadtéri hangversenyei üde színfoltok a város idegenforgalmi életében. A neves hazai, helyi és külföldi vendégművészekkel, kórusokkal fellépő együttes szakmai elismertségét számos meghívás, zenei díj és dicsérő kritika fémjelzi. A zenekar különösen sokat tett a kortárs magyar zeneszerzők műveinek bemutatásáért. A teljesség igénye nélkül ezúton sorolok fel a számtalan vendégkarmester, hangszeres és énekes szólista közül néhányat: Elsőként Kocsis Albert Liszt-díjas hegedűművész nevét, kivel hosszantartó baráti, szakmai kapcsolat fémjelzte az

együttműködést. Karmesterek közül: Medveczky Ádám, Jancsovics Antal, Bolberitz Tamás, Pál Tamás, Sulyok Tamás, Jean Claude Amiot (Franciaország), Alfréd Mayer (Ausztria) stb. Énekesek közül: Ágay Karola, Buday Livia, László Margit, Pászthy Júlia, Pánczél Éva, Gulyás Dénes, Miller Lajos, Lugossy Melinda, Szüle Tamás, Simándy József, Udvardy Tibor, stb. Többször koncerteztünk a Nemzeti Énekkarral a Debreceni Kodály Kórus-sal és helyi énekkarokkal.

Együttesünk több ízben megfordult külföldön: Morvaország, Lengyelország, Bulgária, Jugoszlávia, Csuvasia, Ausztria, Németország, Finnország, Franciaország.

A zenekar jelenleg Kulturális Egyesületként működik. A városi önkormányzattól kapott támogatás sajnos csak töredékét teszi ki a zenekar költségvetésének, így pályázatok és szponzorok útján próbál pénzt szerezni működéséhez. Ezen az áldatlan állapoton segítené, ha sikerülne önkormányzati zenekarrá válnunk. Reméljük ebbeli törekvésünk lassan meghallgatásra talál, hiszen az együttes ugyanazt a szerepet tölti be Heves megyében, mint más megyékben és városokban a hivatásos zenekarok. Az 1999-re tervezett 22 koncert között minden érdeklődő korosztály találhat magának kedvére valót. Hogy csak néhányat említsek: a hagyományos újévi szimfonikus táncparádé, mely a Gajdos népzenei együttesrel különleges csemegének ígérkezik, vagy a nőnap operagála, az ifjúsági koncertsorozatok, a nyár eleji Poulenc fesztivál a Nemzeti Énekkar közreműködésével.

Nyárra még operakurzust és operabemutatót is tervez a zenekar, ha ennek anyagi lehetőségeit elő tudjuk teremteni.

Reméljük, egy kicsit sikerült magunkra irányítani a figyelmet, amire nagy szüksége van ennek a fanatikusan zeneszerető és elkötelezett zenekarnak, hogy tovább folytathassa 35 éve elkezdett munkáját.

Szepesi György
alapító tag

Közgyűlésünk margójára

Közalkalmazotti-, (Üzemi-,) vagy/és Zenekari Tanácsok

A magyar Szimfonikus Zenekarok szövetsége valamint a Zene-, és Táncművészek Szakszervezete rendkívüli, közös közgyűlést tartott 1998 október 16-án a két szervezet otthonában. Az összejövetelre hivatalosak voltak a zenekari igazgatók, a zenekari tanácsok, és más zenekari képviselők vezetői. A zenekari társadalmunkat régóta foglalkoztató közös gondunk, a zenekari (munkavállalói) képviselő működésének hatékonyabbá tétele volt a fő napirendi téma. Abból a tényből kiindulva, hogy országunkban a különböző fenntartású zenekarok mind a mai napig különböző módon szabályozzák (vagy nem) a munkáltatói és munkavállalói párbeszédet, illetőleg kapcsolatot, továbbá nincs egységes, kialakult gyakorlat a zenekari bizottságok tevékenységi területeinek meghatározását

illetően, az MZTSZ és Szövetségünk közösen kidolgozott javaslattal állt elő az összes szimfonikus zenekar felé. A javaslat célja, hogy egységessé váljon a zenekari munkavállalói képviselő, továbbá, hogy ezen képviselők rendelkezzenek mind szakmai kompetenciával (mint zenekari/művészeti tanácsok), mind jogszabályi háttérrel. A jelenlegi szabályozók szerint ti. a zenekarok ún. tanácsai (bizottságai) csupán annyi, és olyan jogokkal rendelkeznek, amennyit és amilyeneket a munkáltató ad nekik, vagyis – leegyszerűsítve – e bizottságok csak addig létezhetnek, ameddig a munkáltató jóindulata tart. Ezzel szemben az üzemi/közalkalmazotti tanácsok – miközben ugyan korlátozott, de elvitathatatlan jogokkal rendelkeznek – a megválasztásuk szempontjainak okán nem rendelkeznek műv-

szaki kompetenciával, pontosabban a választók nem hatalmazták fel őket művészeti kérdésekben képviselni a zenekart. További általánosan jelentkező probléma, hogy egyes zenekaroknál túl sok – és esetenként egymás ellen dolgozó – bizottság alakult, míg másoknál egy képviselői szervet sem tudnak létrehozni. E teljes problémahalmazt igyekszik áthidalni a két szervezet közös javaslata – megállapodás formában –, mely szerint a novemberi üzemi/közalkalmazotti tanácsi választásokat már e megállapodás szellemében tartásuk meg. A megállapodás szövegével minden jelenlévő (munkáltatók és munkavállalók) egyetértett és hitelesített. A végleges szöveget minden zenekar megkapta.

Popa Péter

PEARLE*

Szövetségünk egyre szerteágazóbb tevékenysége egyre növekvő terheket is jelent rendkívül kis apparátusunk és még kisebb büdzsénk számára. Azonban a hazai problémáinkat csak akkor tudjuk igazán orvosolni, ha rátekintésünk van a nagyvilágra, onnan folyamatosan információkat kapunk és – azokat feldolgozva – hasznosítani is tudjuk az így nyert tapasztalatokat. A nemzetközi kapcsolatok ápolása számunkra természetesen fordított irányban is hasznos, hiszen magunkat megismertetni és elfogadtatni az egyik legfontosabb feladat uniós csatlakozásunk előtt. Éppen ezért Szövetségünk nem kis köszönettel tartozik Laczkó Tóth Gergelynek, aki túl azon, hogy országunkat és szakterületünket értőn képviselte a legutóbbi Pearle konferencián, a Matáv hathatós támogatását is közvetítette felénk, megteremtve e fontos utazás feltételeit. – (szerk)*

Mit visz a kölni víz?

Beszámoló a PEARLE 16. Kölnben megrendezett konferenciájáról*

Az a megtiszteltetés ért, hogy a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének – külügyi referense, Kovács Géza Úr akadémizáltatása okán – képviselőként részt vehettem a PEARLE* 16. konferenciáján november 20-21-én, Kölnben.

A konferencia napirendi pontjai rengeteg érdekes témát ígértek, amelyek közül néhányról később bővebben is szót ejtenék, többek között

1. az Európai Unió keretein belüli munkáltatói és szakszervezeti érdekegyeztetésről,
2. az Európai Kulturális Fővárosokról,
3. a nagyértékű hangszerek vámengedélyéről,

4. a nemzetközi adózási egyezmények egyszerűsítéséről

5. a tagországokon belüli zenekari/színházi adatokról.

A konferenciának ezúttal a Deutsche Bühnenverein adott otthont, amely 1846 óta tölti be a német művészek, színházak és politikusok közötti mérleg szerepét, a munkáltató oldal képviselőjeként. A szervezet elnöke, Rolf Bolwin Úr, a kon-

ferencia elnökeként bemutatta az irányítási alatt működő Bühnenvereint, amely elmondása alapján egy igen erős, meghatározó szerepet betöltő munkáltatói egyesülés.

A konferenciára – mint a budapesti konferencia esetében is – a kötetlen, baráti, de építő jellegű vitáktól nem mentes légkör volt jellemző. Figyelve a nyugati országokból érkezett kollégák megnyilvánulásait az is világossá vált – ismét – hogy számunkra még rengeteg tennivaló van ahhoz, hogy az általuk folytatott EU szintű tárgyalásokon érdemben tudjunk részt venni, illetve az ott megfogalmazottakat legalább alapjaiban meg tudjuk valósítani Magyarországon (és itt első lépésként a felek hozzáállására gondolok, nem többre...).

Az EU keretein belül működő munkáltatók és szakszervezetek közötti érdek egyeztetés néhány legfontosabb pontjára hívták fel a jelen lévők figyelmét a tárgyalásokon részt vett kollégák. A EU szintű egyeztetést a színpadi munkások szakszervezete kezdeményezte, de a tárgyalások során egyre inkább fény derült arra, – és a munkáltatói oldal is ezt javasolta – hogy meg kell hívni a művészek érdekképviselői szervezeteit is, hiszen pl. a szimfonikus zenekarok esetében a „roadok” és művészek aránya épp fordított arányú, mint egy színház esetében. További fontos tényező, hogy a megállapodások csakis keretjelleggel születhetnek, hiszen nem lehet figyelmen kívül hagyni valamennyi tagország egyedi szabályzóit és megállapodásait (pl. kollektív szerződések). Az ilyen keretjellegű szerződések hatékonyságáról – úgy gondolom – mindannyiunknak van tapasztalata, mindenesetre egy általános szabályrendszer (legalábbis ajánlás szintjén) segítheti a tagországok előbb-utóbb bekövetkező közeledését, uniformizálódását.

Az Európai Kulturális Fővárosok tapasztalatairól a dán kolléga, Hanne Josephsen számolt be (Koppenhága 1996-ban volt Kulturális Főváros, de a részletes statisztikai elemzések és hatásvizsgálatok csak nemrég láttak napvilágot). Néhány, általam érdekesnek ítélt adatot megemlítenék a rendelkezésre bocsátott anyagokból.

A „Koppenhága 96” év keretén belül a felnőtt lakosság kb. 2/3-a látogatott el valamilyen zenei eseményre, szintén kb. 2/3-a látogatott meg valamilyen kiállítás/múzeumot, kb. 50%-a nézett meg egy színházi előadást – összességében a koppenhágai régió felnőtt lakosságának 85%-a látogatott meg legalább egy kulturális eseményt 1996 folyamán. Ez a szám úgy gondolom önmagáért beszél még akkor is, ha a teljes költségvetés 1,009 milliárd dán koronát tett ki, a bevételek pedig mindössze 400 millió koronát. Az elsődleges célt, a kultúra és művészetek iránti elkötelezettség növelését és figyelem felkeltését maximálisan elérték, a keletkezett veszteségeket pedig a következő évek során rendezik. A Kulturális Fővárosok sorát 1999-ben Weimar veszi át, ahol a programok február 19-én indulnak majd.

A nagyértékű hangszerek vámengedélyéről már az előző konferencián is esett szó. Az EU tagországokon belül létre is jött egy egyezmény, amely révén valamennyi művészeti intézmény előzetes bejelentés és engedély alapján bizonyos nagyértékű hangszereihez beszerezhet egy igazolást, amely segítségével a külföldi turnézaskor a nagyértékű hangszer bonyodalmak nélkül vihető egyik országból a másikba. Egyenlőre ez a lehetőség csak az EU tagországok számára elérhető.

A nemzetközi adózási egyezmények egyszerűsítéséről beszélve felmerült az örök kérdés: melyik országban adózzon a munkavállaló, és milyen papírokat kapjon ahhoz, hogy az ügymenet minél egysze-

rűbb legyen. A jelenlévő tagok szinte valamennyi ország gyakorlatát elmondták, amiből világosan kiderült, hogy még szomszédos országok (pl. Belgium és Hollandia) esetén is rengeteg egymásnak ellentmondó és követhetetlen szabályozás van, nem beszélve a kontinens távoli pontjain fekvő országok közötti helyzetről. A konferencia résztvevői megállapodtak, hogy a következő konferenciára valamennyi tagország elkészíti a jelenleg érvényes helyzetről szóló beszámolóját, és a részletek ismeretében a PEARLE* megpróbál kialakítani egy egységes javaslat-tervezetet, amelyet továbbít az EU megfelelő szerveihez.

A tagországokon belüli zenekari/színházi helyzetről készült felmérést a PEARLE* készítette saját tagjainak küldött kérdőíveken keresztül. Összefoglalásként álljanak itt a legfontosabb, zenekarokra vonatkozó adatok (akár ötletadónak is).

Összefoglalásként legyen szabad egy kicsit irigykednem mindazért, amit a kollégáktól hallottam, még akkor is, ha a hallottak egy sokkal keményebb keretek között, valóban piaci viszonyok között működő, abszolút közönség-, egyszerre munkáltató- és munkavállalóorientált jövőt vetítettek előre. Ez a jövő, amelyre fel kell készülnünk – munkáltatóknak és munkavállalóknak egyaránt. Ebben a munkáltatói oldalt összefogó PEARLE* rendkívül nagy segítséget nyújthat, nyújtott és reményeink szerint nyújt majd a jövőben is.

Köszönöm a lehetőséget, és köszönöm a Szövetségnek, hogy alkalmat adott számomra a PEARLE* munkájában való részvételre. Remélem, hogy ez a kapcsolat a Szövetségnek is legalább annyi hasznos információt és ötletet fog adni a jövőben, mint számomra adott a két nap alatt.

– LTG –

	Belgium	Dánia	Németo.	Finno.	Norvégia	Svédó.	Anglia
zenekarok száma	cca. 25	5	34	29	6 tag	17 tag	65 tag, 300 egyéb
koncertek száma évente	809	657	5510	2000	430	2400	3000
hallgatók száma	n.a.	n.a.	4 millió	1,05 millió	354.936	1 millió	5 millió
közpénz aránya a finanszírozásban	43,32%	n.a.	85%	88%	80%	88,2%	30%
állami kultúra-finanszírozás összege (1997)	4244,1 millió BEF	n.a.	16000 millió DEM	4700 millió FMK	2900 millió NK	7162 millió SEK	475 millió GBP
állami támogatás teljes összege	623772 millió BEF	n.a.	1600000 millió DEM	320000 millió FMK	n.a.	676627 millió SEK	266500 millió GBP

Pécsett a helyzet változatlan

A Pécsi Szimfonikus Zenekarnál öt évre ismét Szkladányi Pétert nevezték ki az intézmény igazgatójává. Ebből az alkalomból kértünk tőle rövid interjút:

– *Érzése szerint mennyire játszottak szerepet a választás-újraválasztás során a gazdasági illetve a szakmai szempontok?*

– Nem tartom magam gazdasági szakembernek, de hiszen nem is erre szerződtem még 1984-ben; ezért a zenekarnak külön gazdasági vezetője van. Az idők során azonban vitathatatlanul meg kellett tanulni ezt is, hiszen a bel- és külföldi partnereinkkel az eljátszandó műsoron kívül rögtön szóba kerülnek anyagi kérdések is. Számomra azonban a zenekarban felmerülő minden kérdés legyen az gazdasági, irányítási vagy akár fegyelmező jellegű, alapvetően művészeti fogantatású és a jobb produkciók érdekében történik. Ezen nem szeretnék változtatni az elkövetkező újabb öt éves ciklusban sem. A világ folyamatosan elanyagiasodik, és a zenekari művészeknek is kell fizetni a fűtést, a világítást, gyermeknevelés költségeit. Nem szabad tehát idealistáknak lennünk, de azért meg kell őrizni az ideáinkat. A bennünket egyre jobban körülvevő „kulturális” szennyáradatban állandóan és büszkén kell hirdetnünk az alapvető zenei értékeket. Orfeusz szerepe sosem volt annyira aktuális, mint éppen ma...

– *Kikkel kellett programot és elképzeléseket egyeztetnie? Mi az, ami – a visszajelzések alapján – meggyőzte az illetékeseket arról, hogy amit eddig tett, helyénvaló volt?*

Leginkább magammal kellett egyeztetnem, már a pályázatom írása közben. A kiíró Önkormányzat azonban azt véleményezte a Nemzeti Örökség Minisztériumával, a Magyar Zenei Tanáccsal, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségével, a Zeneművészek és Táncművészek

Szakszervezetével és természetesen a zenekarunkban lévő Közalkalmazotti Tanáccsal és Szakszervezeti Bizottsággal. A zenekar szavazott is a pályázatomról és a többség mellette állt. Ma természetesen nem lehet 99,99%-ra számítani, és ez így is van rendjén. A Kulturális Bizottság javaslata után Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlésének valamennyi tagja rám szavazott – ez meg így van rendjén. Ebben a 100%-os voksolásban a zenekar bel- és külföldi sikereinek, számos CD-felvételünknek pozitív értékelését látom. Pécs városa tehát büszke ránk és véleményük szerint ezt az utat kell folytatni újra a vezetéssel. Nem szabad azonban elfeledkeznünk Howard Williams, Nicolas Pasquet és újra Williams vezető karmesteri, zenekarépítő tevékenységéről.

– *Mennyiben kell változtatni eddigi stratégiáján?*

Ezt a mesterséget lehet tanulni, de nem szeretnék igazi bürokratává válni. Zenekari művészként, fuvolásként lettem igazgató és ma is – ha ritkábban is – játszom kollégáimmal a zenekarban. Hiszek abban, hogy diktatórikus eszközök nélkül, a jó ügyek érdekében emberi szóval lehet vezetni, számítva az idősebb kollégák tapasztalataira és a fiatalok lelkesedésére. Ezt szolgálja a Közalkalmazotti Tanács újraválasztása is, amelyben a kibővített testület művészeti kérdésekkel is foglalkozik majd. Sokat várok ettől. Meg kell őriznünk az eddig kivívott jó hírnevünket és odaadással kell szolgálnunk választott mesterségünket – a szépnek állandó bizonyítását. Többet kell azonban foglalkozni a marketinggel. Nem akarok változtatni tehát a stratégi-

án, hanem hatékonyabban szeretnék dolgozni és dolgoztatni.

– *Kikkel kellett többet „harcolnia” eddig: a zenekarral vagy a fenntartóval?*

– A kérdést én másképp fogalmaznám meg. Együtt kell küzdenünk; a küzdelemben nem maradhat egyedül az igazgató, mert ha ez történik, le kell mondania. Kérdés mind a kollégák, mind a fenntartó felé az alaptevékenységünk megfelelő színvonalú ellátása.

– *Megítélése szerint előreláthatólag nyert, veszített vagy változatlan helyzetben maradt a zenekar az új pécsi önkormányzattal?*

Voltak – a város általános anyagi helyzetéből adódó – anyagi természetű vitáink az előző önkormányzattal. Ugyanakkor abban ciklusban érdemeltük ki Pécs Város „Pro Communitate” díját, a Baranya Megyei Közgyűlés Művészeti díját, a Lajtha László Alapítvány díját és a Bartók Béla – Pásztory Ditta Díjat. Az anyagi nehézségek időnként elszánttá teszik az embert. Kérdésre tehát még korai a válasz. Fontos posztokat, mint amilyen például a kultúrával foglalkozó alpolgármester, vagy a Kulturális Bizottság elnöke, változatlanul ugyanazok az emberek töltenek be és ez jó. Nagy tervünk, a Kodály Zoltán nevét viselő új hangversenytér fel- vagy átépítése továbbra is napirenden van. A költségvetés most készül, bizonyára lesznek nehéz viták, de szeretném azt mondani a következő interjúban, hogy a Pécsi Szimfonikus Zenekar nyert az új pécsi önkormányzat létrejöttével...

Toth Anna

1999. január 9-én Tokióban ismét színpadra lép a legendás „3 Tenor”, Plácido Domingo, Luciano Pavarotti és Jose Carreras, és ezúttal – e produkció kezdete óta először – egy magyar zenekar, a MÁV Szimfonikus Zenekar kíséri őket James Levin vezényletével.

A MÁV Szimfonikus Zenekart Rudas Tibor, Pavarotti Amerikában élő, magyar származású producere, a „3 Tenor” koncertek elindítója kérte fel a hangversenyre. A kapcsolat a MÁV Szimfonikus Zenekar és Rudas Tibor irodája, a Rudas Theatrical Organization között több, mint egy éve kezdődött, amikor 1997 nyarán a „3 Tenor” mintájára létrehozott „3 Szoprán” európai turnéján a MÁV Szimfonikus Zenekar kísérte Kathleen Cassello-t, Kallen Esperian-t és Cynthia Lawrence-t. 1998 júliusában ezt a produkciót a németországi Aschaffenburgban nagy sikerrel ismételték meg. Luciano Pavarotti ez év május 3-dikai lyoni szülőhangversenyén is a MÁV Szimfonikus Zenekar adta a zenekari kíséretet a világhírű művészeknek.

Évtizedes együttműködés a MÁV Szimfonikusokkal

Az idén 10 éve annak, hogy a rendkívül tehetséges és ambíciózus fiatalember – Gál Tamás –, mindössze 27 évesen a MÁV Szimfonikus Zenekar vezető karmestere lett. Az eltelt egy évtized alatt Gál Tamás magyar és nemzetközi mércével mérve is kiforrott egyénisége lett az új karmester-generációnak, beváltotta a hozzáfűzött reményeket. A világ számtalan országában dirigált jobbnál jobb zenekarokat, híresebbnél-híresebb koncerttermekben. Saját zenekarával bejárta Európa szinte valamennyi országát és sikerrel dirigálta el a zenetörténet számos jelentős művét. Az ő keze alatt szilárdult meg a MÁV Szimfonikusok szakmai színvonala és munkájának is köszönhető, hogy a magyar zenei élet egyik legjobb együttese formálódott kezei között.

Tavasszal munkájának elismeréseként **Liszt-díjjal** tüntették ki. A díj átvétele alkalmával fontosnak tartotta kijelenteni, hogy ez legalább annyira a zenekar érdeme, mint a sajátja, nélkülük nem jutott volna ily magas szakmai elismerés birtokába.

Szintén 10 éves munkájának dicsérete az a kitüntetés, amit a MÁV Szimfonikusok évadnyitó koncertjén vehetett át a karmester a MÁV Rt. vezetőitől. A Vasút Szolgálatáért Érdemérem Ezüst fokozata jelzi, hogy a zenekar fenntartói megkülönböztetett figyelemmel kísérik munkáját, s nem csak elégedettek az eltelt évtized szakmai sikereivel, hanem bizalommal tekintenek további pályája elé is.

Dél-Koreában ünnepelte 35. születésnapját a Miskolci Szimfonikus Zenekar

A Miskolci Szimfonikus Zenekar 1998 október 9-ike és 21-ike között Dél-Koreában lépett fel Kovács László vezényletével. Ez volt a zenekar első turnéja a „Vén Európa” határain túl. Megismerhettük az egzotikus kelet egy részét, mivel 9 nagyvárosban léptünk fel. (Seoul, Wonju, Taejon, Kunasan, Chongju, Pusan, Kwangju, Iksan)

A zenekar állandó műsorszámai: Mozart Figaro házassága nyitány és Beethoven V. szimfóniája volt. E két szám között koreai szólisták szerepeltek. Kísértünk zongoristákat, hegedűst, csellistát, két fuvolistát és operaénekeket is. Elhangzott Beethoven összes zongoraversenye mellett Liszt, Mozart, Címarosa, Mendelssohn, Saint-Säns egy-egy darabja, 10-12 operaária: mérészen kiválasztották a legnehezebbeket és legsikeresebbeket (Mozart: Éj királynője, Verdi: Traviata – Pezsgő duett, stb.). A szólista hölgyek mindegyike koreai szokás szerinti öltözetben szerepelt, amely a kimonó és az estélyi ruha kombinációja. Összességében szépnek tűnt, de nem biztos, hogy kényelmes viselet.

Majdnem minden koncert telt ház előtt zajlott. A közönség kezdeti elfo-

gódottsága fokozatosan feloldódott a ráadások – Brahms 5., 6. Magyar Tánca és Balogh Sándor hangszerelte Ragtime – csak növelték a lelkesedést, nem akarták leengedni a zenekart a színpadról. Volt egy koreai úr a közönségből, aki 3-4 egymás utáni városba is utánunk jött, hogy meghallgassa koncertjeinket.

A hangversenytermek színpadi része csaknem mindenütt egyforma volt: hatalmas méretű hátsó és két oldalszínpad, 15-20 méter átmérőjű forgószínpad, 4-5 emelet magas zsinórpaddal. Így nem okoz problémát 100-120 tagú zenekar és nagy létszámú kórus elhelyezése sem. Az akusztikai szempontból nélkülözhetetlen falak pillanatok alatt bővíthetők, a fúvósok és kórus kiemelése sem igényel hosszú időt. Két hangversenyzongora minimum volt mindenütt, ebből egy Steinway, valamint egy koreai gyártmányú.

Az út során mintegy 23 000 km-t utaztunk, repülővel és autóbusszal. Útban a fellépések helyére mindenütt hatalmas építkezéseket láttunk, 15-20 emeletes házakat emelnek. Parlagon heverő föld szinte sehol sincs, még a városi bérházak közti üres telkeken is

szépen karban tartott zöldsárga kertek sorakoznak. A piac „non stop” működik, kínálva a környező tengerek minden állatfaját. A miénkhez hasonló kenyeret nem lehet kapni, csak kukorica, vagy rizslisztből készültet, mely kálácsszerűen édeskes. A zenekar tagjai közül sokan hamar megtanulták, hogyan kell enni a levest papálcikával.

Vendéglátóinkat barátságosnak, udvariasnak ismertük meg. Sajnos a megszabott létszám miatt a teljes együttes nem utazhatott, így a turné csak a zenekar egy részének válhatott maradandóan kellemes élménnyé.

A résztvevőknek szép születésnapi ajándék volt az út, hiszen most novemberben ünnepeljük a zenekar alapításának 35. évfordulóját.

Legközelebb ugyanott?

Uray Márton
zenekari művész

A Pannon GSM a DANUBIA mecénása lett

A Pannon GSM és a DANUBIA Ifjúsági Szimfonikus Zenekar aláírta az idei 1998/99-es évad hangversenysorozatára vonatkozó főtámogatói szerződést több millió forint értékben.

A megállapodás fő célja a magyar zenei kultúrához való hozzájárulás, a fiatal zenei tehetségek felkarolása, pályakezdésük segítése. A mecénási szerepkör eddig sem volt idegen a Pannon GSM számára, hiszen már negyedik éve az egyik legkiemelkedőbb kulturális intézmény, a Magyar Nemzeti Galéria fő támogatója.

A DANUBIA Ifjúsági Szimfonikus Zenekar Magyarország legfiatalabb öntevékeny szimfonikus zenekara, mely 1993-ban alakult. Tagjai nagyrészt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola legjobb hallgatói közül kerültek ki, akik jó néhányan hazai és nemzetközi versenyek győztesei, díjazottjai, – átlagéletkoruk alig haladja meg a húsz esztendőt. Az elmúlt szezon hangversenyein neves vendégművészek működtek közre a zenekarral. Így Kocsis Zoltán, Rico Saccani, Vásáry Tamás mellett a szólisták is felsőfokon nyilatkoztak a „korban ifjúsági, hangzásban profi” együttesről.

A zenekar célkitűzése, hogy ötvözze a fiatalos temperamentumot és lelkesedést a legmagasabb művészi színvonallal. A zenekar művészeti vezetője, Héja Domonkos az idén elnyerte a Magyar Televízió IX. Nemzetközi Karmester-versenyének fődíját és közönségdíját. A fiatal karmester a Művelődésügyi Minisztérium Solti György díja mellett 19 meghívást kapott az ország vezető zenekaraitól és különböző fesztiváloktól, valamint a Tokyo City Philharmonic Orchestra-tól. Az ifjú tehetség, annak ellenére, hogy már újabb versenyekre készül, legfontosabb feladatának ma is a DANUBIA Zenekar vezetését tartja.

Az együttes – hasonlóan a tavalyi évadhoz – ismét hét előadást kínál a közönségnek, melyből négyet Héja Domonkos vezényel. A másik három koncertet olyan világhírű művészek neve fémjelzi, mint Wolfgang Gönnenwein, Lukács Ervin és Kocsis Zoltán. Az együttes évadnyitó hangversenyére 1998. október 9-én kerül sor a Zeneakadémián. A koncertek repertoárjában egyaránt hallhatóak vonós zenekari darabok, oratóriumok, népszerű klasszikusok és zenei csemegék, így a zeneértő közönség remélhetőleg ugyanolyan elégedett lesz a DANUBIA Zenekarral, mint az előző évadban.

DIRIGENSEK ISKOLÁJA

(*PROF. JURIJ SZIMONOV KARMESTERKURZUSA*)

A Miskolci Szimfonikus Zenekar Székháza „Dirigens Iskolává” alakult át, 1998. június 29-július 10.-ig, mert itt került megrendezésre immáron harmadik alkalommal prof. Jurij Szimonov karmesterkurzusa.

Tizenhat ország 21 képviselője mondhatta magát szerencsésnek, hiszen őket egy előzetes referenciaanyag megtekintése után választotta ki Szimonov professzor, s így ők aktív formában vehettek részt a foglalkozásokon. Délelőttönként 3 órát dolgozhattak intenzíven a Miskolci Szimfonikus Zenekarral a karmesterek, majd délután 4-5 órán keresztül a művek technikai- és zenei előkészítése volt a következő nap zenekari próbájára zongorakísérettel.

A kurzus tematikája a zenekarok repertoárján szereplő, gyakran előadásra kerülő koncertdarabok nehéz részleteinek megoldási módjai, ezek elemzése, s gyakorlása. Szimonov professzor először bemutatta a tételt, a megoldási le-

hetőségeket, különböző verziókat, majd a kényes részeket kiemelte koncepcionálisan megoldva. A zenekari – és délutáni műelemző órák is kellemes hangulatban, oldott atmoszférában zajlottak.

A Miskolci Szimfonikusok a megszokott magas nívón muzsikáltak, s a

más-más felkészültségű és kvalitású karmesterekhez alkalmazkodva jutottak közös nevezőre. Meg kell említeni a zenekar művészeti vezetőjének, Kovács Lászlónak prominens munkáját is. A délutáni foglalkozások színvonalához méltóképpen hozzájárult a két nagyszerű zongoraművész, karmester Kaposi Gergely, és Szennai Kálmán.

A programban Beethoven III. szimfónia IV. tétele, Mozart-szimfóniák II. és III. tételei, Schumann IV. szimfónia I. tétele, Berlioz Fantasztikus szimfónia – I. tétele, Brahms-szimfóniák III. tételei, Dvorak: Újvilág szimfónia, Rimszkij-Korszakov: Seherezádé III. tétel, Csajkovszkij V. szimfónia II. tétele, Muszorgszkij: Egy éj a kopár hegyen, és Wagner Tannhauser nyitánya szerepelt.

Magyarországot az idén is három tehetséges fiatal képviselte: Csurgó Tamás, Héja Domonkos a Magyar Televízió Rt. IX. Nemzetközi Karmesterverseny győztese és Rácz Márton.

A „Zenekar kedvence” kitüntetést és díjat a lett operakarmester, Vaicis Normunds vehette át, aki hallatlan profizmusról tett tanúbizonyságot a próbák során.

Július 5-én a Majális Park színpadán tartottak Promenádkoncertet.

A Nemzetközi Karmesterkurzus résztvevői dirigálták a Szimfonikusokat. A műsorban népszerű és közkedvelt darabok csendültek fel, mint például Strauss-polkák, indulók, Brahms Magyar Tánccok, és Ragtime-ok. A rendkívül hangulatos, sok tréfával tarkított piknik nagylétszámú közönséget vonzott a szabdába, a kissé hűvös idő ellenére is.

A mesterkurzus zárókoncertjére július 10-én került sor a Miskolci Nemzeti Színház Szabadtéri színpadán, ahol Jurij Szimonov Beethoven Hármasszertét, és Dvořák Újvilág szimfóniáját dirigálta. Elragadóan, virtuózan szólalt meg mindkét mű, az érzelmi mélységek teljes feltárásában. A Hármasszert kiváló szólistái: Szabadi Vilmos – hegedű, Szergej Kaljanov – cselló és Kovács László – zongora kifinomult zeneiségükről tettek bizonyosságot.

Szimonov alkot, valami egészen egyedülállót hoz létre. Elmélyült zeneisége, fölényes technikai bravúrja, és humanitása, mely összetart zenekart, karmestereket, akik a Föld különböző pontjairól jönnek, s mégis megértik egymást, segítenek

a másoknak, nincs bennük a rivalizálásnak piciny szikrája sem. Az elmaradhatatlan mosoly, mely áthidalja a két ember közötti nehézséget. Elmondása szerint a karmester egy hittérítő misszionárius.

„Irányítani kell őket, hogy azt csinálják, amit a karmester akar, de az csak úgy lehetséges, hogy a dirigens birtokában van olyan technikai tudásnak és zeneiségnek, hogy a zenét szolgálja a legteljesebb alázattal.”

Ehhez az irányító szerephez kaptak segítséget a tanulmánygyógy ifjú művészek zenei mesterüktől Szimonov professzortól.

Találkozunk 2000-ben a IV. Nemzetközi Karmesterkurzuson!

Lukács Mónika

POSTÁNKBÓL

Az érdekvédelem útjai, avagy mi történik a MATÁV Szimfonikus Zenekar háza táján?

Hatalmas érdeklődéssel olvastam a Zenekar '98. júniusi számában az érdekvédelem útvesztőiről íródott helyzetelemzést (a Nemzeti Filharmonikusokról, ill. a Rádiózenekarról), valamint a zenekari érdekvédelmi munka nehézségeit és alapvető igazságait tartalmazó cikket. Ekkor gondoltam át: vajon hogyan is működik ez nálunk?

1990-től szakszervezeti funkciót töltök be a zenekarnál. 1992-ben üzemi tanácstaggá (zenekarunknál ezt mi Zenekari Bizottságnak hívjuk) majd 1995-től a zenekar Kuratórium képviselőjévé választottak. Közben 4 évig tagja voltam a Művészeti Tanácsnak is. Természetesen nem dicsekvésnek szántam az előző felsorolást, csupán érzékeltetni kívántam: 1990 óta rengeteg időt és energiát fektetek a zenekari érdekképviseleti munkába, aminek eredményeként úgy érzem pontosan le tudom írni: **milyen az érdekvédelem útja, avagy mi történik a MATÁV Szimfonikus Zenekar háza táján?**

Zenekarunk 1990. január 1-je óta

alapítványi formában működik. Eleinte a Magyar Posta és a Műsorszóró Vállalat is támogatott bennünket, 1992. nyarától már csak a MATÁV finanszírozza működésünket. Fenntartónk új székházat építtetett nekünk, a Páva utcai Zeneházat. 1995. május 3-ától ez lett új otthonunk. Azt hiszem kiváló módon mutat példát az ország tehetőse cégeinek a MATÁV, remélem lesznek is követői minél előbb. Az alapítványi működésből adódóan szükséges volt egy Szervezeti és Működési Szabályzatot készítenünk. Mint általában, nálunk sem ment zökkenőmentesen ezen első SZMSZ megalkotása. Bizony több évet vett igénybe, míg végül 1996. január 1-jén életbe léphetett.

Tartalmazza az Alapítvány működésével kapcsolatos összes jogi szabályozást, a dolgozók alkalmazásának, felmentésének körülményeit, a Kuratórium és a betöltött állások feladatait, hatásköreit, a Művészeti Tanács és a Társlati Ülés jogköreit. A Zenekari

Bizottság, mint Üzemi Tanács és a szakszervezet működésére a Munka törvénykönyvében leírtakat alkalmazzuk.

Kollektív Szerződésünk mindig volt, „postás” múltunkból eredően a Postai és Hírközlési Dolgozók Szakszervezeti Szövetségének tagjaként, 1997. nyarától pedig a MATÁSZ tagjaként mindig tartoztunk, ill. tartozunk valamely nagy szakszervezethez. Ez természetesen nemcsak az üdülések szempontjából jelent számunkra előnyt, (noha ez sem megvetendő) hanem az érdek-képviseleti pozíciót erősíti a jogi háttérrel is biztosító nagy szakszervezethez való tartozás. A saját problémáinkat nekünk kell(ett) megoldanunk, de a Magyar Posta, ill. a MATÁV Kollektív Szerződésében elért eredmények (sokszor kisebb mértékkel) többnyire a zenekari KSZ-be is bekerültek.

Az 1997-es év igen nagy változásokat hozott életünkben. Medveczky Ádám utódjaként februárban Ligeti

Andrást választottuk 98 %-os szavazati aránnyal új zeneigazgatóknak, Zongor Árpád utódjaként pedig július közepétől Laczkó Tóth Gergely tölti be az ügyvezető igazgatói posztot. A két új igazgató idekerülésének jogi útja az SZMSZ-ben szabályozott volt, így természetesen a tagság és az érdekképviselői testületek egyetértésével történt. (Úgy tudom Medveczky Ádám azért mondott fel, mert nem kívánt részt venni a színvonal-javulási elvárások indokolta minőségi személycserék lebonyolításában).

A zenekar új zeneigazgatóját titkos szavazással választhatta meg, (amin azóta az új vezetés kérésére a Kuratórium változtatott, így a zenekar tagsága ezután vélemény-nyilvánítási joggal, a Művészeti Tanács javaslattevési joggal, a Kuratórium az előzők figyelembe vétele után döntési joggal rendelkezik a zeneigazgató kinevezését, ill. visszahívását illetően) az ügyvezető igazgató esetében pedig a Zenekari Bizottság által képviselt zenekari véleményezés után a Kuratórium döntése szükséges a határozott idejű szerződés eltelte után automatikusan meghirdetendő pályázat elbírálásához, vagy az idő előtti visszahíváshoz.

A MATÁV vezetősége, keveselven az eddigi kommunikációs hasznót, új arculat kialakítását kérte igazgatóinktól, akik nagy energiával láttak a feladat megoldásához. Ligeti András elkészítette a zenekar '97-98-as évadjának műsortervét és pontos szolgálattervét, amely utóbbi eddig elérhetetlen volt számunkra. Meghatározott egy időpontot: 1998. március 31-ét, ameddig megismerkedik a zenekari tagok hangszeres képességeivel és eldönti, hogy kitől kíván megválni.

ősszel megkezdődtek a vonós meghallgatások. Ligeti András és a Művészeti Tanács tagjai előtt szólamonként kellett az éppen műsoron lévő darabok részleteit külön-külön eljátszania mindenkinek. Szerintem ez volt talán a leghumánusabb megoldás, habár idegekkel nem bírta mindenki egyformán.

A fúvósok számára pedig koncertek után jelezte Ligeti karnagy úr, ha valamivel (ill. valakivel) nem volt elége-

dett. Több kolléga e jelzések hatására azonnal felállt helyéről és nyugdíjazását kérte.

1998. április 6-án a Művészeti Tanács ülésén elhangzottak a Ligeti András által elküldeni kívánt kollégák nevei, akikkel kapcsolatban a Művészeti Tanács tagjainak véleményezési jogköre volt.

(Sajnos egy fiatal fúvós kolléga neve nem Ligeti karnagy úr javaslatára került elő és végül ő is felkerült a „listára”, mégpedig olyan módon, hogy nyilvános próbajátékon kellett (volna) megvédenie helyét. Ezen a próbajátékon előzetes tájékoztatásunk ellenére, mely szerint az SZMSZ rendelkezése értelmében próbajátékot csak megüresedett álláshelyre lehet meghirdetni, elindult és a három legjobb közé került 32-ből. Aznap nem ő volt a legjobb, egy szavazatnyi különbséggel második lett, ami az idegi megterhelést (idegesítést) tekintve abszolút mértékben érthető is. Nem alkalmatlansága bizonyosodott be, hanem az, hogy ilyen körülmények között is képes volt felvenni a harcot és majdnem elérte a lehetetlent! De nem szabad elfelejtenünk: e szubjektív megítélésű szakmában a jónál is van jobb, sőt adott szituációban mindenkinél lehet egy (vagy több) jobbat találni! Ezért tartom igazságtalannak a „helymegvédésre” történő próbajátékozást. A munkáltató írásban kötelezte magát, hogy ezt a megoldást nem tartja követendőnek, és csak egy-szeri alkalomnak tekinti.)

A '97-98-as évadban lezajlott „Alkalmassági vizsgálat” eredménye elég ijesztő: 15 kollégánk távozott a zenekarból, 11 fúvós és 4 vonós. Utcára nem került senki és tulajdonképpen csak egy munkáltatói felmondás történt, mindenkinek más saját akaratából, igaz, munkáltatói kezdeményezésre, de „közös megegyezéssel” ment el, többnyire szakmai nyugdíjba. Kivétel a szakmai nyugdíjalól természetesen az előbb említett fiatal kolléga aki nem kívánt munkaügyi bírósághoz sem fordulni, mert ha megnyerné a pert, akkor sem ülne vissza abba a szőlőbe, ahol „persona non grata” lett, ill. kivétel még a munkáltatói felmondással elküldött kolléga, aki egészségi állapota, ill. családi körülményei

miatt nem szállt munkaügyi vitába a zenekar vezetésével.

Új ügyvezető igazgatónk Laczkó Tóth Gergely fiatalos lendületének köszönhetően az új arculat kialakítása, már ami a zenekarral összefüggő nyomdai úton előállított termékek megjelenítését illeti, egy évad alatt megtörtént. Természetesen nem csak külsőségében, hanem tartalmában is színvonalasabbak lettek ezek a kiadványaink, sőt lépést tartva a korral a hazai szimfonikus zenekarok közül elsőként rendelkezünk saját, önálló internetes honlappal.

Egy év alatt átdolgoztuk a Kollektív Szerződést és a Szervezeti és Működési Szabályzatot, és azóta (majdnem) minden e szabályzatok előírásainak megfelelően történik zenekarunk működtetése során. (A „majdnem”-ről már írtam az előzőekben.) Az átdolgozás során a hatályos törvényekre odafigyelve – Munka törvénykönyve, Alapítványokról szóló törvény – a megszületett kompromisszumok mindkét fél számára elfogadhatóak lettek, így a napi munkakapcsolat vezetés és érdekképviselő között egy pillanatig sincs veszélyben, hiszen csak a törvényt kell betartani, ill. betartatni.

Összegezve tehát: az érdekképviselő működéséhez jó törvényekre van szükség és olyan vezetőkre akik mindefféle kényszerítés nélkül hajlandóak e törvényi előírások szerint dolgozni, mert tudják: az idegesített (rossz légkörben dolgozó) zenészekből hosszú távon nem lesz magas színvonalon, önfeledten muzsikáló zenekar, valamint azt is tudják, a törvényesség betartását az érdekképviselő folyamatosan ellenőrzi, és szükség esetén az esetleges jogi lépések megtételére is készen áll.

Bízom abban, hogy a MATÁV Szimfonikus Zenekar érdekképviselője az elkövetkező években nem lesz rákényszerítve ilyen lépések megtételére és a zökkenőmentes működés következtében a zenekar tagságának semmi más dolga nem lesz, mint a muzsikálás.

Paulik Béla

SZB-ZB elnök, kuratóriumi tag

A HUBAY ISKOLA IZRAELI ÁGA

*Fehér Ilona és tanítványai:**Pinchas Zukerman, Shlomo Mintz és Shmuel Ashkenasi*

Waldbauer Imre (1892 Budapest – 1953 Iowa City, USA), kiváló hegedűművészünk és pedagógusunk írja több mint 50 évvel ezelőtt „A hegedűművészet és hegedűpedagógia fénykora” c. munkájában (A magyar muzsika hőskora és jelene történelmi képekben, Budapest, 1944, 84. l.):

„...A magyar hegedűs-történet megírásának itt volna legfőbb ideje, ha nem is csak kultúrtörténetünk teljesebbé tétele miatt, de hogy megindulhasson menél előbb az adatgyűjtés rendszeres folyamata. Legalább a közelmúlt eseményeinek feldolgozása kisebb gondot okozna, hisz most a XIX. század második felének szereplő személyeiről s eseményeiről is nehézségbe ütközik a kortársak személyes emlékeit, leírását s megfigyelését lejegyezni. Mennyi értékes apróbb adat ment máris veszendőbe a korábbi időköt illetően...”

Ha történetesen Böhm Józsefről (Pest, 1795-Bécs, 1876), az új bécsi hegedűiskola megalapítójáról, a XIX. század Európájának minden bizonynyal legnagyobb hegedűmesteréről szeretnénk megtudni valamit, ugyanazt a nyolc rövid sort találjuk az 1930-as és az 1965-ös zenei lexikonban, valamint az 1983-as Brockhaus_R. lexikonban. De Vecsey Ferencre még ennyi sem jutott: a Brockhaus mindössze hat (!) sort tudott-kívánt közölni róla.

A Waldbauer által oly fontosnak tartott „adatgyűjtés rendszeres folyamatához” történő hozzájárulásként ezúttal hegedűs-történetünk kevésbé ismert, bár jelentős alakjáról, Fehér Ilonáról, Hubay Jenő kiváló tanítványáról szeretnénk megemlékezni.

Hegedűs kultúránknak a II. világháború időszakának megpróbáltatásai, majd 1956 viharai óriási, nehezen pótolható vérvesztést okoztak. Sok muzsikusunk szóródott szét a világban.

Amikor ma olyan világhírű művészeket hallgatunk, mint Pinchas Zukerman vagy Schlomo Mintz, vajon gondolunk-

e arra, hogy tulajdonképpen – hegedűs értelemben – Bloch József és Hubay Jenő „unokái” ők? Hogy tanítványuk, Fehér Ilona, az izraeli hegedűtanítás megalapítója révén ezek a magyar mesterek – közvetve – szinte napjainkig hatást gyakorolnak a hegedűjáték élvonalára?

Mielőtt Fehér Ilonával közelebbről megismerkednénk, hadd mutassuk be leghíresebb tanítványát, Pinchas Zukermant, aki a közelmúltban ünnepelte 50. születésnapját.

1948 július 16-án született Tel-Aviv mellett, egy kis faluban. Édesapja hegedült és klarinéton játszott, és a kis Pinchas még nem volt hat éves sem, amikor már elég jól furulyázott és klarinézott ahhoz, hogy zenekarban játszon édesapjával, esküvőkön és egyéb rendezvényeken.

Hegedülni hat éves korában kezdett tanulni édesapjától és nyolc éves korában vették fel a tel-avivi zeneakadémiára, mind pedig az izraeli konzervatóriumba, ahol Fehér Ilona növendéke lett.

Tizenhárom éves korára tanárával már átvette csaknem a teljes hegedűs-repertoárt. Amint Gillian Widdecombe írja róla (Records and Recording, 1973 május): „... Fizikai értelemben bármivel képes volt megbirkózni, a Paganini caprice-októl a szokásos versenyművekig, természetesen gyerekesen utánoz módon játszotta ezeket...”

Amikor Casals és Stern 1961-ben Izraelben jártak, hallották hegedülni. Stern javasolta neki, hogy menjen tovább tanulni New-Yorkba, és Stern vállalta a hivatalos gondviselő szerepét is.

Gondoskodott róla, hogy a fiú Eugene Istomin szüleinél lakhasson, aki a Stern-trió zongoristája volt. Istominéktől ragadt rá a „Pinchas” „Pinky”-vé rövidített változata, ami aztán rajta maradt.

Az Amerikai-Izraeli Kulturális Alapítványtól kapott ösztöndíj révén a Juilliard School-ba került, Ivan Galamianhoz.

„Én voltam Pinky Zukerman az izraeli csodagyerek” – emlékezett Zukerman az Annalyn Swan számára adott interjú alkalmával (Newsweek, 1980, október 20., 61. lap) találkozására a világhírű pedagógussal.

„Hirtelen így szólt hozzám: nem vagy elég jó, fiacskám, és utasított, hogy nem léphetek fel. Természetesen felláztam.” Játéktérmeiben csellengett, ott töltve az egész éjszákát. És ezt még tetézte, hogy egyedül volt – amikor édesapjának nem sikerült az Egyesült Államokban munkavállalási engedélyt kapnia, szülei Kanadába költöztek – és nem beszélt angolul. „Az egyetlen tantárgy, amiből átmentem a középiskola alsó osztályaiba, a geometria volt, mivel a tanár tudott egy kicsit jiddisül” – mondja.

Soha nem végezte el a középiskolát – „Az a helyzet, hogy kirúgtak” – és a Juilliard-on töltött évek jórészt azzal teltek, hogy vagy a büfében lebzelt, vagy pedig iskolatársa, a fuvolista Eugenia Rich után kajtatott, akit 1968-ban felesé-

gül vett. De hála tanácsadójának, Sternnek, Zukerman muzsikusi karrierje elindult” – írja Annalyn Swan.

1967-ben New-Yorkban, a Carnegie Hallban tartott versenyen Kyung Wha Chunggal együtt Leventritt díjban részesült, amit számos koncert követett az Egyesült Államokban. Egy év múlva a CBS, kizárólagos joggal, hangfelvételre – a Csajkovszkij hegedűversennyel – a London Symphony Orchestra közreműködésével, Doráti Antal vezényletével került sor.

New-yorki bemutatkozása 1969 februárjában volt a Philharmonic Hallban, ahol Mendelssohn hegedűversenyét játszotta a New-Yorki Filharmonikusokkal, Bernstein vezényletével. Amint a New York Times megjegyezte: „...úgy elintézte a dolgot, mintha egy óvodás vers lett volna...minden adottsága megvan hozzá, hogy elsőszámú virtuózzá váljon. Mind vonókezelése, mind pedig balkézjátéka tökéletes, a legnehezebb futamokat is könnyedén győzi. Nincs túl nagy hangja, viszont hajlékony és kellemes, telve poézissal.”

Röviddel ezután, a brightoni fesztiválon a brit közönség előtt is bemutatkozott. A Royal Pavilionban adott hegedűzongoraestet Daniel Barenboimmal, majd játszotta Brahms kettősversenyét Jacqueline du Prével, a New Philharmonic Orchestra kíséretével, Barenboim vezénylete alatt.

Jacqueline du Prével és az ugyancsak a baráti körbe tartozó Perlmannel együtt több emlékezetes fellépésük volt, köztük 1969-ben film készült Schubert „Pisztáng” ötöséről, ahol Zukerman brácsázott, Zubin Mehta – kissé szokatlan szerepkörben – nagybőgőn, Barenboim pedig zongorán működött közre.

Zukermant barátja és kollégája, Christopher Nupen így jellemzi: „Mind lelki értelemben, mind pedig anyagi szempontból a legnagyobb ember, akit ismerek – mindig kész adni.”

1980 szeptemberében Minnesotában kinevezték a St. Paul Chamber Orchestra zeneigazgatójává, amit sokan az Egyesült Államok legjobb kamarazenekarának tartanak.

Margaret Campbell írja róla (The Great Violinists, 1980, 281. l.):

„...Rendkívüli humorérzékeléssel azt a benyomást kelti, hogy nemtörődöm; lehet, hogy nem veszi magát túl komolyan,

de akik közelebről ismerik, tudják, hogy amikor muzsikál, egészen más. Túlradó tehetségének köszönhetően minden, amit csinál, oly könnyűnek tűnik az alkalmi megfigyelő számára, de emögött a szemmel látható könnyedség mögött olyan zenei konceptuális meggyőződés rejlik, amivel állandóan meglepí zenésztársait. E jelleg kifejlődése látható Zukerman növekvő érdeklődésében a vezénylet és a kamarazenekari irányítás tekintetében. Szüksége van rá, hogy zenei tevékenysége messze túllépjen azon, amit számára a hegedű szóló-repertoár lehetővé tesz...”

Fehér Ilona

Fehér Ilona nevét hiába keressük a zenei lexikonokban. Leglelőbb néhány külföldi zenei szakkönyv tesz róla említést, elsősorban zenepedagógiai eredményei alapján. Egyike azoknak, akik az 1886-tól Budapesten működő, az egyetemes hegedűjáték történetének egyik kimagasló alakjaként számon tartott Hubay Jenő iskoláján nevelkedve sugározták szét később mindazt, amit a XVIII-XIX. században élt nagy európai mesterek örökölt hagytak. Nem kívánunk most bővebb ismertetésbe fogni, hogy Hubay budapesti iskolájának a nemzetközi hegedűs világban elfoglalt súlyát érzékeltessük, csupán felsoroljuk, kik követték egymást a brüsszeli konzervatórium vezető hegedűprofesszori székében, a tanszék megalakulását követően: Charles Bériot, Henri Vieuxtemps, Henri Wieniawski, Hubay Jenő, Eugène Ysaye. Mint tudjuk, Hubay a budapesti zeneakadémia felkérésére ígent mondvá adja fel évi 10.000 frank biztos jövedelmet biztosító brüsszeli állását (a hangversenyeiből bejövő összeg még jóval meghaladta ezt a fix jövedelmet is), és fogadja el a szerényebb anyagi lehetőségekkel járó magyarországi megbízatást. Mint a felkérést elfogadó levelében 1886. február 7-én írja: „...bizonyítékul annak, hogy a »hazaszeretet« nem használom frázisnak...”

Ha végignézzük Hubay művészképző növendékeinek névsorát, az 1919-20-as tanévnél olvashatjuk Fehér Ilona nevét, többek között Székely Zoltán és Zathureczky Ede társaságában. Sorsa 1949-ben Izraelbe, Tel-Avivba vitte, ahol később olyan hegedűsök kerültek ki a keze alól, mint Pinchas Zukerman, Shlomo Mintz és mások. Tevékenysége nyomán

egy új országban új iskola született: Hubay iskolájának új ága sarjadt ki és indult virágzásnak.

Az 1980-as évek elején Dr. Samuel Applebaum és Henry Roth, nemzetközileg ismert amerikai hegedűs-írók, különböző zenei szakfolyóiratok munkatársai ellátogattak Izraelbe, hogy az általuk szerkesztett kiadványsorozat egyik számában (The way they play, book 11, Illustrated Discussions With Famous Artists and Teachers; 1983, Paganiniana Publications, Inc.) emléket állítsanak Fehér Ilonának.

Shlomo Mintz mutatta be őket neki. Mintz, aki mindig kiállt régi tanára, Fehér Ilona mellett, így jellemezte:

„Nehéz leírni azt a nagy szeretetet, amit növendékei éreznek iránta. Nap mint nap órákat tölt azzal, hogy oktatja, neveli őket...gyakorol velük...tanítja őket az élet dolgaira, kultúrára, emberségre. Nem gazdag, mégis arra költi kevés sékelét, hogy »csemetéit« koncertekre viszi. Szeretetre méltó, rendkívüli aszszony.”

És most lássuk Dr. Applebaum és Henry Roth írását, amelyből közelebről is megismerhetjük az időközben elhunyt, kiváló hegedűst és pedagógust:

„Fehér Ilona, a nemzetközileg ünnevelt izraeli pedagógus 1901 december 3-án született Budapesten, Magyarországon. Pinchas Zukerman, Shmuel Ashkenasi, Shlomo Mintz és más, kiváló hegedűsök egész sorának volt első tanára, akik a világban szanaszét szóródtak.

Hétéves korában kezdett zongorázni tanulni, de 9 évesen hegedűre váltott át, amikor Szigeti József előadásában hallott egy versenyművet.

Hegedűtanárai között volt Bloch József, akinél 5 évig tanult; Smilovits József – Hubay Jenő tanítványa – aki a neves Léner vonósnégyes tagja volt; Pogány Imre, aki később a New-Yorki Filharmonikus Zenekar tagja lett; és végül Hubay, akinél 6 évig tanult a budapesti Zeneakadémián.

Fehér Európa-szerte fellépett az I. világháborút megelőzően. A II. világháború kitöréséig Budapesten maradt, szép karriert befutva. (Applebaum és Roth ismertetését megszakítva, Skultéty Antalné elmondása alapján jegyezzük meg, hogy 1930-ban alakult meg Budapesten az a női zenekar Gyenes Lili vezetésével, amely „Die zwanzig Zigeunerinnen” (‘A húsz cigánylány’) néven, ké-

sőbb pedig Gyenes-orchester néven koncertezett szerte Európában. Augenfeld Jenő, budapesti impresszárió szervezte hangversenyeiket, első fellépésük 1930. dec. 1-én volt Bécsben, az utolsóra pedig 1939-ben Oslo-ban került sor, közvetlenül a II. világháború kitörése előtt.

1936-39 között Fehér Ilona is tagja volt az együttesnek. A zenekar nyaranta rendszeresen turnézott Norvégiában, Svédországban és Finnországban, az év további részében pedig Európa más országaiban – többek között Bécsben, Berlinben, Párizsban, Londonban, stb. – volt szerződésük, egy-egy helyen általában több hétig tartózkodtak.)

1942-ben lányával megpróbált elmenekülni Magyarországról, úgy, hogy zenekart szervezett ausztráliai turnéra, de az nem sikerült, és egy Budapesthez közeli gyűjtőtáborba internálták őket.

1944-ben sikerült megszöknie és megint szervezett egy 20 tagú női zenekart, könnyűzenét játszottak egy étteremben. Ilona újból férjhez ment és visszatért a koncertpódiumra, fellépve Magyarországon, Romániában, Csehszlovákiában és Lengyelországban. 1949-ben férjével Izraelbe emigrált. Beleszeretett új hazájába és elhatározta, hogy izraeli fiatalokat fog tanítani. A tel-avívi egyetem hegedű tanszékén tanít. Több mint 200 tanítványa révén nemzetközi hírnévre tett szert, és jelentősebb országokban – beleértve az Egyesült Államokat – tartott mesterkurzusokat, illetve zsűritagként működött közre a müncheni versenyen és a Spohr-versenyen. Több mint fél évszázados zenei közreműködéséért megkapta a Liszt Ferenc Zeneakadémia aranydiplomáját.

A XIX. század közepére zsidó származású férfiak és nők (bár nem minden esetben ennek a vallásnak gyakorlói) különleges vonzódást kezdtek mutatni a hegedű iránt Közép-és Nyugat-Európa legtöbb országában. A század végére ez a jelenség mérhetetlen burjánzásnak indult az Orosz Birodalomban, és később áttért az Egyesült Államokra és az Új Világ más államaira. A Szovjetunió ugyan csak haszonélvezője lett ennek a tradíciónak, s az elmúlt három évtized során Izrael számtalan kivételes tehetséget produkált, akiknek száma messze felülmúlja azt a mértéket, ami a lakosság számáránálból következne.

A zenélés Palesztina zsidó lakossága körében már a mai Izrael létrejöttét meg-

előző években is fontos tevékenységnek számított. Már 1936-ban, a náci elnyomás ösztönző hatására, a lengyel-zsidó származású hegedűs, Bronislaw Huberman megalapította az Izraeli Filharmonikus Zenekart, melyet az ünnepelt antisziszta karnagy, Arturo Toscanini vezényelt. Ma a klasszikus zenei hangversenyek soronkívüli elsőbbséget élveznek ebben a kicsiny országban. A kitűnő muzsikusokból olyan kiváló a termés minden téren, hogy sokan rákényszerülnek, hogy külföldi országokban keressenek munkát.

A sok rátermett izraeli tanár egyike – mint különösen jelentős eredményeket értett pedagógus – nemzetközi elismerésre tett szert. Fehér Ilonának hívják, magyar-zsidó származású, Pinchas Zukerman, Shmuel Ashkenasi, Shlomo Mintz és más kitűnő hegedűsök egész sorának első tanára, akik aztán a világ különböző részeire szóródtak szét. Elhatároztuk, hogy kapcsolatba lépünk Fehérrel, hogy megismerjük múltját, életét, a tanítással kapcsolatos elméletét és módszerét. Néhány találkozásra irányuló kérésünket a legkedvesebben fogadta.

Beszélgetéseinkre Izraelben, Tel-Aviv egyik külvárosában, Holonban került sor, kellemes, emeleti lakásában. A napalít, ahol tanít, nagy, L-alakban elhelyezkedő könyvszekrény szegélyezi; tanítványainak fényképei versengnek benne a helyért a könyvekkel. Egy pianino, fonográf, televízió, néhány kárpitozott szék, dívány és kávézóasztal egészíti ki a berendezést. Az egyik falat festmények borítják, a könyvszekrény előtt a padlón cserepes virágok és vázák sorakoznak, élénk színű virágokkal. A hölgyhöz hasonlóan, lakása is végképp mentes minden hivatkozástól, mégis valami rendkívüli személyes melegséget sugároz. És a legszívélyesebb háziasszony. Beszélgetéseink során a megfelelő időben hirtelen elnézést kér, eltűnik a konyhában majd rögtön visszatér, süteményrudacskákat, különféle édesestésztákat és üdítőitalokat hozva. Kis fekete uszkárja, Pooky, szüntelenül figyelve, rendkívül illedelmesen ül, legalábbis addig, amikor észreveszi, hogy valaki a bejárathoz közeledik. Ez heves ugatási rohamot vált ki belőle, átmenetileg félbeszakítva mindent, történetük éppen bármi.

Fehér (ez leánykori neve) kicsi aszszony, fürgé, mint egy nála 15-20 évvel fiatalabb, átlagos ember, és gyors felfo-

gású. Rendkívül komoly személyiség, állla határozott eltökéltséget fejez ki. Arcán a tökéletesség iránti szenvedélyes igény, annak keresése tükröződik. Szomorú, sötét, mélyen ülő, tiszta szemei a holocaust tragédiáját, és – ahogy megtudtuk – az ő személyes tapasztalatait tükrözik abból az időszakból, amely rettenetesen jelentett a zsidók számára. Mégis, szinte rácsafolva erre, kedélyének derűje és elevenisége, amivel munkáját és mindazokat övezi, akik vele kapcsolatban állnak, elárulja ifjúságának törekvéseit és álmait.

Szellemi képességei ellenére igen szerény ember, ment minden önzéstől. Bár tanítványai evilági problémáit megértéssel és részvéttel kezeli, és önzetlenül nagyvonalú velük a rájuk fordított időt és energiát illetően, kérlelhetetlen, munkát megkövetelő ember, aki megveti a tétlenséget és lustaságot, kemény, önfegyelemmel rendelkező személy, aki sok évi szenvedélyes dohányzás után hagyta abba a „cold turkey” („kutyagumi”) szívását. Saját meghatározása szerint ő az a maximalista, aki olyan tökéletességet keres, ami nem létezik. Viszont a követelmények, amelyeket tanítványaira ró, nem nagyobbak, mint amelyeket saját magára kiszab. Pályafutásának ebben az időszakában növendékei létszámát tízre csökkentette, mindegyikük heti két alkalommal jön órára. A foglalkozások általában legalább egy órák, de esetenként, ha valamelyik tanítványát szólószereplésre vagy versenyre készíti fel, ez sokkal tovább tarthat, és még külön hegedűórák is jönnek hozzá.

Fehér Ilona elbűvölő személyiség, aki képes a legkisebb mesterkedés, megtévesztő mesterkéltég nélkül megnyerni mindazok szívét, akik értékelik csodálatos temperamentumát, karakterét.

Mivel nem beszél elég jól angolul, Nova Golan segítségét vettük igénybe, aki rendkívül lelkiismeretes, vonzó tolmácsként látta el feladatát beszélgetéseink során. Héberül beszéltek.

Egyes muzsikusoktól eltérően, akiket megkérdeztünk – legyenek férfiak vagy nők –, Fehér egyáltalán nem vonakodott megadni születésének dátumát. „1901, december 3.” – mondta habozás nélkül, „Budapesten, Magyarországon”.

„Hogyan kezdett hegedűt tanulni?” – kérdeztük

„Először zongorát tanultam, hét éves koromban. de amikor kilenc lettem, szüleim elvittek meghallgatni Szigeti Józse-

fet. Ezután kezdtem kérni, hogy hegedűre járassak. Úgy éreztem, a hegedű élettelibb, kifejezőbb hangszer, mint a zongora. Rám hagyták a döntést.”

„Szülei zenészek voltak?”

„Nem, apám író (author) és színműíró volt, anyám háziasszony. Mindamellett anyám nagyon segített és bátorított zenész mivoltom korai időszakában. Elmondhatom, tény, hogy ő ösztönzött engem.”

„Ki volt az első hegedűtanára?”

„Bloch József, egy kiváló tanár, aki jól ismert A hegedűjáték és tanítási módszere címmel kiadott munkája révén. Öt évig tanultam nála és jó alapokat szereztem.”

„Utána rögtön Hubay Jenőhöz került a budapesti zeneakadémiára?”

„A Hubaynál végzendő tanulmányokra előbb Smilovits József készített elő, aki a neves Léner vonósnégyes tagja volt, azután Pogány Imre, aki később a New-Yorki Filharmonikusok Zenekarának tagja lett. Hat évig tanultam Hubaynál. Ön tudja, hogy ő Joachim József és Henri Vieuxtemps tanítványa volt. Hubay Vieuxtemps révén nagyon megszerette a belga hegedűiskolát.”

„Ön, mint tanár, a belga hegedűiskola képviselőjének vallja magát?”

„Nagy mértékben, de később Auer Lipót tanítása és tanítványainak hatása alá kerültem és ezt ötvöztem a Hubay-féle belga iskola tanításával. Rendkívüli csodálattal tölt el az a hegedűhang, ami lágy, túlzásoktól mentes és könnyedén képzett. Vannak hegedűsök, akik szabad folyást engednek ordenáré testi torzulásoknak és fizikai feszültséggel kommunikálnak, mint ahogy Gidon Kremer idegesít engem, mindegy, hogy milyen briliáns a játéuk.”

„Mondjon még valamit a Hubaynál végzett tanulmányairól. Hegedült ő a hegedűórák alkalmával?”

„Igen, de már kezdett öregedni és már nem játszott olyan jól. Nem ő volt a példaképem. Hetente kétszer jártam hozzá órára, ehhez jött egy négyórás mesteriskola. Hubaynak igen sok tehetséges növendéke volt tanári pályájának e fő periódusa idején: Szigeti, Vecsey, Telmányi, Kerékjártó, Geyer, d'Arányi és Ormándy, többek között.”

„Ki az Ön számára az ideális hegedűs?”

Gyorsan és nyomatékkal mondja: „Heifetz!”

„Tart mesterkurzust, mint amilyenre Hubayhoz járt?”

„Sajnos nem. Jobban szeretem a mesterkurzust, mert úgy gondolom, hogy a növendékek közötti, szemtől-szemben való versengés egészséges és fejlődésre ösztönöz. Viszont tanítványaim Izrael különböző részeiről jönnek hozzám, és bár kicsiny ország a miénk, az utazási idő-ráfordítás miatt ez nem lehetséges. Ezenkívül, tanítványaim életkora és tudásszintje is különböző. Mesterkurzust tartani éppen ezért nem lehetséges számomra.”

Mint remek hegedűs tehetség, vívta ki magának annak jogát, hogy fiatal éveiben Európa-szerte fellépjen, az I. világháborút megelőzően. Egyszer ajánlatot kapott egy 30 koncertből álló amerikai turnéra, amire a New-Yorktól San Francisco-ig terjedő térségben került volna sor, de nem fogadta el, mert úgy gondolta, hogy az utazás túlságosan kimerítő lehet számára. Visszatekintve belátja, hogy ez a döntés kétségtelenül súlyos hiba volt. Budapesten maradt és sikeres karriert futott be a II. világháború kitöréséig mind művészi, mind anyagi szempontból.

Ezen a ponton arcára fájdalom ül ki. Azonnal megértjük ennek okát, de mint-hogy ezek az évek éppúgy hozzátartoznak személyes sorsának alakulásához, mint amilyen közvetlen kihatással vannak későbbi tanári pályájára, rábeszéljük, mondja el szívfájdító viszontagságainak történetét a náci alatt.

„Magyarország” – kezdi „a tengelyhatalmakhoz (megj.: Németország, Olaszország, Japán) tartozott, amelynek vezetői Hitler szövetségesei lettek. Amikor az antiszemita üldöztetések megkezdődtek, minden vagyonomat és pénzemnek nagy részét lefoglalták, némi készpénzt kivéve, amit sikerült elrejtennem. Tizenkilenc évesen mentem férjhez, első férjemtől született leányom, Lilly. Második férjem angina pectorisban (koszorúsér-elégtelenségben), a II. világháború előtt elhunyt. Háromszor mentem férjhez, kétszer lettem özvegy és egyszer váltam el.

1942-ben megpróbáltunk elmenekülni Magyarországról és egy zenekart szerveztünk abban a reményben, hogy ausztráliai turnéra kapunk meghívást. Az együttes barátokból és rokonokból állt, néhányan közülük egyáltalán nem voltak zenészek. Még megvan egy fénykép, ami »előadói« öltözékben ábrázol bennünket. De az ausztráliai meghívás soha nem va-

lósult meg, és végül csaknem valamenyi tag elpusztult egyik vagy másik haláltáborban.

A következő évben lányommal egy Budapest környéki gyűjtőtáborba vittek, egy olyan helyre, ahonnan rendszeresen szállítottak zsidó foglyokat Auschwitzba, a lengyelországi haláltáborba. Egy istállóban, a lovak mellé voltunk elszállásolva. Szerencsénkre néhány rokonszenves földműves adott nekünk ruhákat, és még 1944-ben sikerült elmenekülnünk. Visszamentünk Budapestre és szobát béreltünk. Senki sem tudta, hogy zsidók vagyunk, és hamis I. D. (Intelligence Department=Katonai Hírszerző Osztály) papírokat szereztünk, aminek segítségével állást kaptunk egy gyárban, ahol katonai egyenruhákra varrtunk gombokat.

Egyik este szállásadónőnk megkért bennünket, vegyünk részt egy összejövetelen, ahová német SS katonákat hívtak meg. Nagyon megijedtünk és megpróbáltuk kimenteni magunkat azzal, hogy korán reggel dolgozni kell mennünk. De a szállásadónő ragaszkodott hozzá, és – gyorsan mérlegelve bizonytalan helyzetünket – lányom, aki 16 éves volt és igen vonzó, azt ajánlotta, éljünk a lehetőséggel és menjünk.

Az összejövetelen két SS-tiszt nagyon barátságos lett irántunk, és azt ajánlották, menjünk el kocsival a szállásukra. Teljesen meg voltunk rémülve, mivel nem maradt más választásunk, mint hogy velük menjünk. Budapest egyik részére vittek bennünket, ami korábban a régi zsidó negyed volt, most németek lakták. A tisztek elhalmaztak bennünket étellel, annak ellenére, hogy ezen a ponton a félelem teljesen elvette az étvágyunkat. Eddig egy ujjal sem nyúltak hozzánk. Nem tudták, hogy anya és leánya vagyunk, mivel hamis igazolványunkból nem derült ki rokonkapcsolatunk.

Aztán a sors közbeszólt. Megszólalt a telefon és a németeket elvezényelték; az oroszok megközelítették a várost. Gyorsan elmentek mindketten, mondván, maradjunk a lakásban. A félelmünk azonban nem múlt el. Másnap korán reggel egy SS-tiszt, valószínűleg ellenőrizve a másik kettőt, dörömbölt az ajtón és tudni akarta, mit keresünk itt. Leányom – gyors észjárással – azt válaszolta, hogy ő az egyik náci unokahúga. Úgy látszott, hogy ez kielégítette, és elment. Elhatároztuk, nem kísértjük tovább a sorsot, és távozását követően mi is hamarosan elhagytuk a lakást.

Mintegy 50 asszonnyal dolgoztunk együtt a gyárban, akik bizalmatlanok voltak velünk, újonnan érkezettekkel és alig szóltak hozzánk. Később megtudtuk, hogy gyakorlatilag valamennyien zsidók voltak, akik hozzánk hasonlóan hamis papírokkal álltak alkalmazásban. Az egyik asszony barátságosnak bizonyult és megengedte, hogy lakásában lakjunk.”

Egyre inkább nyilvánvalóvá vált, hogy a háborús évekkkel kapcsolatos elbeszélés igen fájdalmas Fehérnek, így gyorsan témát váltottunk, visszatérve a zenére.

„Hogyan tudott visszatérni a zenei pályára?”

„Budapest zenei élete ekkor teljesen stagnált. Elkezdtém szervezni egy húsz nőből álló együttest, hogy könnyűzenét játszunk egy étteremben. Mint hegedűs, én voltam a zenekar vezetője, és lányom – aki most a zenei besorolás szerint hivatásos muzsikussal – volt az énekesünk. Némelyik vendég észrevette, hogy nem vagyok átlagos éttermi zenész, és melegen gratulált játékomhoz. Egyszer az a kihívás ért, hogy Bach Chaconne-ját kellett eljátszanom, amit hosszan tartó ováció követett. A zenekar kitűnő volt, és én vezettem őket a szabadtéri park-koncerteken, ahol Oskar Strauss operetteket adtunk elő a magyar operaház énekeseivel.”

Most ellazultabb az idős pedagógus, megenged magának egy mosolyt, miközben elmesél egy incidenst, amikor az operettprimadonna zajos, kínos jelenetet rendezett, azzal vádolva Fehért, hogy szándékosan vett fel sokkal szebb ruhát, mint az övé.

„Valamivel később ismét férjhez mentem, a komolyzenére korlátoztam működésemet és keményen dolgoztam, hogy visszanyerjem hegedűs csúcsformámat. Az új házasság első éve során koncerteket adtam Magyarországon, Romániában, Csehszlovákiában és Lengyelországban. Kaptam felkérést, hogy Párizsban adjak hangversenyt, de a hatóságok azt kívánták, hogy csak a keleti blokk országaiban lépjek fel. 1948-at írtunk, és a viszonyok még mindig nagyon bizonytalanok voltak. A Szovjetunióba is hívtak turnéra, de attól tartottam, ha egyszer ott fellépnek, nagy nehézségeim támadhatnak a visszatérést illetően, így kedvesen visszautasítottam azt. 1949-ben új férjemmel elhatároztuk hogy Izraelbe emigrálunk.”

„Könnyűnek találta a beilleszkedést egy olyan társadalomba, ahol – Önhöz hasonlóan – a lakosság többsége zsidó?”

„Nem, ellenkezőleg, ez nagyon nehéz volt. Az Izraelbe kivándorlók hajlamosak voltak túlbecsülni annak a pozíciónak a fontosságát, amelyet ők azt megelőzőleg betöltöttek, és óriási harc volt a korábban már elért karrierük újra megalapozása érdekében. Természetesen sok embernek kellett gazdasági értelemben újra alulról indulni, felfelé a létra fokán olyan állásokban, amelyek múltbeli háttérükhöz képest távol álltak tőlük. Valamennyi háború előtti újságíró-kívágásomat elvesztettem, de megvoltak a háború utániak. Egy hangversenyrendező elmagyarázta, hogy a szölistai pályának nincs jövője Izraelben. Ennek ellenére számos városban és kibucban játszottam ennek a kis országnak.

Rádöbbsentem, hogy döntenem kell. Ekkorra már menthetetlenül beleszerettem új hazámba, és elhatároztam, hogy erőmtől telhetően hozzá fogok járulni fejlődéséhez. Mi lenne ennek legjobb módja, mint fiatal izraeliek tanítása? A kocka el volt vetve és én belevettem magamat a tanításba, teljes szívemmel és energiámmal.”

„Hány növendéke volt?”

„Tanári pályám kezdete óta ezidáig számítva körülbelül kettőszázra becsülém.”

„Vannak más növendékei is, mint az a tíz, akiket kiválasztott saját osztályába?”

„Nem. Hivatalosan még a Tel Aviv University zenei fakultásához tartozom, de már nem tanítom ezeket a növendékeket, mivel ők már idősebbek, játéku már kialakult. Azokat a tanítványokat szeretem felvenni, akik egyáltalán nem, vagy csak keveset tanultak korábban, és így saját elképzeléseimnek megfelelően alakíthatom őket. Egyébként, sok nyugati és keleti konzervatóriumtól eltérően, ahol a lányok vannak többségben, csaknem valamennyi tanítványom fiú.”

„Melyek a legfontosabb dolgok, amelyeket növendékei tanítása során igyekszik elérni?”

Fehér habozás nélkül válaszolja: „Először is és mindenekelőtt, a szép hang kifejlesztése. Természetesen ezt nem lehet önkényesen elkülöníteni olyan alapvető tényezőktől, mint az intonáció, technikai készség, muzikalitás, a stílusbeli finomságok ismerete, de szép hang nélkül egy hegedűs igencsak korlátozott.”

„Hangsúlyt helyez az órákon a vibrátó tanítására?”

„Hiszek abban, hogy a vibrátó tanítható és hogy ezt korán kell kifejleszteni, de a növendék vagy természetesen vonzódik a vibrátó iránt, vagy egyáltalán nem fog vibrálni. Amikor kiskoromban Bloch Józsefnél tanultam, ő hatékonyan közreműködött vibrátóm kifejlesztésében. Szerintem az a fő, hogy a növendék legyen tudatában a szép vibrátó fontosságának, és hogy minden pillanatban figyeljen arra, amikor gyakorol.”

„Mit gondol az ujjrendről? Megengedi tanítványainak, hogy saját ujjrendjüket használják, vagy pedig az Ön ujjrendjét írja elő nekik?”

„Sem egyiket, sem másikat. Nem gon-

dolom azt, hogy a fiatal növendékekben már megvan az a tudás és tapasztalat, hogy megértsék a megtervezett ujjrendekkel kapcsolatos kifejezésbeli finomságokat vagy technikai problémákat. Nem a saját hegedűs szükségleteimre alapozott ujjrendekkel látom el őket, hanem olyannal, ami nekik kell, kezük és ujjuk formájának, méretének megfelelően. Ezek természetesen olyan szoros kapcsolatban állnak a növendék akkori kifejezésbeli hajlamával, amennyire csak lehet. Amint egy hegedűs elérte a kellő érettségi fokot, akkor már testre szabottabb perspektíva szerint képes az ujjrenddel és a vonással hozzáigazodni. A

vállalkozó szellemű hegedűsnek egész életén át újra meg újra felül kell vizsgálnia az általa alkalmazot és vonást.”

Fehér beleegyezett, hogy kölcsönadja Mendelssohn e-moll hegedűversenyének általa kijelölt ujjrendjét és vonását, hogy e fejezethez mellékeljük. Folytatjuk a kérdezést:

„Még mindig minden nap gyakorol?”

„Csaknem mostanáig. Nemrég, amikor Rosztropovics egyik koncertjéről jöttem haza, eltört a bal csuklóm, amikor baleset történt a taxival, amelyben utaztam. Most csak akkor hegedülök, amikor növendékeim számára előját-szom egy-egy részletet a hegedűórán. Időnként még fájdalmat érzek a csuklómban.”

„Hogyan kezel egy olyan helyzetet, amikor úgy érzi, hogy a növendék egy hosszabb tanulási időszak után nem érte el azt a szintet, hogy szólista legyen belőle?”

„A legjobb politika mindig az őszinteség. A növendéknek joga van az igazságnak megfelelő értékelést hallani képességeit illetően, és úgy gondolom, a tanár felelőssége hogy megmondja neki, függetlenül attól, hogy ez esetleg mennyire fájdalmas. Visszaemlékszem egy olyan növendékre, aki – miután tőlem elment – még öt évig folytatta tanulmányait, pedig megmondtam neki, hogy bár tehetséges, szólistaként nem veheti fel a versenyt. Benevezett egy versenyre és az első fordulóban kiesett, mivel ezalatt az öt év alatt lényegében nem fejlődött semmit. Amint várni lehetett, szegény fiú tönkrement, de legalább megtettem iránta a kötelességemet. Végül is kitűnő zenekari hegedűs lett belőle és ez semmi esetre sem szégyen! A komoly szólisták száma kevés, és mint tudjuk, nem sűrűn fordulnak elő.”

„Híve Ön a skála alapos gyakorlásának?”

„Feltétlenül. Minden órán kérek skálát növendékeimtől és a skálák gyakorlását vibrató nélkül kérem tőlük. Flesch skálagyakorlatai a kedvenceim, mert ezekben minden benne van. Még koncert előtt is sokat kell skálázni a hegedűsnek. Magától értetődő, hogy a skálákat tökéletesen tisztán kell gyakorolni, selymesen puha fekvésváltással és zökkenésmentes vonóváltással a jobb karban. A kellő gondosság nélkül végzett skálagyakorlás semmit sem ér, legyen bármilyen is. Egszer Heifetz teljes órán keresztül

hallgatta növendékeimet, amint skáláztak. Állítja, hogy ha egy hegedűs a C-dúr skála valamennyi változatát tökéletesen el tudja játszani, akkor mindent el tud játszani. Én ezzel egyetértek.”

„Ez akkor azt jelenti, hogy Ön nem tartja olyan fontosnak az etűdök gyakorlását: Kreutzert, Rode-t, Paganinit és a többit?”

„Egyáltalán nem. Annyi etűdöt adok növendékeimnek, amennyit csak lehet és rövid, koncert-ráadásnak való darabokat is. De a skálák mindig első helyen állnak és mindig elsőbbséget élveznek, ha a gyakorlási lehetőség korlátozott. A hegedűs izomzatának éppúgy tréningben kell lennie, mint egy atléta esetében, és nincsen megfelelőbb mód ennek elérésére, mint az alapos és lelkiismeretes skálagyakorlás és a hármashangzat-felbontások gyakorlása. A szokásos skálagyakorlatok mellé egy- és kétujjas skálákat szerkesztettem, minden húron fel- és visszafelé, bejárva a teljes fogólapot.”

„Sok időt fordít a staccato tanítására?”

„Azt lehet mondani, átlagos mértékben foglalkozom vele. Ösztönösen érzem, hogy a staccato-játék egyéni tehetség dolga, és minden növendék esetében saját fizikai tulajdonságainak megfelelően kell ezt megközelíteni. Ha történetesen a »merev« csuklóval végzett, gyors staccato iránt viseltetik előszeretettel, akkor ez jól van így. Más esetben a szabályozottabb, lassúbb staccato kiművelésén dolgozunk, ami sokkal hasznosabb. De végül is, vannak nagyszerű hegedűsök, akik egyáltalán nem tudnak staccatozni, nem? Mindamellet, el kell mondanom, hogy növendékeimnél a szabályozottabb fajtájú staccato tanításával értem el sikert.”

„Véleménye szerint mennyire fontos, hogy a fiatal tanítványok kamarazenéljenek?”

„Nagyon fontos. És amint a növendék az érett korba lép, és időigényes iskolai tanulmányai már kevésbé kötik le, annyi időt kell töltenie az együttesben való játékban, amennyit csak lehet. A kamarazenélés révén nagy mértékben fejleszthető a fegyelmezett zenélés képessége. Mindig ösztönözöm erre növendékeimet és az elmúlt évek során sokat duóztam velük. Azt hiszem, a tanár felelőssége, hogy a növendék fejlődését minden részletre kiterjedően irányítsa: hozzáállásával, viselkedésével és öltözkékével a színpadon, a hangszer kiválasztásával és az

arról való gondoskodással, a hangversenypódiumra lépés gyakoriságával, a fellépés megválasztásával, stb.”

„Említette a skálázás szükségességét a koncert napján. Van egyéb javaslata is e tekintetben?”

Fehér gondolkodik egy pillanatig, majd így szól: „A váltott ujjas oktávok lassú, igen gondos gyakorlását ajánlom a bejátszás idején. Ez igen hasznos az izmok rugalmassá tétele szempontjából, a vérkeringés felpozíciójához a balkézben, és általában a hajlékonyság fejlesztéséhez.”

Külön érdekelt bennünket, hogy első kézből való információkat kapjunk a híresebb Fehér-tanítványokról, a hozzájuk fűződő kapcsolatáról.

„Ki volt az első nemzetközi hírű tanítványa?” – kérdezzük.

„Shmuel Ashkenasi. Nyolc évesen került hozzám és hét vagy nyolc évig tanult nálam. Különleges tehetség volt és ma is az, aki mindent meg tud csinálni a hegedűn, amit csak akar, legyen az a hangszeres repertoár bármely területéről való. De gyakorolni soha nem szeretett. Amint tudja, 1962-ben második díjat nyert Moszkvában, a Csajkovszkij-hegedűversenyen. Amint átvette a díjat, rögtön felhívott és ezt mondta: »Gyakoroltam, mint egy igásló – naponként két órát.« „Amikor elkerült tőlem, már mesterien játszotta a Csajkovszkij koncertet és gyakorlatilag a hegedűs repertoár valamennyi fontosabb darabját; már tinédzser korában kitűnő hegedűs volt minden tekintetben. Később az Egyesült Államokban tanult, ahol az előadásmódja érzelmileg túlfűtötté vált és rászakott a hangos levegővételre. Bizonyos fokig szenvedett a lámpaláztól.”

Shmuel nem mindennapi személyiség. Sohasem akarta többször átvenni ugyanazt a művet és mostanára kellemes muzsikusi életmódot talált magának, úgy, hogy a szólista szerepét kombinálta a tanítással és a kamarazenéléssel. Mint a Vermeer vonósnégyes „vezetője”, remek, kiválóan fegyelmezett muzsikusi vált belőle. Nemrég vett feleségül egy hegedűst, aki a Chicagói Szimfonikus Zenekar tagja. Van egy kisfiúk. Amikor Shmuel szólistaként Németországban turnézott, közben csak azért repült haza Illinois-ba egy napra, hogy lássa feleségét és a kisbábát! Gyakran hív fel telefonon.”

„Beszélne Zukermanról és Mintztről?”

„Zukerman hét éves korában került hozzám és hat évig tanult nálam. Nyolc évesen egy Seitz koncertet játszott és ekkor kezdték »kis Huberman«-ként emlegetni. Édesapja állandóan nógatta, hogy gyakoroljon, és az otthoni korlátozások miatt hajlamos volt az iskolában a fegyelmezetlenségre. Nagyon közel kerültünk egymáshoz, mintha második anyja lettem volna. Gyakran duóztunk, kamarazenéltünk. Szenvedélyes temperamentumú személyiség, és persze csodálatos hegedűs és muzsikus.

Mintz hat éves korában került hozzám és 11 és fél évig tanult nálam. Pinchashoz hasonlóan Shlomo is nagy nyomásnak volt kitéve apja részéről a gyakorlást illetően, aki gyakran már kora reggel kírácigálta az ágyból és 5 vagy 6 órát kellett neki gyakorolnia naponta, ráadásul még az összes iskolai kötelezettségeket is a nyakába varrták. Nem volt könnyű a fiatalember élete, de hozta az eredményeket. Még nálam tanult, amikor nagy lehetőség adódott számára. A program szerint Itzhak Perlmannak kellett volna játszania Paganini Nr. 1-es (D-dúr) hegedűversenyét az Izraeli Filharmonikusokkal, Zubin Mehta vezényletével. Felhívták Shlomot és megkérdezték tőle, fel tud-e készülni egy hét alatt a Paganinivel, hogy Perlmann helyettesítse. Elfogadta a kihívást, gyakorolt szakadatlanul és nagy sikert aratott. Nemzetközi karrierje ezzel ugrásszerű lendületet vett. Nemrég hallottam tőle a Vieuxtemps Nr. 5-ös hegedűversenyt és a Csajkovszkij hegedűversenyt Németországban, elképesztően játszotta. Most is igen szoros kapcsolatban vagyunk és majdnem minden héten felhív, legyen éppen bárhol a világon.”

„Kellott valamilyen főbb technikai problémával, hiányossággal külön foglalkoznia e három növendék esetében?”

Fehér nevet. „Egyiküknél legalábbis” – mondja, „de ez maradjon magánügy. Hadd tegyem hozzá, hogy sok tanítványom van, aki ma felelős pozíciót tölt be, mint többek között: Moshe Hammer, Roni Ephrat és David Erlich.”

„Érezte-e valaha, hogy munkája miatt elhanyagolta magánéletét és később bánkódott emiatt?”

„Bevallom, időnként kínozt a lelkiismeretfurdalás ezzel kapcsolatban, de mindent együttvéve, boldog vagyok ezzel az életmóddal, életem kiteljesedik munkámban.”

„Szeretnénk feltenni Önnek egy nagyon kényes kérdést, kérjük, ha nem kíván, ne válaszoljon.” Végül is Ön véres veríték árán tanítja ezeket a tehetséges fiatalokat, egészen addig, míg kitűnő hegedűsök lesznek belőlük. Hogyan éli meg azt, amikor elmennek Öntől, más országokban működő tanárokhöz, akik aztán úgy reklámozzák őket, mint »saját« tanítványait?”

Fehér eltűnődik, biccentéssel jelezve, hogy érti a kérdést, amit Golan, a tolmács nekiszegez. Egy pillanatnyi csend után válaszol: „Együtt érzek azokkal a tanárokkal, akik ilyen helyzetben bizonyos fokú keserűséget táplálnak, de személy szerint bennem nincs semmiféle neheztelés. Tény, hogy mindig fellelkesülök, ha növendékeim esélyt kapnak rá, hogy művészetüket tökéletesítsék és előbbre jussanak külföldi karrierjüket illetően, függetlenül attól, hogy kié lesz az érdem. Izrael egyszerűen túl kicsi ország ahhoz, hogy olyan lehetőségeket nyújtson számukra, amilyent megérdemelnek. Mindig úgy éreztem, hogy ha jár nekem valamilyen külön elismerés erőfeszitésemért, a végén meg fogom kapni. A munkám Izraelben mindig teljesen kielégített engem, és noha mindenki örömét leli egy kis dícséretben és elismerésben, én már elértem az életnek azt a stádiumát, amikor rájön az ember, hogy valaki nagyon boldog lehet, ha végzi a munkáját, és keres annyit, ami az élethez szükséges dolgokra kell.”

Fehér valóban nemzetközi hírnévre tett szert. Több jelentős országba hívták meg mesterkurzust tartani, így az Egyesült Államokba is, gyakori zsűritag a müncheni és a freiburgi (Spohr) hegedűversenyen, Németországban, és megkapta a Liszt Ferenc Zene-művészeti Főiskola aranydiplomáját több mint fél évszázados zenei működéséért. Legutóbb Fehér tiszteletére készült „A zseniális tanár” című film, egy ihletett, egyórás dokumentumfilm zenei pályafutásáról, amit egy Izraelben dolgozó holland-angol vállalat, a Belbo Film Productions készített. A film főszereplője Fehér, aki bensőséges beszélgetést

folytat Ashkenasival muzsikusi és hegedűs felfogásáról, aki részleteket ad elő Bach g-moll szólószonátájának fugájából, valamint vonósnyegyesével lép fel; Zukerman Mozart G-dúr (Nr.3.) hegedűversenyéből játszik részleteket; Mintz szemelvényeket mutat be Dvořák a-moll hegedűversenyéből és a 16 éves Erez Ofer – aki jelenleg az Egyesült államokban, Josef Gingold professzornál tanul – a new-yersey-i állami zenekarral, Murray Glass vezényletével játsza Csajkovszkij hegedűversenyét. Megindító, tanulságos film, amely remélhetőleg széles körben bemutatásra kerül majd. Abban a megtiszteltetésben volt részünk, hogy Fehérrel láthattuk a film bemutató előadását nagy, lelkes közönség jelenlétében, Jeruzsálemben.

Részt vettünk Fehér három magánóráján is, melyek alkalmával a 15 és fél éves Eliar Priel-t, a „majdnem tizenégy éves” Koby Rubinsteinet, és a „majdnem tizenégy éves” Jonathan Bericket készítette fel valamilyen versenyre vagy meghallgatásra.

Mindannyian beszéltek valamennyire angolul és szeretetteljesen panaszkodtak,

Néhányan a Gyenes-Orchesterből (Svédország, Västeras) az 1930-as évek végén. Balról az első Skultéty Antalné, Erzsi néni, aki a jól ismert hegedűiskola társszerzője, és aki közelgő 90. születésnapja ellenére korát meghazudtoló energiával fáradozik a jövő muzsikusaik nevelése érdekében.

hogy tanáruk milyen kérlelhetetlenül megköveteli tőlük a tökéletes munkát. Mindjárt nyilvánvalóvá vált, hogy kölcsönösen szeretetteljes kapcsolat van a professzor és a gondjaira bízott fiatalok között, iránta tanúsított magatartásukban a legteljesebb tisztelet nyilvánult meg. Olyan kapcsolat ez, ami pénzért soha nem vásárolható! Fehér ugyancsak igen dícsérőleg nyilatkozott egy másik tizenöt

éves növendékéről, Hagai Schachamról, aki sajnos nem tudott eljönni Haifából, hogy játsszon nekünk. Az Amerikai-Izraeli Kulturális Alapítványtól sok tanítványa részesül Moshe Sharet ösztöndíjában. Ezeknek a növendékeknek évente egyszer bíráló bizottság előtt, meghallgatáson kell játszaniuk, hogy fejlődésük mértékét bizonyítva elérjék ösztöndíj-jogosultságuk meghosszabbítását. Néhány esetben – egészében, vagy részben – a szülők fizetik az oktatás költségét, ami az amerikai mértékhez képest alig hihetően névleges összegű csupán!

Minden óra skálával kezdődött, gondosan ügyelve az intonációra és a hang minőségére. Bejátszás után a növendék a rendes hegedűs repertoár valamelyik koncertjét (Mendelssohn, Saint-Saëns, Mozart Nr. 3.) vagy annak egy részletét játszotta, és egy rövid, vagy közepes hosszúságú művet (egy Bach szólószonáta – tétele, a Vieuxtemps Ballada és polonéz,

stb.). Fehér csendben ült és figyelt, időnként megállítva a növendékeket, hogy valamilyen halaszthatatlanul fontos tanácsot adjon, de sohasem úgy, hogy meggátolja spontán előadói képességét, vagy önbizalomvesztést okozzon. Mi is sokat tanultunk ezekből a hegedűórákból.

Hangszerei iránt érdeklődtünk.

„Két legjobb hangszereimet elajándékoztam, mert jó kezekben akarom látni őket, amíg még élek, és nem akarom, hogy azon vagyontárgyak közé kerüljenek, amelyek majd egy napon hagyatékom részei lesznek. Alanim Erez Oferé lett, Klotz hegedűm Millie Friedmanhoz került.”

Fehér Ilona javíthatatlan optimista, szívében örökifjú személyiség, aki minden újabb napot nagyra becsül az életben, őszintén imádkozva azért, hogy „valahogy majd csak megfeledezzen rólam Isten, nem leszek öregebb, és így örök időkre folytatni tudom munkámat.”

Ezalatt a viszonylag rövid idő alatt megismertük és megszerettük Fehért. Könnyes szemmel vettünk búcsút egymástól, azzal a szándékkal, hogy ha ez emberileg lehetséges, ismét találkozunk.”

A fenti, tizenöt évvel ezelőtt lezajlott beszélgetés nyomán úgy érzi az ember, hogy nem csupán egy muzsikus-pedagógus portréja rajzolódott ki előttünk. Mint ha egy rendkívüli jelenség érintett volna meg bennünket, egy olyan jelenség, amely ugyan szüntelenül jelen van a világban, hol itt, hol ott tűnve fel, de sajnos nem elég gyakran találkozhatunk vele.

E jelenség örök, éltetői azok a nap mint nap hangszert tanuló-cipelő, tehetséges fiatalok, akik rögtön felismerik, ha olyan szerencsések, hogy találkozhatnak vele. Így az igazi mestereknek megadatik, hogy lélekben „örök időkre” folytatni tudják munkájukat...

Rakos Miklós

KRITIKA

Egy eltemetett álom megvalósulása

Több mint két évtizedes operaénekesi múlttal kellett rendelkezni Bede Fazekas Csabának ahhoz, hogy – Biller István aktív-energikus ösztönzésére – elmondhassa: jelentős szerepeinek néhány szép részletét hangfelvétel is őrzi. Is, merthogy közönsége számára felejthetetlenek színpadi alakításai, s a személyes, élő zenei élmény hatóereje rövid távon – emberöltőnyi időben – anélkül is marandó. S ha sokat is kellett várni a megvalósulásra, az eredmény: önmagáért beszél.

A szeptember folyamán rögzített felvétel színhelye a győri evangélikus templom. Itt énekelt színpadon oly gyakori partnerével, Bellai Eszterrel, Verdi Trubadúrából a IV. felvonásbeli kettőst (Leonora – Lu-na), a program zárószámaként

Az összeállítás – stílszerűen – prológgal kezdődik, Leoncavallo „Bajazzók”-jából. A szerkesztés logikáját keresve, csak a híres „egy-operás”, már-már „testvér-szerzők” egyenjogúsítása indokolja, hogy utána rögvess az intermezzo következik Mascagni „Parasztbecsület”-éből. Verdi muzsikáját két ária képviseli: Germont-é a Traviata II. felvonásából, majd a Rigolettóból a címszereplő emlékezetes II. felvonásbeli magánjelenete. Sajnos – márminthogy az énekes-produkció iránt érdeklődő számára – közben ezúttal bántóan terjedelmes „intermezzo” kapott helyet. Gounod „Faust”-jából a balettzene csaknem 17 percig tart, akkor is megakasztja a folyamatot, ha megannyira élvezetes a zenekari előadás. Rigoletto után ismét hosszasan kell várakoznunk az énekes produkcióra. Nem

érezem elég indoknak, hogy közkedvelt az Órák tánca jelenet Ponchielli Giocondájából. A Verdi-szendvics folytatódik a továbbiakban is, A trubadúr két részlete (a címszereplő áriája és a műsorzáró duett) között újra intermezzo szól. Ezúttal Puccini muzsikája (a Manon Lescaut-ból).

Magyarázni mindent lehet – elfogadni nehezebb. Képtelenség feltételezni, hogy Bede Fazekas Csaba produkcióiból ennyi a megörökítésre méltó. Sovány vigasz ezért, hogy Bede Fazekas Csaba ír(hat)ta a kísértőszöveget, melyben végül is csak a vokális számokról olvashat az érdeklődő. Arról már aligha ő tehet, hogy magas hibaszázalékkal jelent meg a kísértőfüzet. Nem elég mentség erre a gyors munka sem, amely, úgy tűnik, a hangfelvételek minőségét nem befolyásolta.

Más kérdés, hogy a Győri Filharmonikus Zenekar, Medveczky Ádám vezényletével, éppen ezekben a részletekben nyújtja talán a legigényesebb, leginkább kidolgozott, zeneileg átgon-dolt teljesítményt. Dehát, ugyebár, ez a felvétel „arról szól, hogy Bede Fazekas Csaba énekét kívánja mind többekhez eljuttatni?!

és ritmikus karaktere, bár időnként hajlamosak arra, hogy túlságosan jól érezzék magukat a kényelmes keretek között.

Az áriákban többször rajtakapni a hangszereket egyfajta szellemi lustaságon. Amikor igazán érzékenyen kísérnek, akkor inkább ráhagy-

repét, szólamát!). Ilyenkor nem ártana a „központi figyelem”, amelyre Medveczky, mint érzékeny, tévedhetetlen ízlésű muzsikuss, mindenképp jogosult.

Ha arra koncentrálunk, hogy ez Bede Fazekas előadói szóló-lemeze, akkor különös figyelmet igényelne az, hogy hogyan szól, arányaiban, a kísé-
rő együtteshez képest, a szólista.

Időnként azt érezzük: dobozba dugták, máskor pedig hirtelen az őt rejtő dobozra helyezték – kiemelve – a kíséret egyik-másik szólamát. Az ilyesfajta technikai (műszaki) beavatkozás azért veszélyes, mert az előadó(k), egy idő után, már-már beletörődik(beletörődnek) abba, hogy a megszólaló arányok módosítva lesznek. Ez pedig azzal jár, hogy feladja(feladják) azt a felelősség-vállalást, ami az etikai fedezetét nyújtaná a művészi produktumnak.

Ezúttal, mint annyi más esetben is, ez még nem perdöntő – de nem mehetünk el szóltanul az egyelőre még hál’ Istennek másodrendű/másodlagos tünetek mellett, mert fontos, hogy azt a hitet, hogy az szólal meg, amit játszunk, sohasse veszítsék el az előadók. Márpedig a mechanikus-műszaki beavatkozások utólagos munkálkodása éppen ezt a természetes tendenciát gyengíti.

Ilyen megfontolások alapján kell sajnálnunk, hogy a megörökített formában került felvételre a Rigoletto-ária, merthogy így bizonyára sohasem hangzik fel élőben! Egyszerű lenne a megoldás, visszajátszani a produkciót, minden kommentár nélkül – s e tanulság birtokában, mintegy önmagától, más lett volna a következő eljátszás eredménye.

„Érted haragszom, nem ellened” – ebben a szellemben szeretném remélni, hogy Medveczky a közeljövőben sokkal aktívabban, sokkal nagyobb felelősséggel vesz részt a végső hangzás-kép kialakításában – s hiszem, hogy úgy a minden szereplő szándékának megfelelő kifejezés hatékonyabban fog kifejezésre jutni.

Fittler Katalin

A korong egészét a felszabadult muzsikálás jellemzi. Oldott, néha már-már kedélyesen hangulatos, ugyanakkor sohasem lazul a ritmikus tartás, főként a táncok esetében. Viszonylag kicsi dinamikai skálán belül szólaltatja meg az együttes a balettzenét, az arányok viszont mindig kiegyensúlyozottak. Egyéni ízlés kérdése, hogy – véleményem szerint – némely hegedű-melódia dúsabb-teltebb hangon énekelhetne (anélkül, hogy a sűrű vibrato elterelné a figyelmet a folyamat-jelleg-ről, vagy hogy a súlyosabb vonó elnehezítené a hangzást). Dicséretes a mélyvonósok intenzitása, melodikus

ják az énekesre a tempót (veszélyessé válhat ez a fajta udvariaskodás, könnyen „sleppelés” lehet belőle!). Ebben valamennyi közreműködő „csendestárs”: Medveczky Ádám nem diktatórikus dirigens, viszont néha már-már passzívan szemléli a hangfolyamokat.

Szép-szép a kísérés szándéka (bár csak többször, többen élnének vele!), de a méltán népszerű dallamok könnyen arra csábítanak, hogy túlságosan is kiélje egyik-másik kis fordulatot az énekes (bár csak minden művész ennyi őszinte szeretettel szólaltatná meg sze-

A MÁV Szimfonikus Zenekar évadnyitó koncertjeiről

Ünnepi rangú hangversenyekkel indította az évadot a MÁV Szimfonikus Zenekar. A Lukács Miklós bérlet tulajdonosai októberben két emlékezetes, hosszantartó élménnyel gazdagodhattak. A nyitókoncertre 20-án került sor. Az est ünnepélyes akussal kezdődött: ekkor adta át a vezető karmester Gál Tamás Gráfné Mezey Erzsébetnek a legjobb zenekari tagot megillető díjat. Az így megteremtett atmoszféra tovább izzott a későbbiekben, amikor Jurij Szimonov vezényletével Beethoven Fidelio-nyitánya, Sosztakovics I. hegedű-versenye és Csajkovszkij IV. szimfóniája hangzott el. Értékes műsor, igényes, kidolgozott előadásban – ez a zenekar teljesítményének rövid summája. A szakember főként a Sosztakovics-mű műsorra tűzéséért hálás; előben mindmáig ritkán hallható nálunk. Az külön a koncert-évad(ok) programjának összeállítóit dicséri, hogy sikerült szólistaként olyan világnagyságot megnyerniük, mint Borisz Belkin. Mű és interpretáció egyformán nagy hatással volt a telháznyi hallgatóságra, és valószínűleg sokak számára bizonyult mementónak: a szosztakovicsi életmű megismerése-megismertetése régóta, továbbra is aktuális feladat.

Ugyanakkor hadd jegyezzem meg: aki nem volt tisztában azzal, hogy menyire „ritkaság” az, aminek tanúja, az értő előadás hallatán kizárólag gyönyörködni tudott – hasonlóképp a szünet után következő, régóta széles körben népszerű Csajkovszkij-szimfóniához.

Szimonov nem tud elég gyakran fellépni nálunk. Rendkívüli népszerűségének okát aligha kell firtatni, elég egyszer meghallgatni a keze alatt felcsendülő bármely produkciót. Az igényesen próbáló, s a szereplésen joggal maximumot váró dirigensek közé tartozik. A koncerten minden figyelmével a műre összpontosít, s úgy irányítja a hangzást, hogy figyelő játékosai az általa elképzeltet-megkívántat szólistassákká meg. Az orgonauilás hallgatósága abban a szerencsés helyzetben volt, hogy láthatta szemből a dirigent. Szimonov esetében mégsem a látvány (a mozdulatok, vagy éppen a karmesternek a zenekari játékosokkal való kapcsolata) köti le a figyelmet, ha-

nem az a felelősség, amellyel az első hangtól az utolsóig a kompozíció szolgálatában áll. És talán épp ez a koncentráció biztosítja a folyamatok töretlenségét, az egyes tételeken belüli és a tételek közötti erős koherenciát.

*

Várhatóan nagy érdeklődés előzhet meg a Lukács Miklós bérlet második koncertjét, amelyet Kocsis Zoltán vezényelt (okt. 28.). Kocsissal együtt muzsikálni: bárkinak, bármikor, bármilyen minőségben kizárólag élményt jelenthet. A MÁV Szimfonikus Zenekar játékosai is ennek megfelelő lelkesedéssel vettek részt az előadásban, az első hangtól az utolsóig. Így hát a közönség számára is elsősorban a személyességből fakadt az élmény, nem pedig az egyes zeneművekkel kerültek közelebbi, meghitt kapcsolatba.

A nürnbergi mesterdalnokok előjátéka oly módon volt különleges, hogy hatása alól azok sem vonhatták ki magukat, akiket máskülönben hidegen hagyna Wagner zenéje. Aki szereti ezt a csodálatos, az életműben egyedülálló kompozíciót, a mondandót, a tartalom közvetítését hiányolhatta. Túlságosan plakátszerű (majd' azt írtam: plakát-ízű) volt a harsogás, s ezáltal bárminemű személyességnek még a gondolata is távol került ettől az interpretációtól. Ugyanakkor, nem tagadhatjuk, ellenállhatatlan sodrásúnak tűnt a muzsika, s aki esetleg korábban nem ismerte az opera egészét, éppen ezért kapott kedvet a Wagner-művel való közelebbi megismerkedéshez.

Onczay Csaba jóvoltából sokakat az a felfedezés ért, miszerint Saint-Saëns Gordonkaversenye elsővonalbeli alkotás. Olyan átütő erővel játszotta szólóját a csellista, hogy akarva-akaratlanul hinniünk kellett neki. S akkor is hálásak lehetünk a ráadásszámmért, ha megszólaltatása az adott körülmények között aligha lehetett ideális. (A hatyú kíséretét játszó zenekari hárfás túlságosan messze volt a csellistától, nem alakulhatott ki közöttük az érzékeny egymásra-figyelés kamaraze-
nei légköre. A kíséret precizitása nem-

igen feszélyezte a szólistát, aminek eredményeképp bizony nem mindig volt közöttük tökéletes az időbeli összhang. Mégis, jó volt hallani valamit a nagyon hatásos versenymű után, a szünet előtt.)

Schumann II. szimfóniáját koncertműsorra tűzni: sokáig elszántság és bátorság volt szükséges ehhez. Mert a TV-híradó egykori szignál (főcím) zenéje gyakran egyértelmű derűtséget váltott ki a hallgatók sorában, függetlenül a megszólaltatás minőségétől.

Azóta több TV-csatornán más szignálok jelzik a rendszeresen visszatérő műsorokat; így a Schumann-műnek teljes figyelemmel adózhattunk. Vannak elemzők, akik nem kevesebbet hallanak ki e műből, mint azt, hogy az alkotónak ez lett volna a „sors-szimfóniája”. Igaz, vagy sem, aligha dönthető el fekete-fehér, igen-nem alapon.

Mindenesetre, ebben az előadásban szokatlanul sok volt az élet; nem igazán éreztük, hogy bármit is ki kellene küzdeni, hogy a küzdés után netán enyhülést hozna a finálé.

A nyitótétel oly mértékben hatásosan lett felépítve, hogy aligha csodálkozhattunk azon, hogy a kevésbé rutinos hangverseny-látogató (aki mindemellett tudja is, hogy a szimfónia ciklikus műfaj), bizony beletapsolt az előadásba. A II. tételben keveselltem a tagolást, a zene „beszédszerű” értelmében- értelmezésében, annál inkább feltűnt a már-már túlromantizáló kontrasztra-törekvés. Hiányzott a vallomáshang a lassú tételből, s az imitációs (polifon jellegű) részlet „iskolás” betétnek hatott, „kilógott” a tétel egészéből.

A zárótétel pedig – mindezek után – egyszerűen gondtalannak tűnt, nem pedig ünnepélyesnek (vagy, más szavakkal, himnikusnak, esetleg diadalmasnak). Összhatásában azonban mindenképp élménytadó estét könyvelhettünk el.

*

A Lukács Miklós bérlet 3. hangversenyére november 25-én került sor.

A szerző-párosítás kiváló, igaz, ha tőlem függ, nem a hármaversenyt, hanem

Beethoven Eroica-szimfóniáját javasoltam volna R. Strauss Hősi élet c. szimfonikus költeménye elé.

Az állandó (vezető) karmestere dirigálásával szereplő zenekarhoz ezúttal három különböző nemzetiségű fiatal szólista társult: Sebastian Forster (Argentína) ült a zongoránál, a hegedűszólamot a holland Jacobien Rozemond szólaltatta meg, a gordonkát pedig a nemrégiben lezajlott Rádiós gordonkaverseny győztese, Fenyő László. Ha vannak különböző karakterű művésze-egyénségek, nos, akkor ők – azok.

Nem tudom, van-e olyan próbamenynység, amelynek jótékony segítségével egységes produkció jöhetett volna létre. „Külön” jártak a szólisták, így fel sem merült a lehetősége annak, hogy hármuk – többé-kevésbé együtt szereplő szólista-csoportjának – játékát lehet-e egyáltalán kísérni. Darabjaira hullott a mű; aki szereti, így sem tudott kiábrándulni belőle, de akit eddig nem érintett meg e kompozíció varázsa, az továbbra is kívülről marad. Ebben a kompozícióban, amely egyidős az Eroicával, a életöröm, s minden szépség-jóság kiapadhatatlanul buzog: mindehelyett hallottunk többé-kevésbé megoldott „szólóállásokat”, amik bizony aligha pótolhatták a szerzői koncepciót.

Azért viszont mindenképp elismerés illeti a zenekart, amiért fiatal művészeknek lehetőséget adott jelentős műben való közreműködésre; s ez annál is inkább értékelésre méltó, mivel eme gesztus által valójában önmaga ellen dolgozott az együttes. (Az ilyesfajta vendégszereplések haszna a késői jövőben akkor kamatozhat, ha nagynevű, befutott művészként is visszatér a mostani pályakezdő ahhoz az együtteshez, amely „kiugrási lehetőséget” biztosított számára a kezdet kezdetén. Ilyen tapasztalatokban egyébként gazdagon dúskál pl. a Vasas Szimfonikus Zenekar!).

Magáról a zenekarról a második félidő adott realisabb képet. Az igényesebb játszanivaló, a nagylélegzetű szimfonikus költemény valóban erőt-próbáló feladat. Megvalósítása – zenei mércével mérve – hasonlíthatatlanul magasabb színvonalú, mint a Hármaversenyé.

Pedig R. Strauss zenei világában nemigen járatos még ez az együttes. Hála a vezető karnagynak, sikerült megteremteni a nagyforma ívét. Gál Tamás, aki egyébként gondosan ügyel arra, hogy még a nyilvánvaló lépéseket is beintse, ezúttal nem akart elveszni a részletekben. Fő törekvése a folyamat kontinuitásának meg-

valósítása volt, amit – perpetuum mobileként – állandó, már-már koreografált mozgással kívánt megvalósítani.

Egyszeri megszólaltatás esetében aligha lehetne biztonsággal megítélni, szükség van-e ilyesmire, vagy esetleg hasznosabb lett volna másfajta közelítési mód. Tény, hogy az arányok nem mindig éreztették a Hős jelenlétét, néha inkább ágáló, netán hősködő attitűdöt éreztünk inkább; mégis, a nagyság illúziója nem veszett el. Talán, ha a közeljövőben többször is lenne alkalma a zenekarnak ismételten eljátszani a művet, bátrabbak lennének a szólók, vagyis, a hangzó teljesítmény alapján, annak ismeretében, a karmester módosított irányításával, felhangozhatna az az ellenállhatatlan muzsika, amelyet – akár szereti valaki R. Strausst, akár nem – önfeledten kísér figyelmével valamennyi hallgatója. Valójában minden feltevél adott az ilyen csúcsteljesítményhez, csak éppen az ismétlések áldásos tehetségkibontakoztató, kitarukozást elősegítő támaszára van szükség. Merthogy, R. Strauss zenéjéről szinte minden elmondható, csak az nem, hogy visszafogott, önkormánytolt gyakorló/gyakoroltató, szemérmes muzsika.

Fittler Katalin

KÖNYV

A mikrofonnál Kroó György

Új zenei újság 1981-1997

Jól időzítve jelentette meg a hatodfélszáz oldalnyi gazdag kritika-válogatást kínáló kötetet a Magyar Rádió Rt., melyhez két CD-melléklet is jár. Felelős kiadója Hajdu István az MR Rt. elnöke a Rádió 73. születésnapján mutatta be a kiadványt. Ez az időpont egyszersmind Kroó György halálának egyéves évfordulója is.

Öröm a kötet, ugyanakkor az örömben ürem is vegyül, hiszen az idők folyamán összegyűlt értékek tára immár végessé határult, s a befejezett múlt kincseivel lehet csak, többé-kevésbé jól „gazdálkodni”.

Korábban a Zeneműkiadónál jelent meg kritika-válogatás összehasonlíthatatlanul kisebb terjedelemben, azonos főcímmel. Értethető a terjedelem növekedés, ez a „jól gazdálkodás” első pillantásra látszó megvalósí-

tása. A válogatás és sajtó alá rendezés munkáját Batta András, Kovács János és Zsoldos Mária végezte, mindhárman közeli-alapos ismerői Kroó rádiós munkájának, kritikus tevékenységének. Könnyű is volt munkájuk (volt miből válogatni) és nehéz is egyben, hiszen a bőség zavarával küszködhetnek.

Az olvasó tájékozódását megkönnyítendő, tematikusan csoportosították a gazdag anyagot: a kötet java-részét a Hangverseny-évadok sűrűjében” címet viselő összeállítás teszi ki, ehhez járul az „Opera” fejezet, a „Kortárs zene” tárgykör, valamint két személyre szóló válogatás: Kósa György és Kurtág György műveiről szóló kritikák csoportja.

Aki személyesen ismerte Kroót, annak külön ajándék, hogy a szép kiállítású kötet

borítójáról a körünkben oly sajnálatosan korán eltávozott, sokfunkciójú személyiség néz ránk (Moldvay József felvétele). A látvány, a hangjának felidézése még sokáig, sokakban képes lesz életben tartani azt az illúziót, hogy veszteségünk nem visszavonhatatlan.

A könyv – s vele a kritikus Kroó tanítása – viszont időtálló: lehetővé teszi, hogy emléke ne csak emlékezetünkben éljen, hanem tárgyasult formában, kreatív módon kihaszon az elkövetkező generációkra is, formálva ízlésüket, s közvetve személyiségüket. A mindenki számára élvezetes-tanulságos olvasmány a muzsikusok számára – amennyiben nincs pejoratív mellékíze a szónak –: **kötelező!**

Fittler Katalin

Leopold Mozart: Hegedűiskola

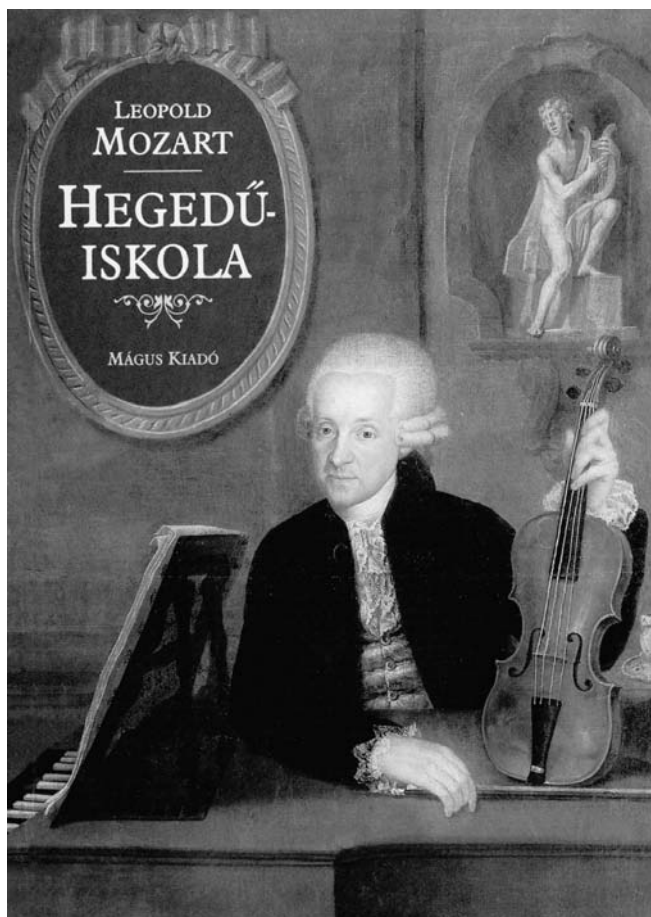
Időutazásra invitál az a magyar nyelven kiadott könyv, amely L. Mozartnak első ízben 1756-ban megjelent, röviden Hegedűiskolaként emlegetett munkáját kínálja az Olvasónak.

A 18. Század közepén nem ez volt az első hegedűiskola – szorgos kutatók utánajárásának eredményeképp úgy tarthatjuk számon, mint a saját korában megjelent kiadványok egyikét, ám ha nem feledkezünk meg arról az immár történelmi kategóriáról, miszerint nem mindegy, hogy valami hagyományozódik-e az utókorra vagy sem; nos, annyiban egyértelműen korszakos jelentőségüként könyvelhetjük el L. Mozart könyvét.

A mű, amely épp fia születésének évében látott napvilágot, úgy a közeljövőben számottevő sikert könyvelhetett el, mint ahogy a késői utókor számára is „etalon”-ként funkcionált. Nem kevesebbről van szó, mint hogy kora egyik legjelentősebb hegedűtanára (akinek érték-meghatározását akkoriban még sok más egyéb körülmény is módosította) olyasmiket vetett papírra, amik úgy saját jelenének, mint jövőjének – utód-generációinak – hasznára váltak.

A kiadvány műfaja, típusa: iskola. Ezt azonban nem a mai értelemben kell vennünk; annakidején a hangszertanulás elválaszthatatlan volt a stílusismerettől és az előadóművész másodlagos (rekonstruáló) szerepe is közelebb esett az alkotóéhoz, mint manapság. Vagyis, egyfajta ZENE-TAN-KÖNYV-et tart kezében az Olvasó.

Változnak az idők, változnak az emberek. Indokolt ez a már-már szlogené vált megjegyzés, de ugyanígy kijelenthető az is, hogy a változó stílusok

ellenére nem feltétlenül fontos a korábbi stílusjegyek (a jegyek értelmezésének gyakorlata) nivellálása, figyelmen kívül hagyása.

Amióta feltámadt az igény a „korhű”, a „historikus” előadás iránt, azóta mindinkább előtérbe tolakodik a kérdés: mitől lesz valami „hiteles”. Nem jelentett számottevő problémát, hogy a gyakorlati célra berendezett kotta-kiadványokat száműzzék a mindennapi gyakorlatból – ám annál nagyobb feladat az, hogy a szinte előadási jelek nélküli (URTEXT) kiadványok szövegét ténylegesen jelentéssel, értelemmel lássa el valaki (sőt, minél többen tegyék ezt!).

A múlt zenélési módjai iránt érdeklődő muzsikusként már régóta ismer címeteket, olyan kiadványok címeit, amelyek

annakidején akár korszak-meghatározó jelleggel-súllyal is bírhattak. Mindenképp ezek közé tartozik az a Hegedűiskola, amelyet most első ízben tarthat kezében a kizárólag magyarul olvasó. Sajátságos fintora a sorsnak, hogy ameddig – monarchikus légkörben – a német nyelvet szinte mindenki anyanyelvi szinten bírta, nem volt érdeklődés a régebbi korok ilyen művészetéről, művészetelméletéről. Amióta mindinkább kikopik a német nyelvű művek (függetlenül a statisztikailag kimutatott magas nyelvvizsga-arányoktól!), mind jobban érezzük a Hegedűiskola értésének hiányát.

Korábban csak a németül alaposan tudók vállalkozhattak a VEB-kiadványok jóvoltából fillérekért megszerezhető könyv megértésére – s mindmáig kínálkozik a lehetőség, más nyelvekre fordított verziókból megismerni L. Mozart korszakos jelentőségű művét.

Ami a tömegbázist illeti: felbecsülhetetlen jelentőségű a magyar fordítás (annál is inkább, mivel a könyv egy teljes fejezetét az „Örök muzsika” antológiából már megismerhette az olvasó, ráadásul Pernye András „Előadóművészet és zenei köznyelv” című, hosszú időn át alapvető jelentőségűnek értékelhető könyve alapján, szellemében nyitottan fogadja a régi idők már elfelejtett – tehát számunkra új – tanítását a téma iránt érdeklődő).

A korabeli faksimiléje időközben magyarázatokkal látott napvilágot. A mostani fordítás – okulva a korábbi többlet-tudásokról – teljességre törekszik; amit a korábbi közreadók hozzátettek általában megtartja, legfeljebb önálló-új kutatási eredményekkel nem

gazdagítja a könyv forgatóit. Ez viszont aligha fordítói munka lenne, inkább zenetörténetekre váró feladat!

A Hegedűiskola – szükséges jó és bizonyos szempontból szükséges rossz is egyben! Ezután aligha lehet (szabad!) ugyanúgy játszani, mint korábban. Merthogy immár hozzáférhetővé vált az a „kódrendszer”, amelynek birtokában másképp értelmezzük a korábban is ismert jelenségeket.

Mindeddig nem esett szó azokról, akikre a legnagyobb felelősség hárul, s ezek a TANÁROK. Mert egy tapasztalatlan hangszerjátékos hiába is igyekezne megérteni a szabályokat...

A valódi, fontos probléma abban rejlik, hogy magukévá tudják-e tenni ezt

az ismeretek gazdagodásával járó lehetőség-komplexumot a tanárok. Mert ha nem, akkor komoly gond lesz. Ha valakinek a tanára semmit sem tud L. Mozart hegedűtanítási gyakorlatáról, akkor valószínűleg ez a nem-tudás fog tovább öröklődni...

A különböző tanítási-tanulási szinteken lévőknek egyaránt sokat mond e könyv (akkor is, ha ki-ki más tanulságokat szűr le magának...).

Ugyanakkor, nem rejthetjük véka alá azt a meggyőződést, miszerint a nyelvi/irodalmi fordulatok birtokában nem biztos, hogy születhet valóban értékes fordítás. A fordítás – minden szöveg-hűsége mellett – esetleg semlegessé degradálhatja a fontos, példázat-értékű mondandókat. Tehát, nemcsak az a fontos, hogy a leírot-

tak pontosan lefordításra kerüljenek, hanem az is, hogy kiderüljön, mely hangszeres jelenségek miatt kerültek leírásra-elemzésre méltóként L. Mozart kötetébe.

Hálátlan a fordító helyzete-feladata, mégsem hiábavaló: lehetővé teszi, hogy mindazok, akik egyébként nem kerültek volna kapcsolatba az adott idegen nyelvű szakirodalommal, kézhez kapjanak olyasmit, amelynek segítségével kifejtethetik aktivitásukat, megmutathatják kreativitásukat.

A Mágus Kiadó és a fordító Székely András jóvoltából közkinccsé vált egy értékes zenetörténeti dokumentum.

Jó lenne, ha minél többen forgatnák.

Fittler Katalin

REJTVÉNY

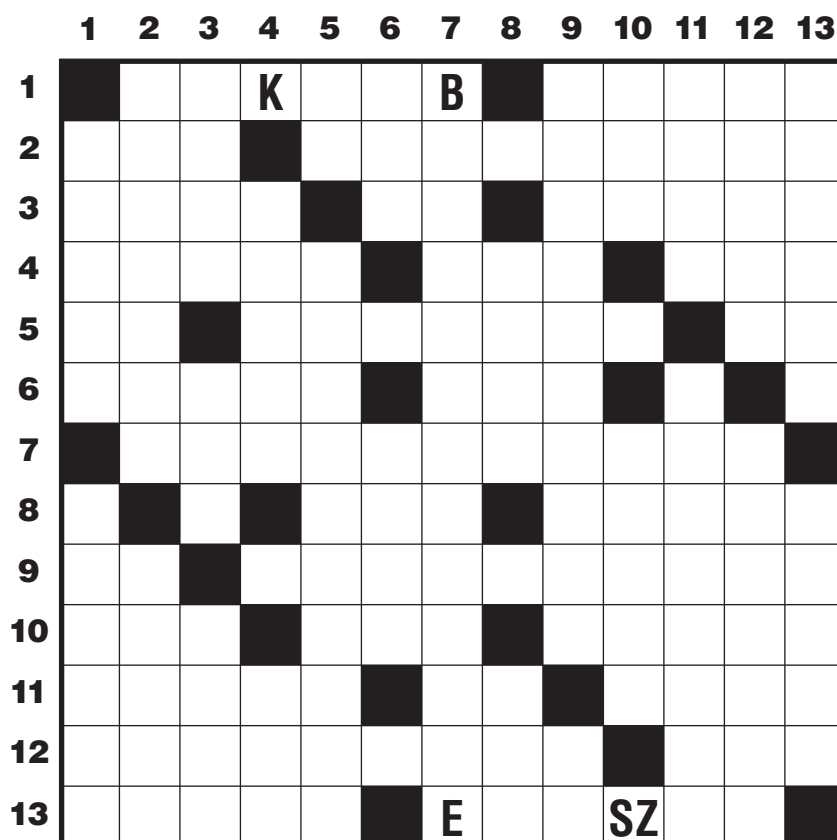
REJTVÉNY

a közepszerűségről

Horváth Imre, romániai magyar író, költő (1906–93) aforizmáját fejthetik meg olvasóink a rejtvény fősoraiban.

VÍZSZINTES: 1. Az aforizma első része – bari-ton szerep a Parasztecsületben. 2. Olasz hármas – ha repülő, UFO. 3. Borogyin operahős hercege – messzire – a borjadzást segíti. 4. Pedagógus – a víz egyik halmazállapota – mesterséges nyelv. 5. A fordítottjával vágóeszköz – idő előtt megöregedő – klasszikus kötőszó. 6. ...-dag; hegység a türkmén–iráni határon – ügy, dolog latinul. 7. Az aforizma második része. 8. Mi, micsoda, németül – nem kapunk tőle (két szó). 9. Vércsoport – remeg – kettőzve: Colette regénye. 10. A réni-um és a jó-d vegyjele – angol férfinév – olvasnivaló. 11. Spanyol férfinév – elektronvoltage, rövid. – fiúnév. 12. Cseperészik (az eső) – világtalan. 13. Estebéd.

FÜGGŐLEGES: 1. Maradjon köztünk! – Dráva-parti város Szerbiában. 2. Németh László regénye – a „kis karmester” (Roberto). 3. Világítóház – arcszín – helyeslés. 4. Másra fog – mutatószó. 5. Hiányos ács! – kutya-fajta, egy német város nevéből. 6. Budapesti sportegyesület volt – tabula ...; tiszta lap. 8. Egy esztendőig tartó – befejezés. 9. Az aforizma harmadik, befejező része – folyadék.

10. Talál – egy bizonyos bűncselekményt követ el. 11. Óra és lámpa jelzője lehet – tagadószó – olasz kilences. 12. ... France; vidék Franciaországban – en gros. 13. Nemesített – divatban van.

Zábó Gyula

Bírói vélemények objektíven és szubjektíven – magyar siker a híres amerikai hegedűkészítő versenyen

A jelenleg Londonban élő és dolgozó ifj. Semmelweis Tibor hegedűvel nevezett be arra a nemzetközi versenyre, amelyet 1998. november 1. és 7. között Salt Lake City-ben rendezett meg az Amerikai Hegedűkészítő Szövetség. A különböző szempontok szerinti pontozás során a 158 versenyző között az 5. helyen végzett az idén januárban mestervizsgázott fiatal hangszerész. Ez az eredmény bőven „dobogós” helynek tekinthető, ha kicsit közelebbről megismerkedünk a nagyszabású verseny nevezési és pontozási szabályaival.

A kiállítással és előadás sorozattal egybekötött verseny helyszíne azért Salt Lake City, mert itt található az Egyesült Államok legjelentősebb hegedűkészítő iskolája. Ennek alapítója és igazgatója a német származású Peter Paul Prier. A versenynek komoly anyagi és filozófiai bázisa van. Az anyagi alapokat már a nevezési feltételek alapján is körvonalazni lehet: csak az küldhet hangszert, aki az adott pillanatban tagja az Amerikai Hegedűkészítő Szövetségnek (Violin Society of America = VSA) (\$65). Az első hangszer nevezési díja \$70, minden további hangszeré \$35. Ugyanez vonók esetében \$50 és \$25. Egy vonósnégyes nevezési díja \$120. A kiállítás nevezési díjai mérsékeltebbek; itt a fenti értékek \$35, \$30, \$30, \$15, \$60 összegre módosulnak.

Mindenkinek a jelentkezési lapon, közjegyző által hitelesített módon kell igazolnia, hogy hangszerét (hangszereit) és vonóját (vonóit) teljes egészében saját kezűleg ő maga készítette. Kizárólag a kulcsok, a húrtartó és a finomhangoló lehet gyári termék. A jelentkező mesterek a nevezett hangszerek esetében alvállalkozókat sem alkalmazhatnak. Csak olyan hangszerekkel lehet nevezni, amelyek 1996. novemberében készültek és soha semmilyen más versenyre még nem neveztek őket.

Minden versenyző legfeljebb 1 hegedűvel, 1 mélyhegedűvel, 1 csellóval és 1 bőgővel nevezhet a versenyre. Vonósnégyessel is lehet versenyezni, ebben az esetben az egyik, a versenyző által megjelölt, nem feltétlenül az első hegedűt, valamint a mélyhegedűt és a csellót a kvar-

tettől függetlenül, „szólóban” is be kell nevezni. Ha a vonósnégyesként nevezik a vonókat és hangszereket, az egyéni nevezési díjakról lemondanak. Vonók esetében hegedű-, mélyhegedű-, cselló- és bőgővonó kategóriák léteznek. A versenyen minden kategóriában csak egyetlen hangszert (vonót) lehet indítani, a kiállításra egy versenyző kategóriánként több munkával is jelentkezhet. A kiállításon csak barokk hangszerek, barokk és pre-modern vonóval lehet részt venni, nincsenek azonban ilyen kikötések a verseny esetében.

A versenybizottság gondosan ügyel arra, hogy a kezébe kerülő hangszerek és vonók készítőinek neve végig a versenyen ismeretlen maradjon. Ezért a versenyzőknek kell arról gondoskodniuk, hogy nevezéskor minden, a felismerhetőséget segítő dolog (címke, védjegy, pecsét) fedve legyen. Ezzel együtt minden hangszernek és vonónak rendelkeznie kell ilyen azonosítóval (címke, védjegy vagy pecsét valamelyikével).

A szabályok megszegésének tényéről a mindenkorai zsűri dönt. A verseny szabályzatának nem eleget tévő hangszereket és vonókat diszkvalifikálják. A diszkvalifikáció anyagi terhei a versenyzőt terhelik, azaz nevezési díjat nem térítenek vissza. Azt a versenyzőt, aki más neve alatt versenyez, aki más által készített hangszert nevez saját neve alatt vagy kiderül, hogy alvállalkozókkal dolgoztatott, diszkvalifikálják és kizárják a VSA minden elkövetkező versenyéből.

Szigorú megkötések szabályozzák,

hogy milyen anyagok használhatók fel a nevezett vonók elkészítésekor. A teknősbéka-páncélból, elefántcsontból készült kápák, a természetes halcsontból készült átkötések sem a versenyen, sem a kiállításra nem megengedettek. Az Egyesült Államok vámtörvénye értelmében tilos a fenn említett anyagok importja, behozataluk büntetendő. Ezeket más, a vonók szempontjából egyenértékű anyagokkal kell helyettesíteni.

A hangszerek és vonók adott elhelyezését a zsűri munkájának megkezdéséig a versenyzőnek (vagy képviselőjének, vagy hivatalos Szövetsége képviselőjének) jóvá kell hagyni. A zsűri munkájának megkezdésétől a verseny befejezéséig a hangszereket és vonókat tilos megérinteni. A VSA minősített hangszerészeket jelöl ki a szükséges kisebb beavatkozások (húrszakadás, álltartó szerelés, kisebb ragasztások) elvégzésére. A zsűri minden javításról tájékoztatja a versenyzőt és megmutatja, milyen állapotban van a hangszer. Az ott alkalmazott hangszerészek semmilyen javítást nem végeznek el, ha a jelölt jól látható módon feltünteti, hogy „NEM” enged hangszeréhez nyúlni. Ha éppen a verseny ideje alatt történik valami a nevezett hangszerek valamelyikével, a VSA nem veheti fel a kapcsolatot a versenyzővel, hiszen az a szabályokban rögzített anonimitást sértené.

A verseny érdekes filozófiája, hogy a hangszerek nem egymással, hanem a zsűri véleményével és elvárásaival vetélkednek. A vélemények szubjektivitása tehát a verseny legális eleme. A zsűri saját maga dönti el, hogy hány hangszernek ítéli oda a lehetséges

díjak mindegyikét (aranyérem, ezüstérem, kivételesen szép kivitelezés, illetve hang). Elméletileg az is elképzelhető, hogy minden nevezett hangszer díjazott – hiszen a különböző szempontok alapján odaítélhető pontok megfelelő hányadát megkaphatja.

Külön vizsgálják a hangszerek kézműves és hangzásbeli erőit. A vonók esetében csak „kézműves” zsűri dolgozik, a funkcionális szempontok azonban nagy súllyal esnek latba.

A vonókat 3 zsűritag értékeli, 2 értékelési körben. Az első körben minden zsűritag önállóan, egymástól függetlenül, az értékelést meg nem vitatva pontoz. Az értékelésnél 6 szempont szerint, összesen 100 ponttal minősíthet egy vonót. (1. táblázat)

Ugyanígy történik a hangszerek értékelése – 3 zsűritag vizsgálja a hegedűket, másik három a brácsákat és cselló-

kat. A két bizottság nem szólhat bele egymás munkájába. (2. táblázat)

Amennyiben bármelyik hangszer dícséretet kap a kézműveséget vizsgáló zsűri legalább egyik tagjától, a verseny Dicsérő Oklevelét kaphatja. Az éremszerzést szolgáló 2. fordulóban a dícsérettel rendelkező hangszerek vehetnek részt. Itt a zsűritagok már közösen dolgoznak. Az a hangszer nyerhet aranyérmet, amelyet a zsűri minden tagjának egybehangzó véleménye (szavazata) erre feljogosít.

A hangzásvizsgálat háromrészes. Elődöntő, értékelő és éremsztó fordulóban állapítja meg a zsűri. Az értékelő fordulótól a rendszer hasonlít a kézműves szempontból értékelő zsűri munkájához: ugyanolyan feltételekkel lehet dícséretet illetve érmekeket szerezni.

A kvartettek „kézműves” zsűrijében a mélyhegedű-csello bizottság dolgozik. Az ér-

tékelés rendszere ugyanaz, mint eddig. (3. táblázat) A hangzásvizsgálat itt csak kétfordulós – elődöntő és döntő. Az elődöntőben minden kvartett megszólal és azokat a négy, hangzási zsűriként szolgáló hangszerjátékos, valamint egy, adott esetben a döntésképeséget is biztosító, a vonósnégyest meghallgató zsűritag értékeli. Minden zsűritag véleménye egyenrangú.

Ifj. Semmelweis Tibor személyes tapasztalata alapján a rendezvény legérdekesebb része az eredményhirdetés utáni időszak. Bárki odamehet a versenybizottságok tagjaihoz, kikérheti azok véleményét. A szakemberek őszinték és kritikusak: világosan elmondják, mi tetszett a kérdéses munkában és mi nem. Minden versenynek valójában ez a legfontosabb része, ilyenkor lehet a legtöbbet tanulni – és lélekben felkészülni a következő nagy megmérettetésre.

1. táblázat

VONÓK		
Rész	Maximális pont	Vizsgálati szempontok
1. Pálca	15	Tervezés, felület, átmérő és elkeskenyedés, ívelés, csapolás (kápánál) és a pálca egyenessége
2. Fej	8	Elegancia és a munka pontossága, arányok és csúcs – felső ék helyének kidolgozása
3. Kápa és csavar	15	arányok, kidolgozás, elegancia, munka pontossága, a kápa illesztése a pálcához és a fejjel alkotott összhangja, a csavar illesztése
4. Játzó funkció	14	Ívek, méretek, fej és kápa magasságának harmóniája, az egyensúly összessége, a fa kiválasztása a finom játékokra való alkalmas vonó készítésének szempontjából
5. Kidolgozás	8	Tartalmazza a teljes kidolgozást, a szőrözés és bőr kivitelezési minőségét
6. Általános benyomás	40	Eredetiség, anyagok kiválasztása, elegancia, stilisztikai következetesség a kápatól a csúcsig, művészi megmunkálás.

2. táblázat

HANGSZEREK		
Rész	Maximális pont	Vizsgálati szempontok
1. Elrendezés	16	Láb, lélek, kulcsok, húrtartó, fogólap, alsó és felső nyereg, húrtartó gomb
2. Lakk	8	Szín, áttetszőség, egyenletes felvitel, alapozás, anyagszerkezet, patina (ha van)
3. Formálás	8	Boltozat, felszíni anyagszerkezet, f-lyukak – azok elhelyezkedése és alakjuk illeszkedése a boltozathoz.
4. Csiga	8	Formálás, vonalvezetés, kulcsszekrény, kidolgozás, általános jellemzők
5. Szerkezet	20	Körvonal, ragasztás illesztések, szegélyek és káva illesztése és görbülete, nyak, szélek, sarkok, f-lyukak, csiga kidolgozása, munka kivitelezése
6. Általános benyomás	40	Eredetiség, anyagválasztás, elegancia és stílusesség, művészi megmunkálás

3. táblázat

KVARTETTEK		
Rész	Maximális pont	Vizsgálati szempontok
1. Szerkezet	40	Az elkészítés technikai szempontjai, beleértve a testet, nyakat, csigát, a négy hangszer és vonó összeállítását, szerkezetük között meglévő
2. Lakk	20	Szín, áttetszőség, felvitel, anyagszerkezet, (ha van) patina, a lakkozás összhangja a négy hangszer és a vonók között
3. Művészi kivitel	40	A billentés és művészi kivitelezés érzékenysége, figyelembe véve a stílus- és anyagi hasonlóságot, ezen belül az összbenyomások alkotta teljességet

A habos juharfából készült hegedűk testének méret- és formatartósága

Igor Bivona és Stefani Berti tanulmánya Olaszországban jelent meg egy hangszerészeti, hangszertörténeti problémákkal foglalkozó kiadványban. Minden vonóshangszer (és vonó-)készítő mester elmondja, hogy a megmunkált fát évtizedekig tárolják, szárítják, mielőtt a megmunkáláshoz fognak. Ez nem változik a technika fejlődésével, hiszen a fa megmunkálásának a későbbi hangszer élettartamának, minőségének, tartósságának nyitja ebben a fázisban val elrejtve. Az alábbi tanulmány csupán egy ízelítő mindabból, amit a fának el kell szenvednie ahhoz, hogy muzeális értékű mesterhegedűvé váljék.

Nem elég csupán felhasználni, megismerni is tudni kell a fafajtákat

Azért, mert szinte minden hangszer valamilyen formában, mértékben fából készül, hiába lenne arra az elhamarkodott következtetésre jutni, hogy elégséges csupán használni ezt az anyagot esztétikailag értékes kézműves munkák, minőségileg is elismert teljesítmények létrehozásához.

Ugyanis minden, a „fa” gyűjtőnévvel meghatározott anyag nagyon heterogén; az egyes fajták, azok jellemzői, összetevői, származási helyük, a növények rendszerében elfoglalt helyük más és más, sőt, fajtán belül, egyedenként is változhat. Fontos tisztában lenni sajátos tulajdonságaikkal, milyen légköri feltételek kedvezőek az egyes típusok számára.

A szóban forgó sokféle viselkedési formának oka a fa sajátos anatómiai felépítésével összefüggő anisotropia.

A szerkezeti anisotropia kifejezés alatt azoknak a különböző tulajdonságoknak az együttesét értjük, amelyeket az anyag felvesz attól függően, hogy milyen jellegű méréseket végeznek a jellemzők megállapítására.

Mindenek az az oka, hogy a fa hosszított és különböző kiterjedésű sejtekből áll. Hozzá kell még tenni, hogy ugyanazon irányon belül is a sejtek nem egyforma kiterjedésűek, mivel ezek a fa növekedési ritmusával együtt, folyamatosan változnak.

Figyelembe kell venni továbbá az adott fajta saját jellemzőiből fakadó különbözőségeket, amelyek között említésre méltó a szerkezet, az erezet és az anyag fajsúlya.

Mindezek figyelembevételével logikusan következik, hogy az igazán sokoldalú felhasználásra csak kevés fa alkalmas. Ez annál is inkább igaz, mivel lassacskán csak ritkán, más anyagokkal nem helyettesíthető

dolgok elkészítésére, egészen speciális célokra használják fel ezeket.

Éppen a hegedűkészítés egyike azon területeknek, ahol a legtöbb hamisítás létezik; ennek oka, hogy a fa ilyen egyedi felhasználása ezen a piacon szükségszerűen nagyon korlátozott.

Egy 1956-ban végzett, eredményeit tekintve még ma is érvényben lévő vizsgálat óta feltűnt, hogy a kíváncsok lényegi tulajdonságok a hegedűkészítő műhelyben használt fák esetében mind a méret-, mind a formatartás szempontjából optimálisnak mondhatók.

Ezek a jellemzők egyfelől tizedmilliméteres pontosságú munkát, másfelől pedig a hangszer megmunkálásának idején az intonáció, a rezgés, a hangzás és – nem utolsósorban – a forma és proporciók harmóniájának fenntartását teszik lehetővé.

E feltételekből kiindulva szükségesnek látszik egy kutatómunka elindítása, egy tanulmány létrehozása, amely hozzájárulhat ahhoz, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű választ kapjunk a hangszerek építéséhez használt fák részletes tulajdonságairól, valamint az elkészült hangszerek méret- és formatartásáról.

Minthogy a hangszerkészítésben alapvetően felhasznált két fajtája a fenyő és a juhar; sokan és régóta tanulmányozták az elsőt, de szinte senki sem foglalkozott a másodikkal. Idősebb tehát gyarapítani a juharfával kapcsolatos ismereteinket.

Akkor is, ha a szakirodalomban jelzések utalnak a juhar fehér nyárfával és fűzfával való helyettesítésére – ez utóbbiakat szinte egyáltalán nem hasznosítják. Ennek okát az a tény magyarázza, hogy a csalást hamar leleplezi a feltűnően könnyű megmunkálás, valójában a finom felületi munka túl durvává válik, és mindenek előtt megfosztja a hangszert attól a különleges esztétikai értéktől, amit csak a habos juhar képes megteremteni. (A „hab” igazán az erezet egy anomáliája. A rönk szálaiban a fa fiatalkorában létrejött torzulás következtében a cellulóz rostok egy szinuszgörbe mentén „vonulnak”, dekoratív hullámokban; mindez a felszínen sugarasan, a fa szálirányára merőleges, a kéreg felé fokozatosan vastagodó csíkokban = habokban jelentkeznek.)

A habosságon túl a juhar értéke, hogy felvétele magasrendűen kidolgozható, mivel maga a fa is különlegesen finom szerkezetű. Ugyanakkor a habok miatt – mivel a szálirány nem tökéletesen egyenes – lényegesen

1. táblázat

A habos juharfa fizikai-mechanikai tulajdonságai (Giordano mérései alapján)

Természetes mechanikus tulajdonságok	
szerkezet erezet	finom különböző: a törzs talpazatánál gyakran hullámos
átlagos fajsúly (száraz állapot)	820 kg/m
átlagos fajsúly (normál nedvesség = 65% UR)	660 kg/m
visszahajlás	középtől felfelé
erőtéljesség	átlagos
keményység	átlagos
ellenállás a tengelyes nyomással szemben	42 Mpa
ellenállás hajlításhoz (rugalmasság)	120 Mpa
hajlításhoz való alkalmazkodás mértéke	9420 Mpa
lökésellenállás	átlagos
hasíthatóság	átlagos

nehezebb megmunkálni, mint a habmentes, egészséges juhart.

Ezen kívül, ha igaz az, hogy a végeredményhez való hozzájárulás szempontjából egy egy ívelt hangszer minden alkotórésze közül a (fenyőből munkált) felszín az, amelyre a legnagyobb felelősség hárul, nem kell megfelekedezni a hangszer majdnem teljes egészének alapanyagáról, a juharról, amely közösen a fenyővel biztosítja hangszer megfelelő kivitelezését, teremti meg annak esztétikai hatását.

Vizsgálati anyagok és vizsgálati módszerek

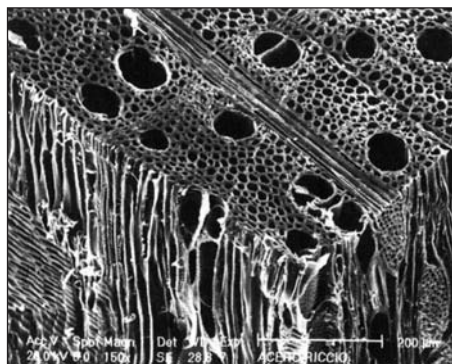
A vizsgálathoz a juharka három nagy, kb. 600×150×100 mm kiterjedésű negyedét használjuk, előzetesen klimatizált, 65%-os páratartalmú, 20 °C-os szobába helyeztük addig, amíg a szobabelső környezetével egyensúlyba nem került.

Sorrendben levágunk mindegyik hasábból 5 mm vastagságú kávának való alapanyagot, majd a hasábot szálirány mentén átlósan kettévágjuk. Így szeletet kapunk, amit összefűgolva és ragasztva létrejön egy hegedű hátlapjának alapja, a megfelelő munkálatok után pedig egy tökéletes hegedű-hátlapot alakíthatunk ki.

A szobán forgó anyagot különböző típusú próbáknak vetettük alá, hogy különböző megközelítésből tudjuk jellemezni tulajdonságait.

Ahhoz, hogy a fajtát pontosan meg tudjuk határozni, mikroszkopikus és makroszkopikus ellenőrző vizsgálat szükséges. Minden kipróbált anyag az Acer platanoides L., köznapi nevén a habos juharkhoz tartozik (1. kép: habos juharka mintázata mikroszkópállványon, függőleges metszet.)

1. kép

A méret- és formatartás vizsgálatára irányuló megfelelő próbák az 5 mm vastagságú lapocskákon, a vázon és befejezett hegedű-

hátlapon történnek; a rész- és végeredményeket a klimatikusan már kiegyenlített szobában, folyamatos nedvesítési és szárítási ciklusok révén nyerhetjük.

Természetesen, ha értékelni akarjuk a viselkedési különbségeket a kiterjedést és a fejlődő fázist illetően, a meghatározásoknak egymást követő időszakokban kell megszületniük: a mérések első sorozatát a három káva-alapanyagon és a három hátlap-vázon, mint referenciaanyagon kell elvégezni, míg egy második sorozatot folyamatosan a már elkészült hegedűn, a fent említett vázlatokból kiindulva.

A környezeti különbségek figyelembevételénél kiindulópontként egy 65%-os relatív nedvességtartalmú (Umiditá Relativa, a továbbiakban UR-rel jelölt) belsőleg klimatizált szobát kell alapul venni, ahol egymást követően előbb 34%, majd 90%-os UR-nek kell kitenni az anyagot, miközben a szoba hőmérséklete mindvégig 20°C marad.

A fenti UR-feltételeket mesterségesen, kis, ellenőrizhető térben (légnedvesség-szabályozó vödörkben) létre lehet hozni (2. kép). Az UR különféle mértékű jelenlétét a telített sóoldatok természetes kémiai tulajdonságainak kihasználása révén érhetjük el.

2. kép

A hőmérséklet tekintetében ugyanis létezik minden egyes vegyületnek, a telített oldatot körülvevő gázállapot gőzfeszültségének egy tipikus értéke. Ennélfogva lehetséges ilyen módon stabilizálni a hőmérsékletet, kicsi, nedvességtartalom szempontjából ellenőrizhető területet létrehozni az adott vegyület felhasználásával

A nedvességtartalom értékének kiválasztásához cinkszulfátot ($ZnSO_4$) használunk, amely 20 °C hőmérséklet és 965 g/l koncentrációban (hidratált formában) 90%-os UR-al jár; másik próbavegyület a magnézium-klorid ($MgCl_2$), amely 543 g/l koncentráció (nem hidratált forma) esetén 34% UR-t hoz létre.

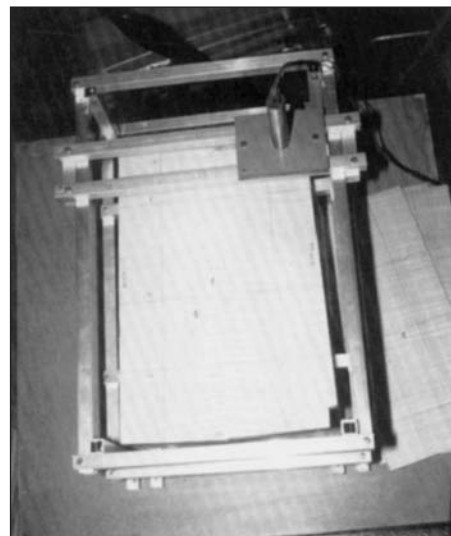
A cellában, ugyanúgy, mint a vödörben elhelyezett darabok, egyensúlyban vannak környezetükkel; így a rájuk gyakorolt, szá-

zalékosan változó nyomás egy hét leforgása alatt, kiindulva a kezdeti értéktől alacsonyabbá vagy 0,01%-ig kiegyenlítetté válik.

Mérőeszközök

A forma változásainak mérésére sablonnal ellátott alumíniumkeretet használunk, amelyre elektronikus mérőműszert szerelve mérhető a forma elváltozása (vetemedése). A mérőműszert horizontálisan a mért anyag bármely pontjára juttatva, precíz méréseket lehet végezni (3. kép).

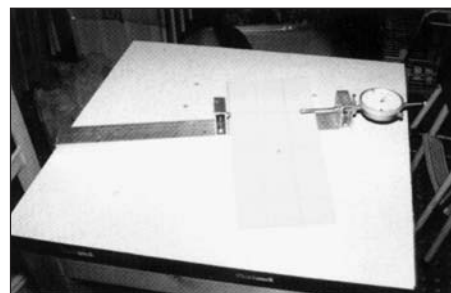
3. kép

E szerszám megvalósításához gondos, háromdimenziós rajzok segítségével pontosan rekonstruálni kell a szobán forgó felület formáját. Klimatizált szobában, különböző légnedvesség-szabályozás után szembeállítva a kapott eredményeket és az elkészített rajzokat a – meg lehet határozni a darabot érintő deformáció jellegét.

Ami a méretbeli változásokat illeti, azok vizsgálatára egy alumíniumrudat használunk, ennek szélén két erősítő pillért alkalmazunk. Az egyik szélén kerekfejű rögzítő csavar, míg a másikon 0,01 mm-es precizitású, analóg mérőóra (4. kép).

4. kép

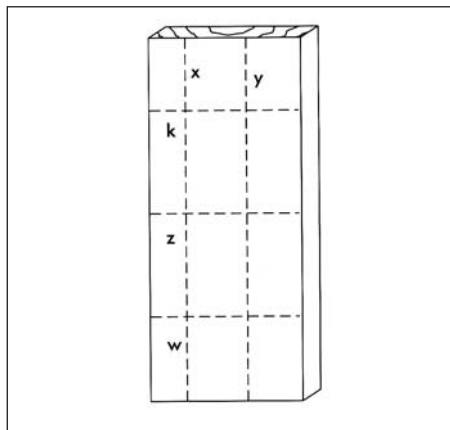

A faanyagot úgy rögzítik a tárgyasztalra, hogy a mérőóra mutatójának mindkét irány-

ban szabad kilengése legyen. Így mindkét irányban pontosan tudják mérni a térfogati elváltozásokat.

A hosszúság méréseinek görbéje két irányban – tengelyesen és sugárszerűen – történik (1. ábra). Úgy, hogy a darabot egy-

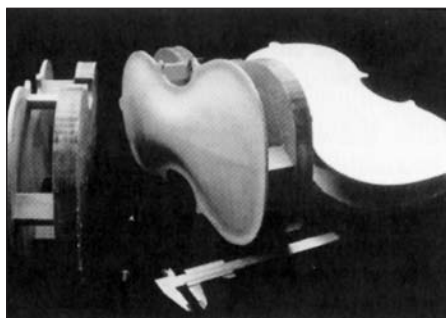
1. ábra

szerűen beékeljük a rögzítőcsavarra illeszkedő kar és az analóg mérőóra közé, majd leolvassuk az értéket az óra skálalapján.

Ahogy már rámutattunk, a második mérési ciklus előtt hozzá kell fogni a hegedű há-

5. kép

tizált helyiségbe teszik, hogy megismételjék a kiszáritás/nedvesítés már leírt ciklusát.

Mindenesetre gondoskodni kell az égerfa furnérból készült sablon külvilágtól való elkülönítéséről; egy réteg parafinnal befedve elérkezni, hogy maga a forma reagáljon a nedvességtartalom változásaira, megváltoztatva így a mérések eredményeit.

Vizsgálati eredmények

Ami a kávacsikokat és a hátlap-vázakat illeti, a nedvesség-elvonás illetve -növelés hatására (ahogy az várható volt), visszahajlások és duzzadások találkoznak minden darabban,

2. táblázat

irány	nedvesség	visszavonása	nedvesség	növelése
	UR 65% -34%		UR 34% -90%	
tengelyes	(mm)	(%)	(mm)	(%)
maximum	1,2	0,35	1,38	0,39
minimum	0,15	0,04	0,35	0,1
radiális				
maximum	2,26	1,5	2,86	1,9
minimum	0,64	0,26	1,8	0,9

(A méretbeli változások maximális és minimális értékei a lapocskák és vázak tengelyes és sugaras irányában)

rom tökéletes hátlapjának elkészítéséhez, a három kezdeti hátlap-vázból kiindulva. A három alap mindegyikét kézzel készítik, ugyanazon modellel, mindháromat egyforma sűrűségű és egyforma keménységű anyagból.

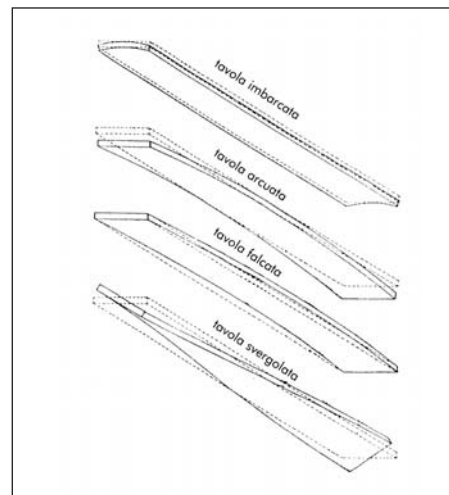
Az elkészült munkát hat oldalánál hat vörösfenyőből készült, a tőkét helyettesítő oszlopokra tették, amelyeket aztán három, égerfa furnérlemezből készült, tökéletesen sík sablonra rögzítettek azzal a céllal, hogy szimulálják a szorítás végső állapotát, amit a kész hegedűk hátlapjainak el kell szenvedniük (A kész hegedűk fedőlapja ugyanis a meglehetősen puha fenyőből készül, ami utánaenged a jávorfa deformálódásának. Ezért tehát a vizsgálathoz a deformálódásnak ellenálló, rétegelt égersablont célszerű használni.) (5. kép)

Az így megszorított hátlapokat klima-

túl a nem hosszanti jellegű deformációkon.

Ami a deformációkat illeti, azok túlnyomóan megvetemedések, valamint elhajlások a sugaras és hosszanti tengelyhez képest az UR 65%-34% os és 34%-90-os tartományában. (2. ábra: a vetemedések alapvető típusai)

2. ábra

A hátlap-vázakra és káva-alapanyag csík-jaira vonatkozó hitelesített változó terjedelmek bemutatása.

A befejezett hátlapok tekintetében nincsenek kiemelkedő deformitások (vetemedések) a különböző nedvességtartalom értelmezésének sorában. Ez nagy valószínűséggel annak a szorításnak köszönhető, amelyet az égerfa sablon és a tőkék segítségével szimuláltunk.

Említésre érdemes az a tény, hogy kettőn a három hátlapból levált a két tőkét helyettesítő oszlop, amelynek oka a mértékváltozásból adódó feszültség.

Ami a hosszanti méretváltozásokat illeti, az eredményeket a 3. táblázat összesíti.

Végül szükséges elmondani, hogy a deformálódások, jóllehet összességükben nagyon kicsinyek (néhány tized milliméternyiek), kis belső feszültséget hozhatnak létre, amennyiben a kész hangszeren mutatkoznak meg. Jelentős mechanikai stresszt generálhatnak a hangszeren, amely a gyors „előregedést” segíti elő. A méretváltozásokat tekintve azonban lényegesen nagyobb a probléma, mivel a legnagyobb értékek rendszerint néhány millimétert jelentenek.

A kész hangszeren végbemenő változások egy adott ponton túl már regisztrálhatók: nagy valószínűséggel vezethetnek ré-

3. táblázat

irány	nedvesség	visszavonása	nedvesség	növelése
	UR 65% -34%		UR 34% -90%	
tengelyes	(mm)	(%)	(mm)	(%)
maximum	0,52	0,15	1,08	0,32
minimum	-0,45	-0,13	0,46	0,13
radiális				
maximum	2,86	1,79	4,15	2,16
minimum	0,76	0,72	0,77	0,4

(A méretbeli változások maximális és minimális értékei a lapocskák és vázak tengelyes és sugaras irányában)

szek leválásához (ahogy ezt a próbák során a hátlapot a sablonhoz szorító [tőke]cölöpök eltávolítása esetében már megfigyelhettük); más esetben egyes részek széttöréséhez (ragasztások elválása vagy szétnyílása, nyak leválása, alsó nyereg hátlaptól való eltávolodása, a káva leválása az alsó tőkéről, stb.).

Amennyiben a hangszer ellenáll ennek a feszültségnek – azon túlmenően, hogy jelentős belső feszültségnövekedés keletkezik – a gyakrabban előforduló és szemmel látható sérülések mellett/helyett (ritkábban) méretbeli változások lépnek fel. Csökkenhet a térfogat, ennél fogva megváltoznak a hegedű hosszanti méretei (a hangláda hossza, a nyak hossza, stb.). Mindez a hangszer hangjának, hangszínének minőségi romlásához, a hangterjedelem csökkenéséhez vezet.

Végül el kell mondanunk, hogy mindazok a körülmények, amelyeknek az anyagot alávetettük, nincsenek elérhetően távol a

valóságban is létező hétköznapiaktól. Valóban a levegő nedvességtartalmának nappal és éjszaka közötti eltérése felülmúlja az általunk figyelembevett intervallumot. Nyilvánvalóan az otthon tartott hangszer nincs kitéve ilyen ingadozásoknak, és ha valamilyen okból ilyen körülmények közé kerül, ez többnyire olyan rövid ideig tart, hogy a fizikai ráhatások nem tudják megváltoztatni a már kész hegedű méreteit, kialakult formáját. (Hosszan tartó „stressz” esetében sajnos komoly károk keletkezhetnek.)

Összegzések, távlatok

Az általunk kiemelt, valamint a hangszerre jelentős hatást gyakorolni tudó jelenségek összességének áttekintéséből magától adódik a következtetés, hogy szükség van a kutatások folytatására, hogy alaposabban megismerhessük a fát és annak jellemzőit. Ezt, a különösen finom munkát

meg lehetne ismételni optikai jellegű mérőeszközök használatával.

Más, a már kész hegedűre irányuló kutatások, amelyeket a jövőben a lakkozás után megismételnének, újabb információkkal szolgálhatnak a lakk hatásosságáról annak megakadályozásában, hogy a környezetből a nedvesség a fára irányuljon.

Nagyon érdekes lenne a hirtelen méretváltozásokat egy fafűvös hangszer esetében is kipróbálni (mint amilyen például a fuvola), amit a hangszer belsejében a hangszerjátékos kilégzésével lecsapódó vízpára sűrűsödése és pangása indokol.

Végző összegzésként erőteljesen alá kell húzni, mennyire fontos mindig jobban és jobban megismerni minden fontos tulajdonságát azoknak az anyagoknak, amelyeket a hangszer építésénél felhasználunk és amelyekkel szemben különleges követelményeket támasztunk.

Bartolomeo Giuseppe Guarneri del Gesù – fogságban

Peter Biddulph kiadásában megjelent a Guarneri család legifjabb tagjának élete és munkássága.

A kétkötetes könyv első részében megismerkedhetünk a mester remekműveivel és azok rövid történeti leírásával. A szakmai körökben is egyedülálló minőségű, 1:1 méretarányú fényképek majdnem hogy kézbe vehetően ábrázolják a hangszerek minden fontosabb részletét – van elől- és hátulnézeti kép a korpuszról, a csiga- és kávarendszert mindkét oldaláról.

A második kötetben a Guarneri család történetét követhetjük végig, korabeli térképeken ábrázolva a család és kortársainak lakóhelyeit Cremonában. Látható emellett minden egyes hangszer pontos műszaki rajza és mérete, beleértve a vastagság méreteket és plasztika-íveket, kimerítő információt szolgáltatva hegedűkészítőknek is. Kedves kis befejezése a könyvnek a hegedűk neveit adó zenészek pillanatkép-szerű bemutatása.

E könyv megírásának ötlete először Roger Hargrave hegedűkészítő és Eric Wen szerkesztő fejében született meg. Hosszas kutatás során kiválasztották azt a 12 hangszert, amely a legkarakterisztikusabban ábrázolta del Gesù életét.

Amikor a hangszerek tartózkodási helyét kezdték felkutatni kiderült, hogy ezen gyűjtemény jelentős része Amerikában található. Így született meg az 1994-es New York-i kiállítás gondolata. Miért ne rendezhetnénk meg egy kiállítást, összegyűjtve egy helyre ezeket a hangszereket? Így is történt. Egyedülálló keretek között a világ legszebbnek tartott 25 Guarneri del Gesù hegedűje kápráztatta el a Metropolitan Museum látogatóit. Amikor a kiállítás becsukta kapuit a nagyközönség előtt, a munka elkezdődött a könyv írói számára.

Stewart Pollens hangszer-restaurátor speciális kamerájával készítette a fényképeket (a negatívok 1:1 méretarányban készültek). A méreteket és a hangszerek jellemző tulajdonságait John Dilworth és Roger Hargrave rögzítették papírra (illetve táblázatokba).

Ezzel egyidőben Peter Biddulph megbízta Carlo Chiesat és Duane Rosengardot a történelmi háttér felderítésével. Csak mellékesen említve, négyéves kutatásuk alatt rengeteg új dokumentumra és információra bukkantak – mint például Stradivari hagyatéki nyilatkozata, amelyből fény derül a család tagjai között uralkodó viszonyokra is. A Stradivari végrendelet már megjelent olasz és angol nyelven.

A kutatások eredményeit nem volt egyszerű feladat elegáns és praktikus formába önteni. Nem csoda, hogy a kiállítás után pontosan négy évre volt szükség a teljes befejezésig.

Ez év októberében, a Cremonában rendezett Mondo Musica kereskedelmi kiállításon lehetett először megtekinteni a könyv első kötetének első példányát. Majd november 16-án Londonban hivatalosan is bemutatták a könyvet. A könyv gyönyörű, ára a magyar kereseti viszonyokhoz képest sajnos nagyon borsos (£400 = ~ 140 000,- Ft), olcsó viszont a „de lux” kiadáshoz képest, ami általában a könyvkiadási ár kétszerese szokott lenni.

Az új kutatások ugyan megdöntötték a legendát, amely szerint Guarneri del Gesù annak idején börtönben ült volna (ellenkezőleg, Cremona tiszteletben álló polgára volt), 300 év elteltével azonban most e könyv írói és szerkesztői rabul ejtették ezt a bámulatos tehetséget, és a ráció eszközével szétfoszlatva az életét övező legendákat, bezárták a kétkötetes könyv műszaki rajzai, szigorúan ellenőrzött adatai közé.

Ifj. Semmelweis Tibor

Eisenhoffer János mesterre emlékezünk

Halálának 15. évfordulója alkalmából, szeretnék megemlékezni szakmai tanítómról, Eisenhoffer János fafúvós hangszerkészítő mesterről, akit a hazai nagyzenekarokban játszó fafúvós muzikusok többsége személyesen is jól ismert.

1907-ben született sváb családban. Iskolái elvégzése után a Feifenroth testvérek műhelyében tanulta ki a fafúvós hangszerész szakmát majd 1925 táján a

Stowasser hangszergyárhoz ment dolgozni. 1945-ig a hangszergyár megszűnéséig dolgozott a nagyhírű Stowasser cégnél. Ezalatt a húsz év alatt – saját elmesélése alapján- elsősorban a klarinét és a tárogató gyártásban szerzett jártasságot.

A háború után saját műhelyében, egyedül, kisiparosként folytatta a szakmát elsősorban javításokkal foglalkozva. Az államosítás elől műhelyének teljes felszerelésével baráti tanácsra a honvédséghez menekült. 1956-ig a katona zenekarok hangszereit tartotta karban.

A Kilián laktanyában lévő műhelyét a forradalom kitörése előtt ismét otthonában menekítette.

1957-74-ig ismét kisiparosként dolgozott kispesti házában.

1974 okt. 1-től a Zeneakadémián folytatta munkáját hivatalos keretek között.

Műhelyfelszerelésének egy részét a Zeneakadémia megvásárolta és számára nyugdíjazásáig szaktanácsadói státuszt biztosított. Ennek keretében a fafúvós hangszerész utánpótlás képzését tartotta legfőbb feladatának. Az általa nevelt tíz tanulóból hatan, ma is a szakmában dolgoznak. (Csernai Zoltán, Kovács Viktor, Mayer János, Nagy Attila, Szabó Attila, Török Sándor.)

1983 júliusában bekövetkezett haláláig aktívan dolgozott, utolsó tíz évét a tanulóira áldozta. 76 éves korában hunyt el.

*Csernai Zoltán
Hangszerkészítő mester*

U.i.: Az Eisenhoffer mester által alapított műhely a Zeneakadémián 1993-ban az akadémia anyagi nehézségei miatt megszűnt, de a műhely szellemisége és felszerelése a SONUS BT-ben ma is él.

Zenei Szolgáltató és Kereskedelmi Bt.

**Szakszerű fúvóshangszer javítás
Új és használt hangszer értékesítés**

**Csernai Zoltán, Szabó Attila
hangszerkészítő mesterek**

**Cím: 1075 Budapest,
Rumbach Sebestyén u. 8.
Tel./Fax: 322-3487**

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTEKOT
hirdet**

**KONCERTMESTERI ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme
Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: J. S. Bach: Szólószonáta vagy
Partita 2. tétel

W. A. Mozart: Hegedűverseny lassú és gyors tétele
L.V.Beethoven vagy
Csajkovszkij vagy
Brahms koncert lassú és gyors tétele

Zenekari állások lapról olvasása

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: **1999. február 23.**

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján
Tel: 52/412 395; 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTEKOT
hirdet**

**I. és II. HEGEDŰ ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme
Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: Mozart versenymű I. tétele kadenciával
Bach szólószonáta tétel

Zenekari anyag: Brahms: II. szimfónia
Csajkovszkij: VI. szimfónia
Glinka: Ruszlán és Ludmilla - nyitány
Bartók: Concerto

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: 1999. február 23.

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján
Tel: 52/412 395; 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTEKOT
hirdet**

**BRÁCSA ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme
Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: J.S.Bach: Partita lassú és gyors tétel
vagy

J.S.Bach: Szvit
vagy egy klasszikus versenymű
K.Stamicz: D-dúr brácsaverseny I. tétel kadenciával vagy
Hoffmeister: Brácsaverseny I. tétel kadenciával

Zenekari állások lapról olvasása:
Csajkovszkij: Vonós szerenád I. tétel
Bartók: Hegedűverseny II. tétel
Wagner: Tannhäuser – nyitány
Mozart: Varázsfuvola – nyitány
Bartók: Zene II. és III. tétel

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: **1999. február 23.**

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján
Tel: 52/412 395; 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTEKOT
hirdet**

**II. HEGEDŰ SZÓLAMVEZETŐI ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme
Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: Mozart versenymű I. tétele kadenciával
Bach szólószonáta tétel

Zenekari anyag: Brahms: II. szimfónia
Csajkovszkij: VI. szimfónia
Glinka: Ruszlán és Ludmilla - nyitány
Bartók: Concerto

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: **1999. február 23.**

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján
Tel: 52/412 395; 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTÉKOT
hirdet**

**CSELLÓ SZÓLAMVEZETŐI ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték anyaga: az alábbiakból 1 művet válasszon!

Boccherini: Csellóverseny B-dúr

Haydn: Csellóverseny C-dúr

Haydn: Csellóverseny D-dúr

Dvořák: Csellóverseny h-moll

Csajkovszkij: Variációk egy rococo témára

Zenekari állások lapról olvasása:

Haydn: Szimfónia No.95. III. tétel trio

Mozart: Szimfónia No.40. IV. tétel

Beethoven: Szimfónia No.3.

Beethoven: Szimfónia No.5.

Beethoven: Szimfónia No.9.

Liszt: Les Preludes

Brahms: Szimfónia No.4. II. és IV. tétel

Csajkovszkij: Szimfónia No.6.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: 1999. február 23.

Jelentkezés írásban vagy telefonon a zenekar irodáján

Tel: 52/412 395; 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTÉKOT
hirdet**

**CSELLÓ ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme

Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: az alábbiakból 1 művet válasszon!

Boccherini: Csellóverseny B-dúr

Haydn: Csellóverseny C-dúr

Haydn: Csellóverseny D-dúr

Dvořák: Csellóverseny h-moll

Csajkovszkij: Variációk egy rococo témára

Zenekari állások lapról olvasása:

Haydn: Szimfónia No.95. III. tétel trio

Mozart: Szimfónia No.40. IV. tétel

Beethoven: Szimfónia No. 3.

Beethoven: Szimfónia No. 5.

Beethoven: Szimfónia No. 9.

Liszt: Les Preludes

Brahms: Szimfónia No.4. II., IV. tétel

Csajkovszkij: Szimfónia No.6.

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: 1999. február 23.

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján

Tel: 52/412 395; 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTÉKOT
hirdet**

**OBOA ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme

Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: egy klasszikus versenymű lassú és gyors tétele

Zenekari állások: Csajkovszkij: IV. szimfónia

Bartók: Concerto

Kodály: Galántai táncok

Schubert: VIII. Befejezetlen szimfónia

Dukas: Bűvészinas

Strauss: Till Eulenspiegel

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: 1999. február 23.

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján

Tel: 52/412 395; 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTÉKOT
hirdet**

**KÜRT ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme

Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: Mozart: szabadon választott versenymű

1. és 2. tétele (lassú - gyors)

R.Strauss: I. kürtverseny I., II. tétel

Zenekari állások lapról olvasása:

Beethoven: IX. szimfónia

R.Strauss: Till Eulenspiegel

Liszt: Les Preludes

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: 1999. február 23.

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján

Tel: 52/412 395; 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTÉKOT
hirdet**

**TROMBITA ÁLLÁSRA
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: a zenekar próbaterme
Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: Haydn: Trombitaverseny
egy szabadon választott XX. századi mű

Zenekari állások lapról olvasása:

Stravinszkij: Petruska

Gershwin: F-dúr zongoraverseny II. tétel

Bartók: Kékszakállú herceg várából a trombitaszóló

Mahler: IX. szimfónia

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: **1999. február 23.**

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján
Tel: 52/412 395, 52/347 078

**A DEBRECENI FILHARMONIKUS
ZENEKAR
PRÓBAJÁTÉKOT
hirdet**

**ÜTŐ ÁLLÁSRA
TIMPANI VÁLTÁSI KÖTELEZETTSÉGGEL
1999. február 26-án 14 órai kezdettel**

A próbajáték helye: Debreceni Filharmonikus Zenekar
próbaterme
4025. Debrecen, Simonffy u. 1/c. II. emelet

A próbajáték anyaga: Bach: C-dúr csellósztvit – Preludium
Beethoven: IX. szimfónia – timpani
Bartók: Concerto IV. tétel – timpani

Muszorgszkij: Egy éj a kopár hegyen – cintányér

Csajkovszkij: Rómeó és Júlia – nyitányfantázia – cintányér

Bartók: Zene vonós-, húros-, ütőhangszerekre és
cselesztára – IV. tétel – xilofon

Ravel: Bolero – kisdob

Rimszkij-Korszakov: Seherezáde – III.-IV. tétel – kisdob
Egy szabadon választott mű

Zenekari állások lapról olvasása: triangulum, csörgődob

Zongorakísérőt a zenekar nem biztosít.

Jelentkezési határidő: **1999. február 23.**

Jelentkezés: írásban vagy telefonon a zenekar irodáján
Tel: 52/412 395; 52/347 078

Az EMB Zeneműkiadó kiadványainak legnagyobb
választékával
várja az érdeklődőket a kiadó márkaboltja, a

LISZT FERENC ZENEMŰBOLT

Budapest, VI., Andrásy út 45. Tel./Fax: 322-4091
Nyitvatartás: hétfő-péntek 10-18, szombat 10-13 óráig

LEGGIERO

Ifjúsági zenekari sorozat – partitúra és szolamok

- Z. 13785 **Bach, J. S.:** Goldberg variációk. Négy tétel ifjúsági
vonószekarra (Vigh L.)
Z. 865 **Bartók B.:** Tíz darab a „Gyermekeknek” c. sorozatból ifjúsági
vonószekarra (Weiner L.)
Z. 2509 **Bartók B.:** Tizennégy darab a „Gyermekeknek” c.
sorozatból ifjúsági vonószekarra (Horváth M.)
Z. 3203 **Berlioz, H.:** Rákóczi induló ifjúsági vonószekarra (Weiner L.)
Z. 3628 **Csajkovszkij, P. I.:** Hat darab az „Album für die Jugend” c. sorozat-
ból ifjúsági vonószekarra (Decsényi J., Till O.)
Z. 14190 **Csajkovszkij, P., I.:** Chanson triste, Humoresque
ifjúsági vonószekarra (Weiner L.)
Z. 14151 **Gluck Ch. W.:** Sinfonie G-dúr ifjúsági vonószekarra (Darvas G.)
Z. 14159 **Hamar Zs.:** Három mese ifjúsági vonószekarra
zongorával és ütőhangszerekkel
Z. 12301 **Mozart, W. A.:** Les petits riens. Kilenc tánc ifjúsági
zenekarra, KV 299/b (Fodor Á.)
Z. 5435 **Rameau, J. Ph.:** Táncszvit ifjúsági vonószekarra (Horusitzky Z.)
Z. 3103 **Schubert, F.:** Három kis darab ifjúsági vonószekarra (Maros R.)
Z. 3626 **Schubert, F.:** Katonainduló ifjúsági vonószekarra (Fischhoff, W.)

Hirdessen

*Lapunk eljut minden zenészhez, zenekarhoz, zenei szervezethez,
zenei műhelyhez, iskolához, hangszerészhez, valamint minden
zenével foglalkozó intézményhez, hivatalhoz éppúgy, mint a zenesz-
erető közönséghez.*

Terjedelem	Forma	Méret (mm)		Áfa nélküli áraink	
		sz	m	fólián beküldve	szerkesztéssel
1/1 oldal	belső	185	265	40 000,- Ft	45 000,- Ft
1/1 oldal	hátsó borító	185	265	60 000,- Ft	65 000,- Ft
1/2 oldal	fekvő	185	127	30 000,- Ft	33 000,- Ft
1/2 oldal	álló	90	260	30 000,- Ft	33 000,- Ft
1/3 oldal	fekvő	185	83	20 000,- Ft	22 500,- Ft
1/4 oldal	fekvő	185	61	15 000,- Ft	17 000,- Ft
1/4 oldal	álló	90	127	15 000,- Ft	17 000,- Ft
1/6 oldal	fekvő	185	39	10 000,- Ft	12 000,- Ft
1/6 oldal	álló	90	83	10 000,- Ft	12 000,- Ft
1/8 oldal	fekvő	185	30	7 500,- Ft	9 000,- Ft
1/8 oldal	álló	90	63	7 500,- Ft	9 000,- Ft

Apróhirdetést (kb. 25 szóig) magánszemélyeknek ingyenes,
közületeknek 4500,- Ft+Áfa

**A folyamatosan hirdetőik árkedvezménye
öt számra 25%, három számra 10%**

Legyen a partnerünk, hirdessen velünk!

Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége
1068 Budapest, Városligeti fasor 38. • Tel.: 342-8927 • Fax: 326-8831

- Poliészter és egyéb tokok
- Szállító ládák, konténerek
- Dobogók, állványok
- Zenekari bútorzat

H-1022 Budapest, Eszter u. 14. Telephon: (36-1) 326-7442, Fax: (36-1) 326-8831

BIZTONSÁGOS SZÁLLÍTÁS - BIZTOS BEFEKTETÉS

DÁRIUS MUSIK

1061 Budapest Paulay E. u. 58. Tel./Fax: 3-413-320
Nytva: HÉTFŐ-PÉNTEK: 10 - 13 és 14 - 18

- MAGYAR MESTERHEGDŰK, CELLÓK
- TANULÓ HANGSZEREK, VÉTEL-ELADÁS, SZAKBECSLÉS
- SZINVONALAS HANGSZERJAVÍTÁS
- MINDENFÉLE HÚROK NAGY VÁLASZTÉKA
- TARTOZÉKOK, ALKATRÉSZEK, TOKOK
- TANULÓK RÉSZÉRE VÁSÁRLÁSI KEDVEZMÉNYEK
- RÉSZLETFIZETÉSI LEHETŐSÉGEK

Francia mester cselló (Nicolas Croix, Paris 1805) gyönyörű hangú – minden igényt kielégítő – eladó. Ára: 800 000,- Ft Vas Mónika, Budapest, 220-6065

Hangszerkereskedelmi és szolgáltató Kft.

1074 Budapest,
Dohány u. 86.
Tel./fax:
342-3623
Nytva:
hétfő-péntek
9.30-tól
18.00 óráig
Szombat
9.30-13.00

Új és használt hangszerek vétele, eladása,
igazságügyi szakértő véleményezése, szakbecslése.

Alkatrészek, tartozékok, kiegészítők forgalmazása:
húrok, vonók, tokok, huzatok, állványok stb.

Thomastic, Pirastro, Corelli és Jargar húrok

CORPUS HIRDETÉS ISMÉTLÉS 4-ES SZÁMBÓL

Minden ami a fújáshoz kell!

A zenei hagyományok méltó megőrzése jegyében, a Fon-Trade Music Kft. Magyarországon egyedülálló hangszerkészlettel és szolgáltatásokkal áll a muzsikások, zenei intézmények és kereskedő kollégák rendelkezésére.

- a világ vezető fúvós márkáinak széles skáláját kínáljuk: nálunk ezeket nem csak megrendelheti,

kézbe veheti, kipróbálhatja, összehasonlíthatja.

- ritmus- és ütőhangszerek teljes tárházát, az Orff-hangszerektől a jazz- és rock szereléseken át a szimfonikus hangszerekig.
- szavatolt minőséget a tanuló hangszerektől a professzionálisig, melyek a világ legnevesebb hangszergyártó cégeitől közvetlenül kerülnek üzletünkbe.
- a fúvós hangszerek szakszerű javítását, karbantartását: javítóműhelyeinkben a legmodernebb és tradicionális technikák ötvöztetésével, elismert mesterek irányításával, eredeti gyári alkatrészek felhasználásával folyik a munka. **Így magától értetődő a garancia...**

1081 Budapest, Kiss József utca 10-14., Telefon: 06 1 210 2790, Fax: 06 1 303 1158, E-mail: fontrade.music@axelero.hu

ABMIRAM PERCUSSION

1088 Budapest, Bródy S. 36. II/17
tel/fax: 118 1976 • mobil: 06 30 963 173

Szimfonikus zenekari hangszerek, dallam-hangszerek,
2000 ázsiai, afrikai, dél-amerikai és
ausztráliai tradicionális ütőhangszer, verők és tartozékok.

ABC MALLETS * ADAMS * AJAX * BERGERAULT * CHALKIN
MELLETS * CONCORDE * DEAGAN * GROVER * KOLBERG *
LEFIMA * LEFIMA-ORFF * MAJESTIC * MALLETECH * MARIMBA
ONE * MIKE BALTER MALLETS * LUDWIG-MUSSER * SAITO *
SCHLAGWERK -KLANGOBJEKTE * SONOC * STUDIO 49-ROYAL
PERCUSSION * VANCORE * VIBRAWELL * WOODSTOCK
PERCUSSION * WU HAN PERCUSSION

KIVÁLÓ MINŐSÉGŰ YAMAHA TANULÓHANGSZEREK

- Furulyák már 1650,— Ft-tól
- Fuvolák már 116 900,— Ft-tól
- Klasszikus gitár már 35 900,— Ft-tól
- Clavinova már 321 900,— Ft-tól
- Dinamikus billentésű keyboard már 79 900,— Ft-tól

Továbbá fa- és rézfúvós hangszerek, western és elektromos gitárok, ütős hangszerek és dobfelszerelések széles választéka.

Érdeklődni az importőrnél és a Yamaha kereskedőknél lehet.

ATLANTISZ YAMAHA KFT.

H-1171 Budapest, Pesti út 318.

Tel./Fax: (06-1) 257-1447

BM DUNA SZIMFONIKUS ZENEKAR

Kicsinyek zenélő órája
alsó tagozatosoknak **9.30-tól**
Gyermekbérlet
felső tagozatosoknak **11.00-tól**

Január 17.
Boldog aki énekel
A kórusmuzsika legszebb dallamaiból adunk át egy válogatást

Február 21.
A hagyomány tisztelete
Legszebb néphagyományainkat idézi fel a BM Duna Művészegyüttes

Február 26.
Tavaszi bérlet 1999.
Haydn: Szimfónia
Mendelssohn: Hegedűverseny
Sosztakovics: I. szimfónia
Vez.: Kovács János
Km.: Konstantin Menyhért

Március 12.
Rádás hangverseny
Tavaszi bérlet 1999.
A kamarazene gyöngyszemei
A BM Duna Szimfonikus Zenekar szólistái és kamaraegyütteseinek közreműködésével

Március 21.
Kicsinyek zenélő órája
Gyermekbérlet
Nagyító alatt a partitúra
A zeneszerzők hogyan írnak, és a karmesterek hogyan olvassák a terjedelmes kottáskönyveket

Március 26.
Tavaszi bérlet 1999
Schumann: Manfred nyitány
Mahler: Gyermekgyászdalok
Brahms: 3. F-dúr szimfónia
Vez.: Kovács János
km.: Sudlik Mária (ének)

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

Január 10. 10.00
Miskolci Nemzeti Színház
Újévi hangverseny

Január 11. 19.30
Miskolci Nemzeti színház
Újévi hangverseny

Január 25. 19.30
Brahms: I. d-moll zongoraverseny op. 15.
Miskolci Nemzeti Színház
Népszerű bérlet
Mendelssohn: IV. „Olasz” szimfónia
Vez.: Graziella Contratto
Km.: Emanuelle Arciulli – zongora

Február 1. 19.30
Zenepalota
Mozart bérlet
J. S. Bach: II. h-moll szvit
BMW 1067
Mozart: G-dúr hegedűverseny K. 216
Schubert: II. szimfónia (D-dúr)
Vez.: Wolfgang Gabriel
Km.: Falvai Attila – hegedű
Siklósi Tamás – fuvola

Február 15. 19.30
Miskolci Nemzeti Színház
Népszerű bérlet
Schubert: Rosamunda nyitány
Cesar Franck: d-moll szimfónia
Schumann: a-moll zongoraverseny op. 54.
Vez.: Selmeczi György
Km.: Tóth Mariann – zongora

Február 22. 19.30
Miskolci Nemzeti Színház
Szezon bérlet
Kovács Zoltán: Szimfonikus mű énekhangra
Muszorgszkij: Egy kiállítás képei
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Kincses Veronika – ének

Március 1. 19.30
Miskolci Nemzeti Színház
TVK-Mester bérlet
Csajkovszkij: 1. B-dúr zongoraverseny op. 23
Mendelssohn: 3. szimfónia (a-moll)
Vez.: Charles Olivieri-Munroe
Km.: Princess Caroline Murat

Március 8. 19.30
Zenepalota
Mozart bérlet
J. S. Bach: Solokantáta Nr. 51. „Jauchzet Gott in allen Landen”
Mozart: B-dúr hegedűverseny K. 207.
Haydn: C-dúr szimfónia Nr. 97.
Vez.: Kovács László
Km.: Szabadi Vilmos – hegedű
Fodor Ildikó – ének, Póti Tamás – trombita

Március 22. 19.30
Miskolci Nemzeti Színház
Az operairodalom remekei
Vez.: Kovács László
Km.: Tokody Ilona – ének

Március 29. 19.30
Miskolci Nemzeti Színház
Szezon bérlet
Vajda: Magnificat
Haydn: Nelson mise
Vez.: Ménesi Gergely
Km.: Miskolci Bartók kórus

MÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR

Január 27.
Zeneakadémia nagyterem
Erdélyi Miklós bérlet
Mozart: Titus – nyitány
Sinfonia Concertante K. 364
Brahms: Altrapszódia
Schumann: Glück von Edenhall – kantáta
Vez.: Gál Tamás
Km.: Németh Judit – ének,
Trejer István – hegedű, Kökényessy Zoltán – brácsa és a Honvéd Művészegyüttes Férfikara (Karigazgató: Tóth András)

Február 3.
Zeneakadémia nagyterem
Lukács Miklós bérlet
Bartók: Divertimento
Petrovics Emil: Trombitaverseny
Beethoven: V. szimfónia
Vez.: Gál Tamás
Km.: Kovács Kálmán

Február 17.
Zeneakadémia nagyterem
Lukács Miklós bérlet
Lendvay Kamilló: Rapszódia zenekarra
Hidas Frigyes: Versenymű rész-fűvösötörsre
Orff: Carmina Burana
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Magyar Nemzeti Énekkar (Karigazgató: Antal Mátyás)

Február 24.
Zeneakadémia nagyterem
Erdélyi Miklós bérlet
Ravel: Lúdanyó meséi
Saint-Saëns: Hegedűverseny
Csajkovszkij: Vonósszerenád
Diótörő – szvit
Vez.: Kovács János
Km.: Baráti Kristóf

Március 10.
Zeneakadémia nagyterem
Lukács Miklós bérlet
Haydn: G-dúr (Üstdob) szimfónia, No. 94.
Mendelssohn: Szentivánéji álom-kísérőzene
Vez.: Lukács Ervin

BUDAPESTI FILHARMÓNIAI TÁRSASÁG ZENEKARA

Január 11.
Filharmónikus bérlet I. sorozat
Mozart: A-dúr szimfónia K. 201
Mozart: D-dúr hegedűverseny K. 211

*

Csajkovszkij: VI. szimfónia, h-moll (Pathétique) Op. 74
Vez. és km.: Vladimir Spivakov (Oroszország)

Január 12.
Mahler bérlet
Mozart: A-dúr szimfónia K. 201
Mozart: D-dúr hegedűverseny K. 211

*

Csajkovszkij: VI. szimfónia, h-moll (Pathétique) Op. 74
vez. és km.: Vladimir Spivakov (Oroszország)

Február 22.
Filharmónikus bérlet II. sorozat
Mozart: D-dúr szimfónia (Párizsi) K. 297.
Mozart: B-dúr zongoraverseny K. 595

*

De Falla: Éj a spanyol kertekben
de Falla: Háromszögletű kalap – szvit
Vez.: Rico Saccani (USA)
Km.: Alicia de Larrocha (Spanyolország)

Február 23.
Mahler bérlet
Mozart: D-dúr szimfónia (Párizsi) K. 297
Mozart: B-dúr zongoraverseny K. 595

*

De Falla: Éj a spanyol kertekben
De Falla: Háromszögletű kalap – szvit
Vez.: Rico Saccani (USA)
Km.: Alicia de Larrocha (Spanyolország)

Március 22.

Filharmónikus bérlet I. sorozat
Haydn: A Teremtés oratórium
Vez.: Gustav Meier (USA)
Km.: Bátor Éva, Matthias
Klink (Németország), David
Pittsinger (USA)

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR**Január 4.**

Újévi hangverseny

Január 8.

Donizetti: Az ezred lánya
(bemutató előadás)

Január 17.

Matiné hangverseny

Február 5.

Verdi: Nabucco
(bemutató előadás)

Február 22.

Schubert: Befejezetlen szimfónia
Mozart: Hegedűverseny
Saint-Sa(ens): 3. szimfónia
Vez.: Weninger Richárd
Km.: Fátyol Rudolf – hegedű
(Románia)

Március 1.

Beethoven: Hármaverseny
R. Strauss: Don Juan – szimfonikus költemény
R. Strauss: Tyl Eulenspiegel vidám csínyei
Vez.: Acél Ervin
Km.: Nicolae Licaret – zongora (Románia)
Kosztándi István – hegedű,
Anton Niculescu – cselló
(Németország)

Március 5.

Erkel: Bánk Bán – felújító előadás

Március 20.**Szeged Rókusi Templom**

Bach: Máté Passió
Vez.: Gyüdi Sándor

Március 22.**Békéscsaba**

Bach: Máté Passió
Vez.: Gyüdi Sándor

Március 29.

Csajkovszkij: Hegedűverseny
Molnár László új művének bemutatója
Stravinsky: Tűzmadár
Vez.: Molnár László
Km.: Kelemen Barnabás – hegedű

BUDAFOKI DOHNÁNYI ERNŐ SZIMFONIKUS ZENEKAR**Január 11. 19.00**

Újévi hangverseny

Budafoki Városháza

Városházi hangversenyesték 4.
Olasz vígoperaest – részletek
Pergolesi: Úrhatnám szolgáló
Donizetti: A csengő, Don Pasquale
Mozart: Figaro házassága
Rossini: Hamupipőke
Sevillai borbély c. operákból
Vez.: Hollerung Gábor

Január 17. 11.00**Pesti Vigadó**

Megérthető zene 3.
A fokozás – Rossini: A sevillai borbély
Vez.: Hollerung Gábor

Január 17. 19.30**Pesti Vigadó**

Közzszolgálati bérlet 3
Rossini: A sevillai borbély – koncertelőadás
Vez.: Hollerung Gábor

Január 30. 09.30**Budafoki Városháza**

Kicsinyek bérlete 3.
Prokofjev: Péter és a farkas
fúvós hangszerek

Január 30. 11.00**Budafoki Városháza**

Ifjúsági bérlet 3.
Bécsi klasszicizmus
Haydn, Mozart, Beethoven

Február 6.**Rózsavölgyi Közösségi Ház**

Zeneértő leszek 3.
Ütős és billentyűs hangszerek

Február 9. 9.30**Zeneakadémia**

Universitas bérlet 4.
Rossini: Tell Vilmos – nyitány
Dohnányi: Szimfonikus percek
John Williams: Tubaverseny
Km.: Mazura János – tuba
Richard Strauss: Till Eulenspiegel
Vez.: Gál Tamás

Február 14. 11.00**Pesti Vigadó**

Megérthető zene 4.
A szenvedély – Schumann:
Zongoraötös
Vez.: Hollerung Gábor

Február 14. 19.30**Pesti Vigadó**

Közzszolgálati bérlet 4.
Rossini: Tell Vilmos – nyitány
Dohnányi: Szimfonikus percek
Hidas: Oboaverseny
Richard Strauss: Till Eulenspiegel
Km.: Szélpál Krisztina – oboa
Vez.: Gál Tamás

Február 19. 19.30**Zeneakadémia**

Vox Humana bérlet 3.
Orff: Carmina Burana
Brahms: Liebeslieder
Budapesti Akadémiai Kórus-társaság
Vez.: Hollerung Gábor

Február 22. 19.00**Budafoki Városháza**

Városházi hangversenyesték 5.
Schubert: Oktett
Stravinsky: A katona története
Km.: Mácsai Pál színművész
Klarinétos km. és vez.: Vajda Gergely

Március 2. 19.30**Zeneakadémia**

Universitas bérlet 5.
Dukas: A bűvészinas
Ravel: G-dúr zongoraverseny
Beethoven: II. szimfónia
Km.: Mocsári Károly
Vez.: Kocsis Zoltán

Március 7. 19.30**Pesti Vigadó**

Közzszolgálati bérlet 5.
Honegger: II. szimfónia
Debussy: Danse sacrée et profane
Bizet: Szimfónia
Km.: Polónyi Ágnes – hárfá
Vez.: Emanuel Schiffert (Svájc)

Március 8. 19.00**Budafoki Városháza**

Városházi hangversenyesték 6
Honegger: II. szimfónia
Debussy: Danse sacrée et profane
Bizet: Szimfónia
Km.: Polónyi Ágnes – hárfá
Vez.: Emanuel Schiffert (Svájc)

Március 13. 09.30**Budafoki Városháza**

Kicsinyek bérlete 4.
Saint-Saëns: Állatok farsangja
A zongora és az ütőhangszerek

Március 13. 11.00**Budafoki Városháza**

Ifjúsági bérlet 4.
Romantikus zene
Schubert dalok
Schubert – Pisztráng ötös
Chopin: Mazurka, keringő
Liszt: Les Preludes

MATÁV SZIMFONIKUS ZENEKAR**Január 6. 19.30****Zeneakadémia**

Zeneakadémiai bérlet „B” sorozat
Beethoven-est
Coriolan nyitány
c-moll zongoraverseny
IV. szimfónia
Vez.: Lukács Ervin
Km.: Ránki Dezső – zongora

Január 13. 19.30**Zeneakadémia**

Zeneakadémiai bérlet „A” sorozat
Csajkovszkij: Vonósszerenád
Stravinsky: Fúvósszimfóniák
Brahms: I. szimfónia
Vez.: Hamar Zsolt

Január 14. 18.00**MTA Roosevelt téri Díszterme**

Koraesti hangversenyek „E” sorozat
Csajkovszkij: Vonósszerenád
Brahms: I. szimfónia
Vez.: Hamar Zsolt

Január 20. 19.30**Zeneakadémia**

Mascagni: Parasztbecsület
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Szilfai Márta, Daróczi Tamás, Pánczél Éva, Berczelly István, Mészöly Katalin
Leoncavallo: Bajazzók
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: B. Nagy János, Zempléni Mária, Solyom-Nagy Sándor, Káldy Kiss András, Wendler Attila, Nemzeti Énekkar (karig.: Antal Mátyás)
Olasz nyelvű, koncertszerű előadás

Január 31. 19.30**Zeneakadémia**

Az 1997-es Szigeti József Hegedűverseny és a Magyar Televízió IX. Nemzetközi Karmesterverseny győztesének hangversenye
Vez.: a Karmesterverseny győztese
Km.: Sarah Bittloch – hegedű

Február 10. 19.30**Zeneakadémia**

Zeneakadémiai bérlet „B” sorozat
Mahler: VII. szimfónia
Vez.: Ligeti András

Február 17.18.00**MTA Roosevelt téri Díszterme**

Stravinsky: Fúvósszimfóniák
Mozart: Jupiter szimfónia
Koraesti hangversenyek „E”
sorozat
Vez.: Kesselyák Gergely

Február 20. 11.00**MTA Roosevelt téri Díszterme**

Tavaszi Ifjúsági bérlet „D”
sorozat
Álomezék:
Részletek Purcell, Mendels-
sohn, Csajkovszkij, Debussy
és Berlioz műveiből
Vez.: Kesselyák Gergely

Március 3. 19.30**Zeneakadémia**

Zeneakadémiai bérlet „A”
sorozat
Debussy: Ibéria – szvit
Fran(aix): Trombitaverseny
De Falla: 1. és 2. szvit
Vez.: Carlos-Dominguez Nieto
Km.: Geiger Gvörög – trombita

**NEMZETI
FILHARMONIKUSOK****Január 14. 19.30****Zeneakadémia**

Wagner: Mesterdalnokok –
nyitány
Mahler: Egy vándorlegény
dalai
R. Strauss: Alpesi szimfónia
Vez.: Kocsis Zoltán

Január 21.19.30**Szombathely**

Weber: Oberon – nyitány
Weiner Leó: Csongor és
Tünde – szvit
Weber: Euryanthe – nyitány
Mendelssohn: Szentivánéji
álom – szvit
Vez.: Hamar Zsolt

Január 23. 11.00**Pesti Vigadó**

Ifjúsági bérlet a Pesti
Vigadóban 1.
Ifjúsági koncert: A mese
Mendelssohn: Szentivánéji
álom – szvit
Weiner Leó: Csongor és
Tünde – szvit
Vez.: Hamar Zsolt

Január 28. 19.30**Zeneakadémia**

Mozart: Esz-dúr szimfónia,
K. 543
Mozart: A-dúr zongoraver-
seny, K. 414
Haydn: 104. szimfónia
(D-dúr) „Londoni”
Vez.: Fischer Ádám
Km.: Kocsis Zoltán – zongora

Február 6. 11.00**Pesti Vigadó**

Ifjúsági bérlet a Pesti Viga-
dóban 2
Ifjúsági koncert: Régi és új
Haydn: 94. szimfónia
(G-dúr) „Üstdobütés”
Prokofjev: Klasszikus szim-
fónia
Vez.: Hamar Zsolt

Február 8.**Szeged**

Haydn: 94. szimfónia
(G-dúr) „Üstdobütés”
Brahms: Változatok egy
Haydn témára
Prokofjev: Klasszikus szimfónia
Csajkovszkij: Rómeó és Júlia

Február 15.**Győr**

Ballett szvit
Prokofjev: Rómeó és Júlia
Csajkovszkij: Hattyúk tava
Hacsaturján: Gajane – szvit
Vez.: Héja Domonkos
(a Magyar Televízió 1998.
évi nemzetközi karmesterver-
senyének győztese)

Február 16.**Sopron**

Ballett-szvit
Prokofjev: Rómeó és Júlia
Csajkovszkij: Hattyúk tava
Hacsaturján: Gajane – szvit
Vez.: Héja Domonkos
(A Magyar Televízió 1998.
évi nemzetközi karmesterver-
senyének győztese)

Február 22. 19.30**Zeneakadémia**

Haydn: 88. szimfónia (G-dúr)
Mozart: g—moll szimfónia,
K. 550
Beethoven: VII. szimfónia (A-
dúr) Op. 92
Vez.: Fischer Ádám

Február 28. 9.30**Zeneakadémia**

Takemitsu: Toru
Kreston: Concertino marim-
bára és zenekarra
Scsedrin: Carmen – szvit
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Amadinda Ütőegyüttes

Március 6. 11.00**Pesti Vigadó**

Ifjúsági bérlet a Pesti Vigadóban
Ifjúsági koncert: A dramaturgia
Liszt: Tasso
Kodály: Psalmus Hungaricus
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Daróczy Tamás – ének,
Nemzeti Énekkar

Március 15. 19.30**Zeneakadémia**

(A Budapesti Tavasz Fesztí-
vál keretében)
Kodály: Marosszéki táncok
Bartók: Első zongoraverseny
Bartók: Kossuth-szimfónia
Liszt: Les Preludes
Vez.: Hamar Zsolt
Km.: Kocsis Zoltán – zongora

Március 17. 19.30**Zeneakadémia**

Ferencsik – bérlet első elő-
adás
(A Budapesti Tavasz fesztivál
keretében)
Mahler: 3. szimfónia
Vez.: Kobayashi Ken-Ichiro
Km.: Verebics Ibolya – ének
Nemzeti Énekkar női kara
(karigazgató: Antal Mátyás)
MRT Gyermekkórus
(karigazgató: Thész Gabriella)

Március 25. 19.30**Zeneakadémia**

Klemperer – bérlet első elő-
adás
(A Budapesti Tavasz Fesztivál
keretében)
Bartók: Első román tánc
Öt magyar népdal (A húsz
magyar népdalból)
3. zongoraverseny
Concerto
Vez.: Kocsis Zoltán
Km.: Tokody Ilona – ének
Ueli Wiget – zongora

Március 26. 19.30**Zeneakadémia**

Ferencsik – bérlet második
előadás
A program meglepetés

**DEBRECENI
FILHARMONIKUS
ZENEKAR****Január 18. 19.30****Bartók Terem**

Lendvay Kamilló: Stabat Mater
Mozart: c-moll mise
Km.: Debreceni Kodály Kórus
Karig: Erdei Péter
Vez.: Kesselyák Gergely

Február 1. 19.30**Bartók Terem**

Mozart: C-dúr Versenymű
fuvolára és hárfára K.299.
Rossini: Stabat Mater
Km.: Luciano Tristaino – fu-
vola (Olaszország)
Bélyei Adél – hárfa
Nemzeti Énekkar
Karig.: Antal Mátyás
Szólót énekel: Rácz István
Vezényel: Massimo Niccolai
(Olaszország)

Február 22. 19.30**Bartók Terem**

Takemitsu: From me Flowe
You Call
Timo (1990) Ütőhangszere-
re és zongorára
Paul Creston:
Marimbaverseny
Debussy: A tenger
Km.: Rácz Zoltán – marimba,
Kovács János – ütőhangsze-
rek, Bojtos Károly, Holló
Aurél, Váczi Zoltán – az
AMADINDA Ütőegyüttes
Vez.: Kollár Imre

**PÉCSI SZIMFONIKUS
ZENEKAR****Január 29-30. 19.00****Pécsi Nemzeti Színház**

Huszka: Gül Baba-operett-
premier
Vez.: Blázy Lajos, Papp Zol-
tán

Február 4. 19.30**Pécsi Nemzeti Színház**

„C” bérlet I
Rossini: A tolvaj szarka-nyitány
Mozart: D-dúr fuvolaverseny
Csajkovszkij: 6. szimfónia
Vez. és fuvolán km.: Drahos
Béla

Február 5. 19.30**Pécsi Nemzeti Színház**

Kaposvári bérlet
Rossini: A tolvaj szarka-nyitány
Mozart: D-dúr fuvolaverseny
Csajkovszkij: 6. szimfónia
Vez. és fuvolán km.: Drahos
Béla

Február 18. 19.30**POTE Aula**

„A” bérlet V.
Liszt: Tasso
Chopin: f-moll zongoraverseny
Janaëk: Sinfonietta
Vez.: Howard Williams
Km.: Falvai Sándor-zongora

Február 24. 19.30**Pécsi Nemzeti Színház**

„Gyermán” Alapítvány
Bartók: Két arckép (Az ideális)
R. Strauss: Halál és megdicsőülés
Beethoven: 5. szimfónia
Arutyunjan: Trombitaverseny
Vez.: Howard Williams
Km.: Vass Ágnes-hegedű
Tamás János-trombita

Március 14.**Kaposvár**

Tavaszi Fesztivál
Liszt: Les Préludes
Kodály: Galántai táncok
Barók: Concerto
Vez.: Drahos Béla

Március 15. 19.00**Pécsi Nemzeti Színház**

Erkel: Hunyadi László-felújítás
Vez.: Blázy Lajos

Március 25. 19.30**POTE Aula**

„A” bérlet VI.
Rachmaninov: 2. zongoraver-
seny
Debussy: Játékok
Ravel: Boleró
Vez.: Howard Williams
Km.: Szokolay Balázs-zon-
gora

Március 31. 19.30**Bazilika**

Oratórium-bérlet III
Vajda János: Via Crucis
Haydn: C-dúr zongoraverseny
Poulenc: Stabat Mater
Elgar: Sursum corda
Vez.: Howard Williams
Km.: Malcolm Rudland
(Anglia)-orgona
Pécsi Egyetemi Kórus (ka-
rig.: Tillai Aurél)
Christa Pfeiler (Hollandia)-
szoprán

Március 29. 19.30**IX. Debreceni Tavaszi Fesztivál****Bartók Terem**

Anders Koppel: Toccata for
Vibraphone, Marimba and
Orchestra
Scsedrin: Carmen
Km.: az Abmiram Duó,
Hadady László – oboa (Fran-
ciaország)
a 25. éves jubileumát ünne-
plő Debreceni Ütőhangszeres
Együttes
Vez.: Kollár Imre

**GYŐRI
FILHARMONIKUS
ZENEKAR****Január 11. 12.00****Nyilvános főpróba****Január 11. 19.00 Hangverseny**

Győri Nemzeti Színház
Brahms: IV. szimfónia
Haydn: G-dúr szimfónia
Haydn: D-dúr zongoraverseny
Brahms: IV. szimfónia
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Nagy Ervin

Január 12. 19.00**Czuczor Gimnázium**

Haydn: D-dúr zongoraver-
seny
Haydn: G-dúr szimfónia
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Nagy Ervin

Február 8. 19.00**Győri Nemzeti Színház**

Farsangi műsor (Strausz)
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Kertesi Ingrid

Február 9. 18.00**M.óvári Flesch K. Művelődési****Központ**

Farsangi műsor (Strausz)
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Kertesi Ingrid

Február 23. 10.00**Győri Apór Iskola**

Mozart: Esz-dúr kürtverseny
III.
Beethoven: F-dúr románc
Rodrigo: Aranjuezi koncert II.
tétel
Vez.: Adolf Vasicek
Km.: Dankos Ferenc
Németh Gusztáv, Németh Ottó

Február 23. 12.30**Krúdy G.**

Mozart: Esz-dúr kürtverseny III.
Beethoven: F-dúr románc
Rodrigo: Aranjuezi koncert II.
tétel
Vez.: Adolf Vasicek
Km.: Dankos Ferenc
Németh Gusztáv, Németh Ottó

Február 24. 8.50**Kovács M. ÁMK****Február 24. 11.00****Balázs B. ÁMK**

Mozart: Esz-dúr kürtverseny III.
Beethoven: F-dúr románc
Rodrigo: Aranjuezi koncert
II. tétel
Vez.: Adolf Vasicek
Km.: Dankos Ferenc
Németh Gusztáv, Németh Ottó

Február 25. 11.00**Kossuth Művelődési Ház****Február 25. 13.00****Petz L. Egészségügyi Ház**

Mozart: Esz-dúr kürtverseny
III.
Beethoven: F-dúr románc
Rodrigo: Aranjuezi koncert II.
tétel
Vez.: Adolf Vasicek
Km.: Dankos Ferenc
Németh Gusztáv, Németh Ottó

Március 1. 12.00**Nyilvános főpróba****19.00 Hangverseny****Győri Nemzeti Színház**

Rimszkij-Korszakov: Spanyol
capriccio
Csajkovszkij: Olasz capriccio
Berlioz: Fantasztikus szimfónia
Vez.: Kesselyák Gergely

Március 15. 11.00**Ünnepi hangverseny****Győri Nemzeti Színház**

Erkel: Ünnepi nyitány
Kodály: Marosszéki táncok
Vez.: Medveczky Ádám

Március 16. 10.00**Kovács M. ÁMK****12.00 Krúdy G.**

Erkel: Ünnepi nyitány
Kodály: Marosszéki táncok
Liszt: II. rapszódia
Strausz: Éljen a magyar
Vez.: Medveczky Ádám

Március 17. 8.50**Kovács M. ÁMK****11.00 Balázs B. ÁMK**

Erkel: Ünnepi nyitány
Kodály: Marosszéki táncok
Liszt: II. rapszódia
Strausz: Éljen a magyar
Vez.: Medveczky Ádám

Március 18. 10.00**Evangelikus Iskola****13.00 Petz L. Eü. Szk.**

Erkel: Ünnepi nyitány
Kodály: Marosszéki táncok
Liszt: II. rapszódia
Strausz: Éljen a magyar
Vez.: Medveczky Ádám

Március 26. 19.00**Evangelikus Öregtemplom****„Tavaszi Fesztivál”**

Mascagni: Paraszttbecsület –
koncertszerű előadás
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Magyar Állami Opera-
ház művészei

Március 31. 19.00**Evangelikus Öregtemplom****„Húsvéti hangverseny”**

Wagner: Parsifal – előjáték
és nagypénteki varázs
Verdi: Quattro pezzi sacri
Vez.: Medveczky Ádám
Km.: Magyar Állami Opera-
ház művészei

**A MAGYAR RÁDIO
ÉS TELEVÍZIÓ
SZIMFONIKUS
ZENEKARA****Január 8. 19.30 ZAK**

Csajkovszkij: Rómeó és Júlia
– nyitányfantázia
R. Strauss: A rózsalovag –
szvit
Csajkovszkij: Rokokó válto-
zatok
R. Strauss: Don Juan – szim-
fonikus költemény
Vezényel: Héja Domokos – az
MTV IX. Nemzetközi Kar-
mesterversenyének győztese
Km.: a Magyar Rádió Gordon-
kaversenyének győztese

Január 15. 19.30**ZAK Oratórium-bérlet**

Pergolesi: Stabat Mater
Respighi: A tavasz – kantáta
(magyarországi bemutató)
Vezényel: Pier Giorgio
Morandi (Olaszország)
Km.: Herczenik Anna, Sallay
Gabriella, Wiedemann Ber-
nadett,
Pethő József, Massányi Vik-
tor, Kovács Kolos (ének)
MRT Énekkara

Január 21. 19.30**Vásáry-bérlet**

Mozart: Figaro házassága –
nyitány
C-dúr zongoraverseny K. 503.
Debussy: Három noktürn
Ravel: La Valse
Vezényel és zongorán közre-
működik:
Vásáry Tamás
Km.: az MRT Énekkara

Január 27. 18.00**Erkel Színház****Ifjúsági Sorozat**

Britten: Változatok egy
Purcell-témára
Beethoven: VI. (Pastorale)
szimfónia
Vezényel: Vásáry Tamás

Február 4. 19,30

Debussy: Játékok
 Ravel: Zongoraverseny balkézre
 Mozart: C-dúr (Jupiter) szimfónia K. 551.
 Vezényel: Vásáry Tamás
 Km: Jandó Jenő – zongora

Február 7. 11,00**Matiné-bérlet****Zenés utazások****Spanyolország**

de Falla: Éj a spanyol kertekben
 Ravel: Spanyol rapszódia
 de Falla: Hét spanyol népdal
 Bizet: Carmen – szvit
 Vezényel: Vásáry Tamás
 Km: Hauser Adrienne (zongora)

Február 18. 19,30

Vezényel: Vásáry Tamás
 Km: Hamvasi Szilvia, Lukin Márta, Fekete Attila, Kovács István (ének), MRT Énekkara
 Ravel: Pavane egy infánsnő halálára
 Debussy: Szt. Sebestyén vértanúsága – négy szimfonikus töredék
 Mozart: Requiem

Február 21. 11,00**Matiné-bérlet****Zenés utazások****Franciaország**

Bizet: Az arles-i lány – szvit
 Duparc: Útrahívás – zenekari dal (magyarországi bemutató)
 Honegger: Gordonkaverseny
 Ravel: Couperin emlékezete – szvit
 Daphnis és Chloé- II. szvit
 Vezényel: Lukács Ervin
 Km: Lukin Márta (ének), Perényi Miklós (gordonka)

Február 26. 18,00**Erkel Színház****Ifjúsági Sorozat**

Holst: A bolygók
 Vezényel: Rico Saccani (Olaszország)

Március 4. 19,30

Mozart: Don Giovanni – nyitány
 B-dúr hegedűverseny K.207.
 Ravel: Lúdanyó meséi – balettszvit
 Debussy: Klarinétrapszódia
 Ravel: Bolero
 Vezényel: Vásáry Tamás
 Km: Szabadi Vilmos (hegedű), Varga Gábor (klarinét)

Március 7. 11,00**Matiné-bérlet****Zenés utazások -****Oroszország**

Muszorgszkij: Éj a kopár hegyen – szimfonikus költemény
 Csajkovszkij: b-moll zongoraverseny
 Muszorgszkij-Ravel: Egy kiállítás képei
 Vezényel: Ligeti András
 Km: Nyikolaj Luganszkij (zongora)
 az 1996-os Csajkovszkij Verseny győztese

Március 14. 19,30**ZAK Tavaszi Fesztivál**

Mahler: Dal a Földről – szimfónia
 Sztravinszkij: Tavaszi áldozat – balett
 Vezényel: Vásáry Tamás
 Km: Németh Judit, Gary Bachlund (ének)

Március 24. 19,30**ZAK Tavaszi Fesztivál**

Penderecki: Gyászzene
 Hiroshima áldozatainak emlékére
 Honegger: III. (Liturgikus) szimfónia
 Bartók: Hegedűverseny
 Vezényel: Pier Giorgio Morandi (Olaszország)
 Km: Maxim Vengerov (hegedű)

Február 14. 19,30**Budapest, Zeneakadémia**

Grieg: Peer Gynt I. szvit
 Grieg: a-moll zongoraverseny
 Sibelius: II. szimfónia
 Km.: Jandó Jenő – zongora
 Vez.: Izaki Masahiro (Japán)

Február 15. 19,30**Bartók Terem**

Grieg: Peer Gynt I. szvit
 Grieg: a-moll zongoraverseny
 Sibelius: II. szimfónia
 Km: Jandó Jenő – zongora
 Vez.: Izaki Masahiro (Japán)

Február 18. 19,30**Bartók Terem**

Mozart: (Kis) g-moll szimfónia K. 183.
 Haydn: C-dúr gordonkaverseny
 Beethoven: II. szimfónia
 Km.: Kiss-Domonkos Judit – gordonka
 Vez.: Izaki Masahiro (Japán)

A Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének tagjai:**BM Duna Szimfonikus Zenekar**

Cím: 1051 Budapest, Zrínyi u. 5.
 Telefon: 117-3142, fax: 117-2773
 Próbaterem: 1124 Budapest, Németvölgyi út 41.
 Tel./fax: 355-8330; 355-2611/156, 177

Budafoki Dohnányi Ernő**Szimfonikus Zenekar**

Cím: 1221 Budapest, Anna u. 15/b.
 Tel./fax: 227-4021
 Próbaterem: 1074 Budapest, Rottenbiller u. 16-22.
 Tel.: 322-1488, fax: 267-8667

Debreceni Filharmonikus Zenekar

4025 Debrecen, Simonffy u. 11/c.
 Tel.: (52) 412-395

Győri Filharmonikus Zenekar

9022 Győr, Liszt Ferenc u. 13.
 Tel.: (96) 312-452

Magyar Nemzeti Filharmonikus Zenekar

1051 Budapest, Vörösmarty tér 1.
 Tel.: 318-0162, fax: 327-4375

Magyar Állami Operaház Budapesti Filharmóniai Társaság Zenekara

1061 Budapest, Andrássy út 22.
 Tel.: 331-2550

Magyar Rádió és Televízió Szimfonikus Zenekara

1088 Budapest, Bródy S. u. 5-7.
 Tel.: 328-8326, fax: 328-8910

MATÁV Szimfonikus Zenekar

1094 Budapest, Páva u. 10-12.
 Tel.: 215-5770, fax: 215-5462

MÁV Szimfonikus Zenekar

1088 Budapest, Múzeum u. 11.
 Tel.: 338-4085

Miskolci Szimfonikus Zenekar

3025 Miskolc, Fábán u. 6/a.
 Tel.: (46) 323-494

Pécsi Szimfonikus Zenekar

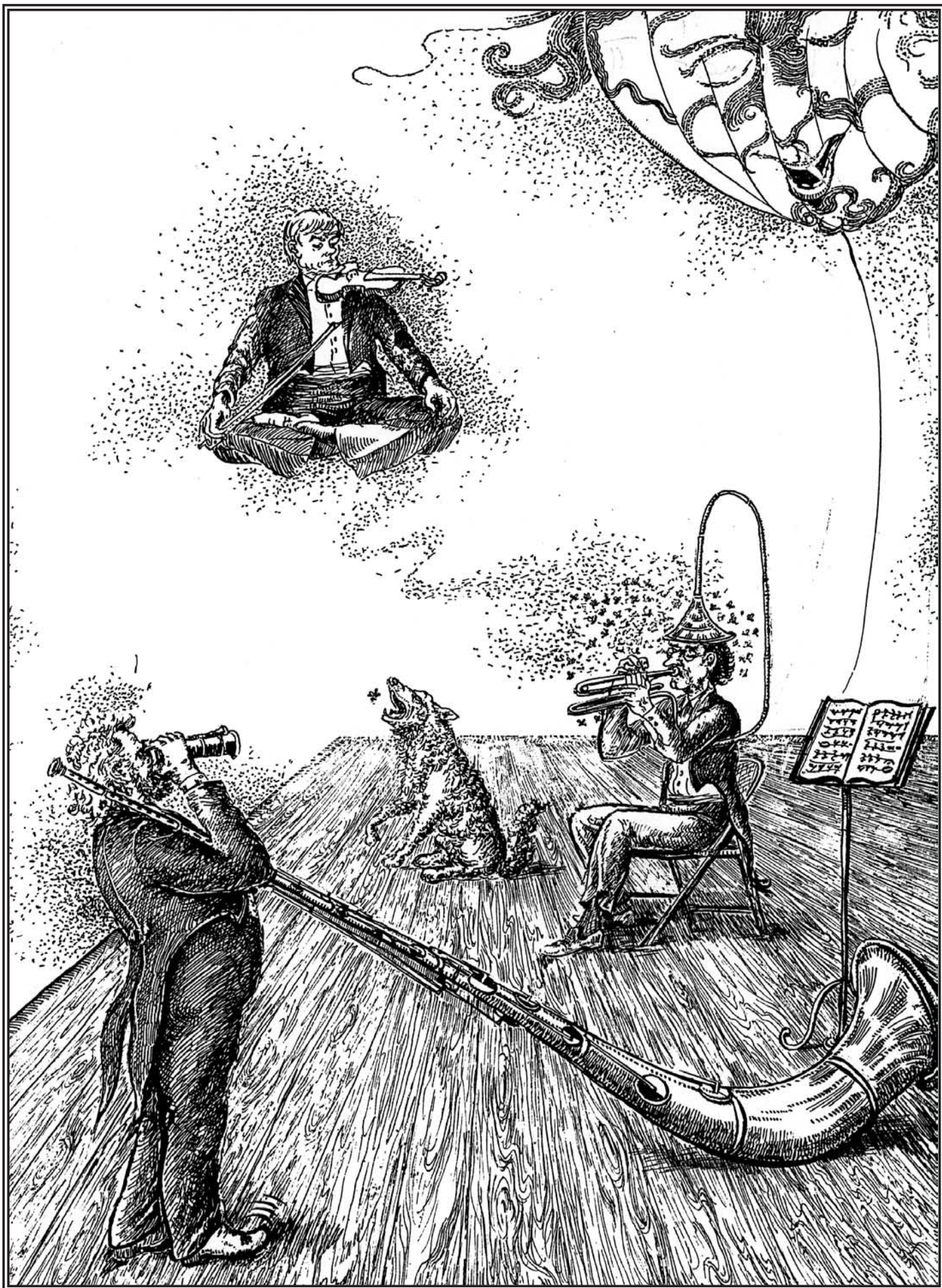
7621 Pécs, Kossuth L u. 19.
 Tel.: (72) 324-350

Szegedi Szimfonikus Zenekar

6721 Szeged, Festő u. 6.
 Tel.: (62) 316-927

Szombathelyi Szimfonikus Zenekar

9700 Szombathely, Thököly u. 14.
 Tel.: (94) 314-472

Molnár Sándor rajza (Debreceni Filharmonikus Zenekar)